

---

3 Shrimaddevibhagavatamahapurane Tritiyah Skandhah

3 శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే తృతీయః స్కంధః

Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 03

File name : devIbhAgavatam03.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

---

3 శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే తృతీయః స్కంధః

3.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః । భువనేశ్వరీవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ -

భగవన్ భవతా ప్రోక్తం యజ్ఞమమ్బాభిధం మహత్ ।

సా కా కథం సముత్పన్నా కుత్ర కస్మాచ్ఛ కింజుణా ॥ ౧ ॥

కీదృశశ్చ మఖస్తస్యాః స్వరూపం కీదృశం తథా ।

విధానం విధివదూబ్రిహి సర్వజ్ఞోఽసి దయానిధే ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మాణ్యస్య తథోత్పత్తిం వద విస్తరతస్తథా ।

యథోక్తం యాదృశం బ్రహ్మన్నఖిలం వేత్సి భూసుర ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ త్రయో దేవా మయా శ్రుతాః ।

సృష్టిపాలనసంహారకారకాః సగుణాస్త్వమీ ॥ ౪ ॥

స్వతంత్రాస్తే మహాత్మానః పారాశర్య వదస్వ మే ।

ఆహోఽస్యిత్పరతంత్రాస్తే శ్రోతుమిచ్ఛామి సామృతమ్ ॥ ౫ ॥

మృత్యుధర్మాశ్చ తే నో వా సచ్చిదానందరూపిణః ।

అధిభూతాదిభిర్యుక్తా న వా దుఃఖైస్త్రిధాత్మకైః ॥ ౬ ॥

కాలస్య వశగా నో వా తే సురేంద్రా మహాబలాః ।

కథం తే వై సముత్పన్నా కస్మాదితి చ సంశయః ॥ ౭ ॥

హర్షశోకయుతాస్తే వై నిద్రాలస్యసమన్వితాః ।

సప్తధాతుమయాస్తేషాం దేహాః కిం వాన్యథా మునే ॥ ౮ ॥

కైర్గ్రవ్యైర్నిర్మితాస్తే వై కైర్గుణైరిన్ద్రియైస్తథా ।

భోగశ్చ కీదృశస్తేషాం ప్రమాణమాయుషస్తథా ॥ ౯ ॥

నివాసస్థానమప్యేషాం విభూతిం చ వదస్వ మే ।

శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం బ్రహ్మాన్ విస్తరేణ కథామిమామ్ ॥ ౧౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ -

దుర్గమః ప్రశ్నభారోఽయం కృతో రాజంస్త్యయాఽధునా ।
 బ్రహ్మాదీనాం సముత్పత్తిః కస్మాదితి మహామతే ॥ ౧౧॥
 ఏతదేవ మయా పూర్వం పృష్టోఽసౌ నారదో మునిః ।
 విస్మితః ప్రత్యువాచేదముత్థితః శృణు భూపతే ॥ ౧౨॥
 కస్మింశ్చ సమయే చాహం గణ్ఘాతీరే స్థితం మునిమ్ ।
 అపశ్యం నారదం శాన్తం సర్వజ్ఞం వేదవిత్తమమ్ ॥ ౧౩॥
 దృష్ట్వాహం ముదితో భూత్వా పాదయోరపతం మునేః ।
 తేజాఙ్ఘ్రః సమీపేఽస్య సంవిష్టశ్చ వరాసనే ॥ ౧౪॥
 శ్రుత్వా కుశలవారాం వై తమపృచ్ఛం విధేః సుతమ్ ।
 నిర్విష్టం జాహ్నువీతీరే నిర్జనే సూక్ష్మవాలుకే ॥ ౧౫॥
 మునేఽతివితతస్యాస్య బ్రహ్మణ్ణస్య మహామతే ।
 కః కర్తా పరమః ప్రోక్షస్తస్మై బ్రూహి విధానతః ॥ ౧౬॥
 కస్మాదేతత్సముత్పన్నం బ్రహ్మణ్ణం మునిసత్తమ ।
 అనిత్యం వా తథా నిత్యం తదాచక్ష్య ద్విజోత్తమ ॥ ౧౭॥
 ఏకకర్తృకమేతద్వా బహుకర్తృకమన్యథా ।
 అకర్తృకం న కార్యం స్యాద్విరోధోఽయం విభాతి మే ॥ ౧౮॥
 ఇతి సన్దేహాసన్దోహే మగ్నం మాం తారయాధునా ।
 వికల్పకోటిః కృర్వాణం సంసారేఽస్మిన్ ప్రవిస్తరే ॥ ౧౯॥
 బ్రువన్తి శఙ్కరం కేచిన్మత్స్యా కారణకారణమ్ ।
 సదాశివం మహాదేవం ప్రలయోత్పత్తివర్జితమ్ ॥ ౨౦॥
 ఆత్మారామం సురేశం చ త్రిగుణం నిర్మలం హరమ్ ।
 సంసారతారకం నిత్యం సృష్టిస్థిత్యన్తకారణమ్ ॥ ౨౧॥
 అన్యే విష్ణుం స్తువన్త్యేనం సర్వేషాం ప్రభుమీశ్వరమ్ ।
 పరమాత్మానమన్యక్షం సర్వశక్తిసమన్వితమ్ ॥ ౨౨॥
 భుక్తిదం ముక్తిదం శాన్తం సర్వాదిం సర్వతోముఖమ్ ।
 వ్యాపకం విశ్వశరణమనాదినిధనం హరిమ్ ॥ ౨౩॥
 ధాతారం చ తథా చాన్యే బ్రువన్తి సృష్టికారణమ్ ।
 తమేవ సర్వవేత్తారం సర్వభూతప్రవర్తకమ్ ॥ ౨౪॥

చతుర్ముఖం సురేశానం నాభిపద్మభవం విభుమ్ |
 ప్రష్ఠారం సర్వలోకానాం సత్యలోకనివాసినమ్ || ౨౫||
 దినేశం ప్రవదన్త్యన్యే సర్వేశం వేదవాదినః |
 స్తువన్తి చైవ గాయన్తి సాయం ప్రాతరతస్త్రితాః || ౨౬||
 యజన్తి చ తథా యజ్ఞే వాసవం చ శతకృతుమ్ |
 సహస్రాక్షం దేవదేవం సర్వేషాం ప్రభుముల్బణమ్ || ౨౭||
 యజ్ఞాధీశం సురాధీశం త్రిలోకేశం శచీపతిమ్ |
 యజ్ఞానాం చైవ భోక్తారం సోమపం సోమపప్రియమ్ || ౨౮||
 వరుణం చ తథా సోమం పావకం పవనం తథా |
 యమం కుబేరం ధనదం గణాధీశం తథాపరే || ౨౯||
 హేరమ్బం గజవక్త్రం చ సర్వకార్యప్రసాధకమ్ |
 స్మరణాత్సిద్ధిదం కామం కామదం కామగం పరమ్ || ౩౦||
 భవాసిం కేచనాచార్యాః ప్రవదన్త్యఖిలార్థదామ్ |
 ఆదిమాయాం మహాశక్తిం ప్రకృతిం పురుషానుగామ్ || ౩౧||
 బ్రహ్మైకతాసమాపన్నాం సృష్టిస్థిత్యన్తకారణీమ్ |
 మాతరం సర్వభూతానాం దేవతానాం తథైవ చ || ౩౨||
 అనాదినిధనాం పూర్ణాం వ్యాపికాం సర్వజన్తుషు |
 ఈశ్వరీం సర్వలోకానాం నిర్గుణాం సగుణాం శివామ్ || ౩౩||
 వైష్ణవీం శాక్తిరీం బ్రాహ్మీం వాసవీం వారుణీం తథా |
 వారాహీం నారసింహీం చ మహాలక్ష్మీం తథాద్భుతామ్ || ౩౪||
 వేదమాతరమేకాం చ విద్యాం భవతరోః స్థిరామ్ |
 సర్వదుఃఖనిహన్త్రీం చ స్మరణాత్సర్వకామదామ్ || ౩౫||
 మోక్షదాం చ ముముక్షూణాం కామదాం చ ఫలార్థినామ్ |
 త్రిగుణాతీతరూపాం చ గుణవిస్తారకారకామ్ || ౩౬||
 నిర్గుణాం సగుణాం తస్మాత్తాం ధ్యాయన్తి ఫలార్థినః |
 నిరజ్ఞానం నిరాకారం నిర్లేపం నిర్గుణం కిల || ౩౭||
 ఆరూపం వ్యాపకం బ్రహ్మ ప్రవదన్తి మునీశ్వరాః |

వేదోపనిషది ప్రోక్షస్తేజోమయ ఇతి క్వచిత్ ॥ 3౮ ॥

సహస్రశ్చిరా పురుషః సహస్రనయనస్తథా ।
సహస్రకరకర్ణశ్చ సహస్రాస్యః సహస్రపాత్ ॥ 3౯ ॥

విష్ణోః పాదమథాకాశం పరమం సముదాహృతమ్ ।
విరాజం విరజం శాంతం ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౪౦ ॥

పురుషోత్తమం తథా చాన్యే ప్రవదన్తి పురావిదః ।
నైకోఽపీతి వదన్త్యన్యే ప్రభురీశః కదాచన ॥ ౪౧ ॥

అనీశ్వరమిదం సర్వం బ్రహ్మాణ్ణమితి కేచన ।
న కదాపీశజన్యం యజ్జగదేతదచిన్తితమ్ ॥ ౪౨ ॥

సదైవేదమనీశం చ స్వభావోత్తం సదేదృశమ్ ।
అకర్తాసౌ పుమానోఽప్రకృతిస్తు తథా చ సా ॥ ౪౩ ॥

ఏవం వదన్తి సాక్ష్యాశ్చ మునయః కపిలాదయః ।
ఏతే సన్దేహాసన్దోహాః ప్రభవన్తి తథాఽపరే ॥ ౪౪ ॥

వికల్పోపహతం చేతః కిం కరోమి మునీశ్వర ।
ధర్మాధర్మవివక్షాయాం న మనో మే స్థిరం భవేత్ ॥ ౪౫ ॥

కో ధర్మః కీదృశోఽధర్మశ్చిహ్నాం నైవోపలభ్యతే ।
దేవాః సత్త్వగుణోత్పన్నాః సత్యధర్మవ్యవస్థితాః ॥ ౪౬ ॥

పీడ్యన్తే దానవైః పాపైః కుత్ర ధర్మవ్యవస్థితిః ।
ధర్మస్థితిః సదాచారాః పాణ్ణవా మమ వంశజాః ॥ ౪౭ ॥

దుఃఖం బహువిధం ప్రాప్తాస్తత్ర ధర్మస్య కా స్థితిః ।
అతో మే హృదయం తాత వేపతేఽతీవ సంశయే ॥ ౪౮ ॥

కురు మేఽసంశయం చేతః సమర్థోఽసి మహామునే ।
త్రాహి సంసారవార్ధేన్త్వం జ్ఞానపోతేన మాం మునే ॥ ౪౯ ॥

మజ్జన్తం చోత్పతన్తం చ మగ్నం మోహజలావిలే ॥ ౫౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే భువనేశ్వరీవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ 3.౧ ॥

3.౨ ద్వితీయోఽధ్యాయః | బ్రహ్మాదీనాఙ్గతివర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

యత్త్వయా చ మహాబాహో పృష్టోఽహం కురుసత్తమ |
తాన్ప్రశ్నాన్నారదః ప్రాహ మయా పృష్టో మునీశ్వరః || ౧ ||

నారద ఉవాచ |

వ్యాస కిం తే బ్రవీమ్యద్య పురాఽయం సంశయో మమ |
ఉత్పన్నో హృదయేఽత్యర్థం సందేహాసారపీడితః || ౨ ||
గత్వాఽహం పితరం స్థానే బ్రహ్మణమమితౌజసమ్ |
అపృచ్ఛం యత్త్వయా పృష్టం వ్యాసాద్య ప్రశ్నముత్తమమ్ || 3 ||

పితః కుతః సముత్పన్నం బ్రహ్మాణమఖిలం విభో |
భవత్కృతేన వా సమ్యక్ కిం వా విష్ణుకృతం త్విదమ్ || ౪ ||

రుద్రకృతం వా విశ్వాత్మాన్ బ్రూహి సత్యం జగత్పతే |
ఆరాధనీయః కః కామం సర్వోత్కృష్టశ్చ కః ప్రభుః || ౫ ||

తత్సర్వం వద మే బ్రహ్మన్సందేహాంశ్చిన్ధి చానఘ |
నిమగ్నో హ్యస్మి సంసారే దుఃఖరూపేఽన్యతోపమే || ౬ ||

సందేహాన్దోలితం చేతో న ప్రశామ్యతి కుత్రచిత్ |
న తీర్థేషు న దేవేషు సాధనేష్వితరేషు చ || ౭ ||

అవిజ్ఞాయ పరం తత్త్వం కుతః శాన్తిః పరస్తప |
వికీర్ణం బహుధా చిత్తం నైకత్ర స్థిరతాం వ్రజేత్ || ౮ ||

కం స్మరామి యజే కం వా కం వ్రజామ్యర్చయామి కమ్ |
స్తామి కం నాభిజానామి దేవ సర్వేశ్వరేశ్వరమ్ || ౯ ||

తతో మాం ప్రత్యువాచేదం బ్రహ్మ లోకపితామహః |
మయా సత్యవతీసూనో కృతే ప్రశ్నే సుదుస్తరే || ౧౦ ||

బ్రహ్మోవాచ |

కిం బ్రవీమి సుతాద్యాహం దుర్బోధం ప్రశ్నముత్తమమ్ |
త్వయాశక్యం మహాభాగ విష్టోరపి సునిశ్చయాత్ || ౧౧ ||

రాగీ కోఽపి న జానాతి సంసారేఽస్మిన్మహామతే |
విరక్తశ్చ విజానాతి నిరీహో యో విమత్సరః || ౧౨ ||

ఏకార్ణవే పురా జాతే నష్టే స్థావరజిజ్ఞమే
 భూతమాత్రే సముత్పన్నే సజ్జజ్ఞే కమలాదహమ్ || ౧౩||
 నాపశ్యం తరణిం సోమం న వృషాన్న చ పర్వతాన్ |
 కర్ణికాయాం సమావిష్టశ్చింతామకరవం తదా || ౧౪||
 కస్మాదహం సముద్భూతః సలిలేఽస్మిన్మహార్ణవే |
 కో మే త్రాతా ప్రభుః కర్తా సంహర్తా వా యుగాత్యయే || ౧౫||
 న చ భూర్విద్యతే స్పష్టా యదాధారం జలం త్విదమ్ |
 పఙ్కజం కథముత్పన్నం ప్రసిద్ధం రూఢియోగయోః || ౧౬||
 పశ్యామ్యద్యాస్య పఙ్కం తం మూలం వై పఙ్కజస్య చ |
 భవిష్యతి ధరా తత్ర మూలం నాస్త్యత్ర సంశయః || ౧౭||
 ఉత్తరన్నలిలే తత్ర యావద్వర్షసహస్రకమ్ |
 అన్వేషమాణో ధరణీం నావాప తాం యదా తదా || ౧౮||
 తపస్తపేతి చాకాశే వాగభూదశరీరిణీ |
 తతో మయా తపస్తప్తం పద్మే వర్షసహస్రకమ్ || ౧౯||
 సృజేతి పునరుద్భూతా వాణీ తత్ర శ్రుతా మయా |
 విమూఢోఽహం తదాకర్ణ్య కం సృజామి కరోమి కిమ్ || ౨౦||
 తదా దైత్యావపి ప్రాప్తౌ దారుణౌ మధుకైటభౌ |
 తాభ్యాం విభీషితశ్చాహం యుద్ధాయ మకరాలయే || ౨౧||
 తతోఽహం నాలమాలమ్బ్య వారిమధ్యమవాతరమ్ |
 తదా తత్ర మయా దృష్టః పురుషః పరమాద్భుతః || ౨౨||
 మేఘశ్యామశరీరస్తు పీతవాసాశ్చతుర్భుజః |
 శేషశాయీ జగన్నాథో వనమాలావిభూషితః || ౨౩||
 శఙ్ఖచక్రగదాపద్మాద్యాయుధైః సువిరాజితః |
 తమద్రాక్షం మహావిష్ణుం శేషపర్యఙ్కశాయినమ్ || ౨౪||
 యోగనిద్రాసమాక్రాంతమవిస్పందినమచ్యుతమ్ |
 శయానం తం సమాలోక్య భోగిభోగోపరి స్థితమ్ || ౨౫||
 చింతా మమాద్భుతా జాతా కిం కరోమీతి నారద |
 మయా స్మృతా తదా దేవీ స్తుతా నిద్రాస్వరూపిణీ || ౨౬||

దేహాన్నిర్గత్య సా దేవీ గగనే సంస్థితా శివా ।
 అవతర్క్యశరీరా సా దివ్యాభరణమణ్ణితా ॥ ౨౭ ॥
 విష్ణోర్దేహం విహాయాశు విరరాజ నభఃస్థితా ।
 ఉదత్తిష్ఠదమేయాత్మా తయా ముక్తో జనార్దనః ॥ ౨౮ ॥
 పఞ్చవర్షసహస్రాణి కృతవాన్ యుద్ధముత్తమమ్ ।
 తదా విలోకితౌ దైత్యౌ హరిణా వినిపాతితౌ ॥ ౨౯ ॥
 ఉత్సంజం విమలం కృత్వా తత్రైవ నిహతౌ చ తౌ ।
 రుద్రస్తత్రైవ సమ్ప్రాప్తో యత్రావాం సంస్థితాశుభౌ ॥ ౩౦ ॥
 త్రిభిః సంవీక్షితాస్మామిః స్వస్థా దేవీ మనోహరా ।
 సంస్తుతా పరమా శక్తిరువాచాస్మానవస్థితాన్ ॥ ౩౧ ॥
 కృపావలోకనైః కృత్వా పావనైర్ముదితానథ ।
 దేవ్యువాచ ।
 కాజేశాః స్వాని కార్యాణి కురుధ్వం సమతన్ద్రితాః ॥ ౩౨ ॥
 సృష్టిస్థితివిశిష్టాని హతావేతౌ మహాసురౌ ।
 కృత్వా స్వాని నికేతాని వసధ్వం విగతజ్వరాః ॥ ౩౩ ॥
 ప్రజాశ్చతుర్విధాః సర్వాః సృజధ్వం స్వవిభూతిభిః ।
 బ్రహ్మోవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం తస్యాః పేశలం సుఖదం మృదు ॥ ౩౪ ॥
 అబ్రామ తామశక్తిః స్మః కథం కుర్మస్త్విమాః ప్రజాః ।
 న మహీ వితతా మాతః సర్వత్ర వితతం జలమ్ ॥ ౩౫ ॥
 న భూతాని గుణాశ్చాపి తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణి చ ।
 తదాకర్ణ్య వచోఽస్మాకం శివా జాతా స్మితాననా ॥ ౩౬ ॥
 రుటిత్యేవాగతం తత్ర విమానం గగనాచ్ఛుభమ్ ।
 సోవాచాస్మిన్నురాః కామం విశధ్వం గతసాధ్వసాః ॥ ౩౭ ॥
 విమానే బ్రహ్మవిష్ణివశా దర్శయామ్యద్య చాద్భుతమ్ ।
 తన్నిశమ్య వచస్తస్యా ఓమితు్యక్తౌ పునర్వయమ్ ॥ ౩౮ ॥
 సమారుహ్యోపవిష్టాః స్మో విమానే రత్నమణ్ణితే ।

ముక్తాదామసుసంవితే కింకణీజాలశబ్దితే ॥ ౩౯ ॥

సురసద్మనిభే రమ్యే త్రయస్తత్రావిశక్కితాః ।

సోపవిష్టాంస్తతో దృష్టా దేవ్యస్మాన్విజితేన్ద్రియాన్ ॥ ౪౦ ॥

స్వశక్త్యా తద్విమానం వై నోదయామాస చామృరే ॥ ౪౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే బ్రహ్మాదీనాఙ్గతివర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౩.౨ ॥

3.3 తృతీయోఽధ్యాయః । విమానస్థైర్హరాదిభిరేవీదర్శనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

విమానం తన్మనోవేగం యత్ర స్థానాస్తరే గతమ్ ।

న జలం తత్ర పశ్యామో విస్మితాః స్మౌ వయం తదా ॥ ౧ ॥

వృక్షాః సర్వఫలా రమ్యాః కోకిలారావమణ్ణితాః ।

మహీ మహీధరాః కామం వనాన్యుపవనాని చ ॥ ౨ ॥

నార్యశ్చ పురుషాశ్చైవ పశవశ్చ సరిద్వరాః ।

వాప్యః కూపాస్తడాగాశ్చ పల్వలాని చ నిర్పరాః ॥ ౩ ॥

పురతో నగరం రమ్యం దివ్యప్రాకారమణ్ణితమ్ ।

యజ్ఞశాలాసమాయుక్తం నానాహర్మ్యవిరాజితమ్ ॥ ౪ ॥

ప్రత్యభిజ్ఞా తదా జాతాప్యస్మాకం ప్రేక్ష్య తత్పురమ్ ।

స్వర్గోఽయమితి కేనాసౌ నిర్మితోఽస్తి తదాద్భుతమ్ ॥ ౫ ॥

రాజానం దేవసంకాశం వ్రజంతం మృగయాం వనే ।

అస్మాభిః సంస్థితా దృష్టా విమానోపరి చామ్బికా ॥ ౬ ॥

క్షణాచ్ఛవాల గగనే విమానం పవనేరితమ్ ।

ముహూర్తాద్వా తతః ప్రాప్తం దేశే చాన్యే మనోహరే ॥ ౭ ॥

నన్దనం చ వనం తత్ర దృష్టమస్మాభిరుత్తమమ్ ।

పారిజాతతరుచ్ఛాయాసంశ్రితా సురభిః స్థితా ॥ ౮ ॥

చతుర్దంతో గజస్తస్యాః సమీపే సమవస్థితః ।

అప్పరసాం తత్ర వృన్దాని మేనకాప్రభృతీని చ ॥ ౯ ॥

క్రీడన్తి వివిధైర్భావైర్గాననృత్యసమన్వితైః ।
 గన్ధర్వాః శతశస్త్రత్రయజ్ఞా విద్యాధరాస్తథా ॥ ౧౦॥
 మన్దారవాటికామధ్యే గాయన్తి చ రమన్తి చ
 దృష్ట్యః శతక్రతుస్త్రత్ర పౌలోమ్యా సహితః ప్రభుః ॥ ౧౧॥
 వయం తు విస్మితాశ్చాస్మ దృష్ట్వా త్రైవిష్టపం తదా ।
 యాదఃపతిం కుబేరం చ యమం సూర్యం విభావసుమ్ ॥ ౧౨॥
 విలోక్య విస్మితాశ్చాస్మ వయం తత్ర సురాన్భితాన్ ।
 తదా వినిర్గతో రాజా పురాత్తస్మాత్సుమణ్ణితాత్ ॥ ౧౩॥
 దేవరాజ ఇవాక్షోభ్యో నరవాహ్యోవనౌ స్థితః ।
 విమానస్థా వయం తచ్చ చచాల తరసాగతమ్ ॥ ౧౪॥
 బ్రహ్మలోకం తదా దివ్యం సర్వదేవనమస్మృతమ్ ।
 తత్ర బ్రహ్మాణమాలోక్య విస్మితౌ హరకేశవౌ ॥ ౧౫॥
 సభాయాం తత్ర వేదాశ్చ సర్వే సాక్షాః స్వరూపిణః ।
 సాగరాః సరితశ్చైవ పర్వతాః పన్నగోరగాః ॥ ౧౬॥
 మామూచతుశ్చతుర్వక్త్రః కోఽయం బ్రహ్మ సనాతనః ।
 తావవోచమహం నైవ జానే సృష్టిపతిం పతిమ్ ॥ ౧౭॥
 కోఽహం కోఽయం కిమర్థం వా భ్రమోఽయం మమ చేశ్వరౌ ।
 క్షణాదథ విమానం తచ్చచాలాశు మనోజవమ్ ॥ ౧౮॥
 కైలాసశిఖరే ప్రాప్తం రమ్యే యక్షగణాన్వితే ।
 మన్దారవాటికారమ్యే కీరకోకిలకూజితే ॥ ౧౯॥
 వీణామురజవాద్యైశ్చ నాదితే సుఖదే శివే ।
 యదా ప్రాప్తం విమానం తత్తదైవ సదనాచ్ఛుభాత్ ॥ ౨౦॥
 నిర్గతో భగవాన్చుమ్భుర్వృషారూఢస్త్రిలోచనః ।
 పఞ్చాననో దశభుజః కృతసోమార్థశేఖరః ॥ ౨౧॥
 వ్యాఘ్రచర్మపరీధానో గజచర్మోత్తరీయకః ।
 పార్శ్విరక్షౌ మహావీరో గజాననషడాననౌ ॥ ౨౨॥
 శివేన సహ పుత్రౌ ద్వా ప్రజమానౌ విరేజతుః ।
 నన్దిప్రభృతయః సర్వే గణపాశ్చ వరాశ్చ తే ॥ ౨౩॥

జయశబ్దం ప్రయుజ్ఞానా వ్రజన్తి శివపృష్ఠగాః ।
 తం వీక్ష్య శక్కురం చాన్యం విస్మితాస్తత్ర నారద ॥ ౨౪ ॥
 మాతృభిః సంశయావిష్టస్తత్రాహం న్యవసం మునే ।
 క్షణాత్తస్మాద్గిరేః శృణ్వాద్విమానం వాతరంహసా ॥ ౨౫ ॥
 వైకుణ్ఠసదనం ప్రాప్తం రమారమణమస్థిరమ్ ।
 అసమ్భవాన్య విభూతిశ్చ తత్ర దృష్టా మయా సుత ॥ ౨౬ ॥
 విసిష్ఠియే తదా విష్ణుర్బ్రహ్మణ్య తత్పురముత్తమమ్ ।
 సదనాగ్రే యయౌ తావద్ధరిః కమలలోచనః ॥ ౨౭ ॥
 అతసీకుసుమాభాసః పీతవాసాశ్చతుర్భుజః ।
 ద్విజరాజాధిరూఢశ్చ దివ్యాభరణభూషితః ॥ ౨౮ ॥
 వీజ్యమానస్తదా లక్ష్మ్యా కామిన్యా చామరైః శుభైః ।
 తం వీక్ష్య విస్మితాః సర్వే వయం విష్ణుం సనాతనమ్ ॥ ౨౯ ॥
 పరస్పరం నిరీక్షంతః స్థితాస్తస్మిన్ వరాసనే ।
 తతశ్చచాల తరసా విమానం వాతరంహసా ॥ ౩౦ ॥
 సుధాసముద్రః సమ్ప్రాప్తౌ మిష్టవారిమహోర్మిమాన్ ।
 యాదోగణసమాకీర్ణశ్చలద్వీచివిరాజితః ॥ ౩౧ ॥
 మందారపారిజాతాద్యైః పాదపైరతిశోభితః ।
 నానాస్తరణసంయుక్తో నానాచిత్రవిచిత్రితః ॥ ౩౨ ॥
 ముక్తాదామపరిక్లిష్టో నానాదామవిరాజితః ।
 అశోకబకులాఖ్యైశ్చ వృక్షైః కురుబకాదిభిః ॥ ౩౩ ॥
 సంవృతః సర్వతః సౌమ్యైః కేతకీచమ్మకైర్వృతః ।
 కోకిలారావసంజ్ఞా దివ్యగన్ధసమన్వితః ॥ ౩౪ ॥
 ద్విరేషాతిరణత్కారైరజ్ఞాతః పరమాద్భుతః ।
 తస్మిన్ద్విపే శివాకారః పర్యంకుః సుమనోహరః ॥ ౩౫ ॥
 రత్నాలిఖచితోఽత్యర్థం నానారత్నవిరాజితః ।
 దృష్టోఽస్మాభిర్విమానస్తర్దూరతః పరిమణితః ॥ ౩౬ ॥
 నానాస్తరణసంజ్ఞాన్న ఇన్ద్రచాపసమన్వితః ।

పర్యజ్ఞప్రవరే తస్మిన్నుపవిష్టా వరాజ్ఞనా || 3౭||
 రక్తమాల్యామ్బరధరా రక్తగన్ధానులేపనా |
 సురక్తనయనా కాన్తా విద్యుత్కోటిసమప్రభా || ౩౮||
 సుచారువదనా రక్తదన్తచ్ఛదవిరాజితా |
 రమాకోట్యధికా కాన్త్యా సూర్యబిమ్బనిభాఖిలా || ౩౯||
 వరపాశాఙ్కుశాభీష్టధరా శ్రీభువనేశ్వరీ |
 అదృష్టపూర్వా దృష్టా సా సున్దరీ స్మితభూషణా || ౪౦||
 ప్రీఙ్కారజపనిష్ఠైస్తు పక్షివృన్దైర్నిషేవితా |
 అరుణా కరుణామూర్తిః కుమారీ నవయావనా || ౪౧||
 సర్వశృంగైరవేషాఢ్యా మన్దస్మితముఖామ్బుజా |
 ఉద్యత్పినకుచద్వన్ద్యనిర్జ్జితామ్భోజకుడ్మలా || ౪౨||
 నానామణిగణాకీర్ణభూషణైరుపశోభితా |
 కనకాఙ్గదకేయూరకీరీటపరిశోభితా || ౪౩||
 కనకచ్చిచక్రతాటఙ్కువిటఙ్కువదనామ్బుజా |
 హృల్లేఖా భువనేశీతి నామజూపపరాయణైః || ౪౪||
 సఖీవృన్దైః స్తుతా నిత్యం భువనేశీ మహేశ్వరీ |
 హృల్లేఖాద్యాభిరమరకన్యాభిః పరివేష్టితా || ౪౫||
 అనఙ్గుకుసుమాద్యాభిర్దేవీభిః పరివేష్టితా |
 దేవీ షట్కోణమధ్యస్థా యన్తరాజోపరి స్థితా || ౪౬||
 దృష్ట్వా తాం విస్మితాః సర్వే వయం తత్ర స్థితాఽభవన్ |
 కేయం కాన్తా చ కిం నామ న జానీమోఽత్ర సంస్థితాః || ౪౭||
 సహస్రనయనా రామా సహస్రకరసంయుతా |
 సహస్రవదనా రమ్యా భాతి దూరాదసంశయమ్ || ౪౮||
 నాపురా నాపి గన్ధర్వీ నేయం దేవాఙ్గనా కిల |
 ఇతి సంశయమాపన్నాస్తత్ర నారద సంస్థితాః || ౪౯||
 తదాఽసౌ భగవాన్విష్ణుర్దృష్ట్వా తాం చారుహాసినీమ్ |
 ఉవాచామ్బాం స్వవిజ్ఞానాత్కృత్వా మనసి నిశ్చయమ్ || ౫౦||

ఏషా భగవతీ దేవీ సర్వేషాం కారణం హి నః ।
 మహావిద్యా మహామాయా పూర్ణా ప్రకృతిరవ్యయా ॥ ౫౧॥
 దుర్యోధోఽల్పధీయాం దేవీ యోగగమ్యా దురాశయా ।
 ఇచ్ఛా పరాత్మనః కామం నిత్యానిత్యస్వరూపిణీ ॥ ౫౨॥
 దురారాధ్యాఽల్పభాగ్యైశ్చ దేవీ విశ్వేశ్వరీ శివా ।
 వేదగర్భా విశాలాక్షీ సర్వేషామాదిరీశ్వరీ ॥ ౫౩॥
 ఏషా సంహృత్య సకలం విశ్వం క్రీడతి సజ్జయే ।
 లింగాని సర్వజీవానాం స్వశరీరే నివేశ్య చ ॥ ౫౪॥
 సర్వబీజమయీ హ్యేషా రాజతే సామృతం సురౌ ।
 విభూతయః స్థితాః పార్శ్వే పశ్యతాం కోటిశః క్రమాత్ ॥ ౫౫॥
 దివ్యాభరణభూషాఢ్యా దివ్యగన్ధానులేపనాః ।
 పరిచర్యాపరాః సర్వాః పశ్యతాం బ్రహ్మశఙ్కరౌ ॥ ౫౬॥
 ధన్యా వయం మహాభాగాః కృతకృత్యాః స్మ సామృతమ్ ।
 యదత్ర దర్శనం ప్రాప్తం భగవత్యాః స్వయం త్విదమ్ ॥ ౫౭॥
 తపస్తప్తం పురా యత్నాత్తస్యేదం ఫలముత్తమమ్ ।
 అన్యథా దర్శనం కుత్ర భవేదస్మాకమాదరాత్ ॥ ౫౮॥
 పశ్యన్తి పుణ్యపుణ్ణా యే యే వదాన్యాస్తపస్వినః ।
 రాగిణో వైవ పశ్యన్తి దేవీం భగవతీం శివామ్ ॥ ౫౯॥
 మూలప్రకృతిరేవైషా సదా పురుషసఙ్గతా ।
 బ్రహ్మణ్ణం దర్శయత్యేషా కృత్వా వై పరమాత్మనే ॥ ౬౦॥
 ద్రష్టాఽసౌ దృశ్యమఖిలం బ్రహ్మణ్ణం దేవతాః సురౌ ।
 తస్యైషా కారణం సర్వా మాయా సర్వేశ్వరీ శివా ॥ ౬౧॥
 క్షాహం వా క్వ సురాః సర్వే రమ్భాద్యాః సురయోషితః ।
 లఙ్కాశేన తులామస్యా న భవామః కథఞ్చన ॥ ౬౨॥
 సైషా వరాఙ్గనా నామ యా వై దృష్టా మహార్ణవే ।
 బాలభావే మహాదేవీ దోలయన్తివ మాం ముదా ॥ ౬౩॥
 శయనం వటపత్రే చ పర్యఙ్కే సుస్థిరే దృఢే ।

పాదాఙ్గాష్టం కరే కృత్వా నివేశ్య ముఖపఙ్కుజే || ౬౪ ||

లేలిహస్తఙ్గాఞ్చ క్రీడస్తమనేకైబాలచేష్టితైః |

రమమాణం కోమలాఙ్గం వటపత్రపుటే స్థితమ్ || ౬౫ ||

గాయస్త్రీ దోలయస్త్రీ చ బాలభావాన్మయి స్థితే |

సేయం సునిశ్చితం జ్ఞాతం జాతం మే దర్శనాదివ || ౬౬ ||

కామం నో జననీ సైషా శృణు తం ప్రవదామ్యహమ్ |

అనుభూతం మయా పూర్వం ప్రత్యభిజ్ఞా సముత్థితా || ౬౭ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే విమాన్సైర్రాదిభిర్దేవీదర్శనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః || 3.3 ||

3.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః | విష్ణునా కృతం దేవీస్తోత్రమ్ |

బ్రహ్మోవాచ |

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్విష్ణుః పునరాహ జనార్దనః |

వయం గచ్ఛేమ పార్శ్వేఽస్యాః ప్రణమన్తః పునః పునః || ౧ ||

సేయం వరా మహామాయా దాస్యత్యేషా వరాన్ హి నః |

స్తువామః సన్నిధిం ప్రాప్య నిర్భయాశ్చరణాన్తికే || ౨ ||

యది నో వారయిష్యన్తి ద్వారస్థాః పరిచారకాః |

పరిష్యామశ్చ తత్రస్థాః స్తుతిం దేవ్యాః సమాహితాః || 3 ||

బ్రహ్మోవాచ |

ఇత్యుక్తే హరిణా వాక్యే సుప్రహృష్టా సుసంస్థితా |

జాతా ప్రముదితా కామం నికటే గమనాయ చ || ౪ ||

ఓమిత్యుక్త్వా హరిం సర్వే విమానాత్త్వరితాస్త్రయః |

ఉత్తీర్య నిర్గతా ద్వారి శఙ్కమానా మనస్యలమ్ || ౫ ||

ద్వారస్థాన్ వీక్ష్య తాన్సర్వాన్దేవీ భగవతీ తదా |

స్మితం కృత్వా చకారాశు తాంస్త్రీస్త్రీరూపధారిణః || ౬ ||

వయం యువతయో జాతాః సురూపాశ్చారుభూషణాః |

విస్మయై పరమం ప్రాప్తా గతాస్తత్సన్నిధిం పునః || ౭ ||

సా దృష్ట్వా నః స్థితాంస్తత్ర స్త్రీరూపాంశ్చరణాన్తికే ।
వ్యలోకయత చార్వణ్ణీ ప్రేమసమ్పూర్ణయా దృశా ॥ ౮॥
ప్రణమ్య తాం మహాదేవీం పురతః సంస్థితా వయమ్ ।
పరస్పరం లోకయంతః స్త్రీరూపాశ్చారుభూషణాః ॥ ౯॥
పాదపీఠం ప్రేక్షమాణా నానామణివిభూషితమ్ ।
సూర్యకోటిప్రతీకాశం స్థితాస్తత్ర వయం త్రయః ॥ ౧౦॥
కాశ్చిద్గతైమ్బురాస్తత్ర సహచర్యః సహస్రశః ।
కాశ్చిన్నీలామ్బురా నార్యస్తథా పీతామ్బురాః శుభాః ॥ ౧౧॥
దేవ్యః సర్వాః శుభాకారా విచిత్రామ్బురభూషణాః ।
విరేజః పార్శ్వతస్తస్యాః పరివర్యాపరాః కిల ॥ ౧౨॥
జగుశ్చ ననృతుశ్చాన్యాః పర్యుపాసంత తాః స్త్రీయః ।
వీణామారుతవాద్యాని వాదయంతో ముదాన్వితాః ॥ ౧౩॥
శృణు నారద వక్ష్యామి యద్దృష్టం తత్ర చాద్భుతమ్ ।
నఖదర్పణమధ్యే వై దేవ్యాశ్చరణపఙ్కజే ॥ ౧౪॥
బ్రహ్మాణ్ణమఖిలం సర్వం తత్ర స్థావరజఙ్గమమ్ ।
అహం విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ వాయురగ్నిర్యమో రవిః ॥ ౧౫॥
వరుణః శితగుస్తవ్ష్టా కుబేరః పాకశాసనః ।
పర్వతాః సాగరా నద్యో గన్ధర్వాప్సరసస్తథా ॥ ౧౬॥
విశ్వావసుశ్చిత్రకేతుః శ్వేతశ్చిత్రాఙ్గదస్తథా ।
నారదస్తుమ్బురుశ్చైవ హాహాహూహూస్తథైవ చ ॥ ౧౭॥
అశ్వినౌ వసవః సాధ్యాః సిద్ధాశ్చ పితరస్తథా ।
నాగాః శేషాదయః సర్వే కిన్నరోరగరాక్షసాః ॥ ౧౮॥
వైకుణ్ఠో బ్రహ్మలోకశ్చ కైలాసః పర్వతోత్తమః ।
సర్వం తదఖిలం దృష్టం నఖమధ్యస్థితం చ నః ॥ ౧౯॥
మఙ్జున్మపఙ్కజం తత్ర స్థితోఽహం చతురాననః ।
శేషశాయీ జగన్నాథస్తథా చ మధుకైటభౌ ॥ ౨౦॥
బ్రహ్మోవాచ ।

ఏవం దృష్టం మయా తత్ర పాదపద్మనఖే స్థితమ్ |
 విస్మతోఽహం తతో వీక్ష్య కిమేతదితి శక్జీతః || ౨౧||
 విష్ణుశ్చ విస్మయావిష్టః శక్జురశ్చ తథా స్థితః |
 తాం తదా మేనిరే దేపీం వయం విశ్వస్య మాతరమ్ || ౨౨||
 తతో వర్షశతం పూర్ణం వ్యతిక్రాంతం ప్రపశ్యతః |
 సుధామయే శివే ద్వీపే విహారం వివిధం తదా || ౨౩||
 సఖ్య ఇవ తదా తత్ర మేనిరేఽస్మానవస్థితాన్ |
 దేవ్యః ప్రముదితాకారా నానాభరణమణితాః || ౨౪||
 వయమప్యతిరమ్యత్వాద్భుభూవిమ విమోహితాః |
 ప్రహృష్టమనసః సర్వే పశ్యన్భావాన్మనోరమాన్ || ౨౫||
 ఏకదా తాం మహాదేపీం దేపీం శ్రీభువనేశ్వరీమ్ |
 తుష్టావ భగవాన్విష్ణుర్యువతీభావసంస్థితః || ౨౬||
 శ్రీభగవానువాచ |
 నమో దేవ్యై ప్రకృత్యై చ విధాత్యై సతతం నమః |
 కల్యాణై కామదాయై చ వృద్ధ్యై సిద్ధ్యై నమో నమః || ౨౭||
 సచ్చిదానందరూపిణ్యై సంసారారణయే నమః |
 పఞ్చాకృత్యవిధాత్యై తే భువనేశ్యై నమో నమః || ౨౮||
 సర్వాధిష్ఠానరూపాయై కూటస్థాయై నమో నమః |
 అర్ధమాత్రార్థభూతాయై హృల్లేఖాయై నమో నమః || ౨౯||
 జ్ఞాతం మయాఽఖిలమిదం త్వయి సన్నివిష్టం
 త్వత్తోఽస్య సమ్భవలయావపి మాతరద్య |
 శక్తిశ్చ తేఽస్య కరణే వితతప్రభావా
 జ్ఞాతాఽధునా సకలలోకమయీతి నూనమ్ || ౩౦||
 విస్తార్య సర్వమఖిలం సదసద్వికారం
 సందర్శయస్యవికలం పురుషాయ కాలే |
 తత్త్వైశ్చ షోడశభిరేవ చ సప్తభిశ్చ
 భాసీన్ద్రజాలమివ నః కిల రజ్జునాయ || ౩౧||
 న త్వామృతే కిమపి వస్తుగతం విభాతి

వ్యాప్యైవ సర్వమఖిలం త్వమవస్థితాఽసి ।
శక్తిం వినా వ్యవహృతో పురుషోఽప్యశక్తో
వమృణ్యతే జనని బుద్ధిమతా జనేన ॥ 3౨॥

ప్రీణాసి విశ్వమఖిలం సతతం ప్రభావైః
స్వైస్తేజసా చ సకలం ప్రకటీకరోషి ।
అత్యైవ దేవి తరసా కిల కల్పకాలే
కో వేద దేవి చరితం తవ వై భవస్య ॥ 33॥

త్రాతా వయం జనని తే మధుకైటభాభ్యాం
లోకాశ్చ తే సువితతాః ఖలు దర్శితా వై ।
నీతాః సుఖస్య భవనే పరమాం చ కోటిం
యద్దర్శనం తవ భవాని మహాప్రభావమ్ ॥ 3౪॥

నాహం భవో న చ విరిఞ్చో వివేద మాతః
కోఽన్యో హి వేత్తి చరితం తవ దుర్విభావ్యమ్ ।
కానీహ సన్ని భువనాని మహాప్రభావే
హ్యస్మిన్నభవాని రచితే రచనాకలాపే ॥ 3౫॥

అస్మాభిరత్ర భువనే హారిరస్య ఏవ
దృష్టః శివః కమలజః ప్రథితప్రభావః ।
అన్యేషు దేవి భువనేషు న సన్ని కిం తే
కిం విద్మ దేవి వితతం తవ సుప్రభావమ్ ॥ 3౬॥

యాచేఽమృతేఽజ్ఞీకమలం ప్రణీపత్య కామం
చిత్తే సదా వసతు రూపమిదం తవైతత్ ।
నామాపి వక్త్రకుహరే సతతం తవైవ
సద్దర్శనం తవ పదాముజయోః సదైవ ॥ 3౭॥

భృతోఽయమస్తి సతతం మయి భావనీయం
త్వాం స్వామినీతి మనసా నను చిన్తయామి ।
ఏషాఽఽవయోరవిరతా కిల దేవి భూయా-
ద్వాస్యప్తిః సదైవ జననీ సుతయోరివార్థే ॥ 3౮॥

త్వం వేత్సి సర్వమఖిలం భువనప్రపఞ్చం
సర్వజ్ఞతా పరిసమాప్తినీతాస్తభూమిః ।

కిం పామరేణ జగదమ్బు నివేదనీయం
యద్యుక్తమాచర భవాని తవేజ్జితం స్యాత్ || ౩౯ ||

బ్రహ్మ సృజత్యవతి విష్ణురుమాపతిశ్చ
సంహారకారక ఇయం తు జనే ప్రసిద్ధిః |
కిం సత్యమేతదపి దేవి తవేచ్ఛయా వై
కర్తుం క్షమా వయమజే తవ శక్తియుక్తాః || ౪౦ ||

ధాత్రి ధరాధరసుతే న జగద్భిభర్తీ
ఆధారశక్తిరఖిలం తవ వై బిభర్తీ |
సూర్యోఽపి భాతి వరదే ప్రభయా యుతస్తే
త్వం సర్వమేతదఖిలం విరజా విభాసి || ౪౧ ||

బ్రహ్మోఽహమీశ్వరవరః కిల తే ప్రభావా-
త్సర్వే వయం జనియుతా న యదా తు నిత్యాః |
కేఽనేశ్య సురాః శతమఖప్రముఖాశ్చ నిత్యా
నిత్యా త్వమేవ జననీ ప్రకృతిః పురాణా || ౪౨ ||

త్వం చేద్భవాని దయనే పురుషం పురాణం
జానేఽహమద్య తవ సన్నిధిగః సదైవ |
నోచేదహం విభురనాదిరనీహ ఈశో
విశ్వాత్మధీరితి తమఃప్రకృతిః సదైవ || ౪౩ ||

విద్యా త్వమేవ నను బుద్ధిమతాం నరాణాం
శక్తిస్త్వమేవ కిల శక్తిమతాం సదైవ |
త్వం కీర్తికాన్తికమలామలతుష్టిరూపా
ముక్తిప్రదా విరతిరేవ మనుష్యలోకే || ౪౪ ||

గాయత్రస్యి ప్రథమవేదకలా త్వమేవ
స్వాహా స్వధా భగవతీ సగుణార్థమాత్రా |
ఆమ్నాయ ఏవ విహితో నిగమో భవత్స్యై
సంజ్ఞీవనాయ సతతం సురపూర్వజానామ్ || ౪౫ ||

మోక్షార్థమేవ రచయస్యఖిలం ప్రపంచం
తేషాం గతాః ఖలు యతో నను జీవభావమ్ |
అంశా అనాదినిధనస్య కిలానఘస్య

పూర్ణార్ణవస్య వితతా హి యథా తరణ్ణాః ॥ ౪౬ ॥

జీవో యదా తు పరివేత్తి తవైవ కృత్యం
 త్వం సంహరస్యఖిలమేతదితి ప్రసిద్ధమ్ ।
 నాట్యం నడేన రచితం వితథేఽన్తరణ్ణే
 కార్యే కృతే విరమనే ప్రథితప్రభావా ॥ ౪౭ ॥

త్రాతా త్వమేవ మమ మోహమయాద్భవాభే-
 స్త్వామమ్భికే సతతమేమి మహార్థిదే చ ।
 రాగాదిభిర్విరచితే వితథే కిలాన్తే
 మామేవ పాహి బహుదుఃఖకరే చ కాలే ॥ ౪౮ ॥

నమో దేవి మహావిద్యే నమామి చరణౌ తవ ।
 సదా జ్ఞానప్రకాశం మే దేహి సర్వార్థదే శివే ॥ ౪౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే విష్ణునా కృతం దేవీస్తోత్రం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ 3.౪ ॥

3.X పంచమోఽధ్యాయః । హరబ్రహ్మకృతస్తుతివర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా విరతే విష్ణౌ దేవదేవే జనార్దనే ।
 ఉవాచ శంకరః శర్వః ప్రణతః పురతః స్థితః ॥ ౧ ॥

శివ ఉవాచ ।
 యది హరిస్తవ దేవి విభావజ-
 స్తదను పద్మజ ఏవ తవోద్భవః ।
 కీమహమత్ర తవాపి న సద్గుణః
 సకలలోకవిధౌ చతురా శివే ॥ ౨ ॥

త్వమసి భూః సలిలం పవనస్తథా
 ఖమపి వహ్నిగుణశ్చ తథా పునః ।
 జనని తాని పునః కరణాని చ
 త్వమసి బుద్ధిమనోఽప్యథ హజ్కృతిః ॥ 3 ॥

న చ విదన్తి వదన్తి చ యేఽన్యథా
 హరిహరాజకృతం నిఖిలం జగత్ ।

తవ కృతాస్త్రయ ఏవ సదైవ తే
విరచయన్తి జగత్సచరాచరమ్ || ౪ ||

అవనివాయుఖవహ్నిజలాదిభిః
సవిషయైః సగుణైశ్చ జగద్భవేత్ |
యది తదా కథమద్య చ తత్సుఖం
ప్రభవతీతి తవామ్బ కలామృతే || ౫ ||

భవసి సర్వమిదం సచరాచరం
త్వమజవిష్ణుశివాకృతికల్పితమ్ |
వివిధవేషవిలాసకుతూహలైః
ర్విరమనే రమనేఽమ్బ యథారుచి || ౬ ||

సకలలోకసిన్ధుక్షరహం హరిః
కమలభూశ్చ భవామ యదాఽమ్బికే |
తవ పదామ్బుజపాంసుపర్గిహం
సమధిగమ్య తదా నను చక్రీమ || ౭ ||

యది దయార్ద్రమనా న సదామ్బికే
కథమహం విహితశ్చ తమోగుణః |
కమలజశ్చ రజోగుణసమ్భవః
సువిహితః కిము సత్త్వగుణో హరిః || ౮ ||

యది న తే విషమా మతిరమ్బికే
కథమిదం బహుధా విహితం జగత్ |
సచివభూపతిభృత్యజనావృతం
బహుధనైరధనైశ్చ సమాకులమ్ || ౯ ||

తవ గుణాస్త్రయ ఏవ సదా ఙ్గమాః
ప్రకటనావనసంహరణేషు వై |
హరిహరద్రుహిణాశ్చ క్రమాత్త్వయా
విరచితాస్త్రిజగతాం కిల కారణమ్ || ౧౦ ||

పరిచితాని మయా హరిణా తథా
కమలజేన విమానగతేన వై |
పథిగత్తైర్భువనాని కృతాని వా
కథయ కేన భవాని నవాని చ || ౧౧ ||

స్వజని పాసి జగజ్జగదమ్భికే
 స్వకలయా కీయదిచ్చసి నాశితుమ్ ।
 రమయనే స్వపతిం పురుషం సదా
 తవ గతిం న హి విద్మ వయం శివే ॥ ౧౨॥

జనని దేహి పదామ్బుజనేవనం
 యువతిభాగవతానపి నః సదా ।
 పురుషతామధిగమ్య పదామ్బుజా-
 ద్విరహితాః క్వ లభేమ సుఖం స్ఫుటమ్ ॥ ౧౩॥

న రుచిరస్తి మమామ్భ పదామ్బుజం
 తవ విహాయ శివే భువనేష్వలమ్ ।
 నివసీతుం నరదేహమవాప్య చ
 త్రిభువనస్య పతిత్వమవాప్య వై ॥ ౧౪॥

సుదతి నాస్తి మనాగపి మే రతి-
 ర్యువతిభావమవాప్య తవాన్తికే ।
 పురుషతా క్వ సుఖాయ భవత్యలం
 తవ పదం న యదీక్షణగోచరమ్ ॥ ౧౫॥

త్రిభువనేషు భవత్వీయమమ్భికే
 మమ సదైవ హి కీర్తిరనావిలా ।
 యువతిభావమవాప్య పదామ్బుజం
 పరిచితం తవ సంస్మృతినాశనమ్ ॥ ౧౬॥

భువి విహాయ తవాన్తికనేవనం
 క ఇహ వాఙ్మతి రాజ్యమకణ్ఠకమ్ ।
 త్రుటిరసౌ కిల యాతి యుగాత్మతాం
 న నికటం యది తేఽఙ్ఘ్రిసరోరుహమ్ ॥ ౧౭॥

తపసి యే నిరతా మునయోఽమలా-
 స్తవ విహాయ పదామ్బుజపూజనమ్ ।
 జనని తే విధినా కిల వఙ్ఘ్రితాః
 పరిభవో విభవే పరికల్పితః ॥ ౧౮॥

న తపసా న దమేన సమాధినా

న చ తథా విహితైః క్రతుభిర్యథా ।

తవ పదాబ్జపరాగనిషేవణా-

దృఢవతి ముక్తిరజే భవసాగరాత్ ॥ ౧౯ ॥

కురు దయాం దయసే యది దేవి మాం

కథయ మస్త్రమనావిలమద్భుతమ్ ।

సమభవం ప్రజపస్సుఖితో హ్యహం

సువిశదం చ నవార్ణమనుత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥

ప్రథమజన్మని చాధిగతో మయా

తదధునా న విభాతి నవాక్షరః ।

కథయ మాం మనుమద్య భవార్ణవా-

జ్జనని తారయ తారయ తారకే ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యుక్తా సా తదా దేవీ శివేనాద్భుతతేజసా ।

ఉచ్చచారామ్బికా మస్త్రం ప్రస్ఫుటం చ నవాక్షరమ్ ॥ ౨౨ ॥

తం గృహీత్వా మహాదేవః పరాం ముదమవాప హ ।

ప్రణమ్య చరణౌ దేవ్యాస్తత్రైవావస్థితః శివః ॥ ౨౩ ॥

జపన్నవాక్షరం మస్త్రం కామదం మోక్షదం తథా ।

బీజయుక్తం శుభోచ్ఛారం శక్కరస్తస్థివాంస్తదా ॥ ౨౪ ॥

తం తథాఽవస్థితం దృష్ట్వా శక్కరం లోకశక్కరమ్ ।

అవోచం తాం మహామాయాం సంస్థితోఽహం పదాన్తికే ॥ ౨౫ ॥

న వేదాస్త్యామేవం కలయితుమిహాసన్నపటవో

యతస్తే నోచుస్త్యాం సకలజనధాత్రీమవికలామ్ ।

స్వధాభూతా దేవీ సకలమఖహోమేషు విహితా

తదా త్వం సర్వజ్ఞా జనని ఖలు జాతా త్రిభువనే ॥ ౨౬ ॥

కర్తాఽహం ప్రకరోమి సర్వమఖిలం బ్రహ్మణ్ణమత్యద్భుతం

కోఽన్యోస్తీహ చరాచరే త్రిభువనే మత్తః సమర్థః పుమాన్ ।

ధన్యోఽస్మ్యత్ర న సంశయః కిల యదా బ్రహ్మాఽస్మి లోకాతిగో

మగ్నోఽహం భవసాగరే ప్రవితతే గర్వాభివేశాదితి ॥ ౨౭ ॥

అద్యాహం తవ పాదపజ్కజపరాగాదానగర్వేణ వై

ధన్యోఽస్మితి యథార్థవాదనిపుణో జాతః ప్రసాదాచ్ఛ తే ।

యాచే త్వాం భవభీతినాశచతురాం ముక్తిప్రదాం చేశ్వరీం
హిత్యా మోహకృతం మహర్షినిగడం త్వద్భక్తియుక్తం కురు || ౨౮||

అతోఽహం జాతో విముక్తః కథం స్యాం
సరోజాదమేయాత్త్వదావిష్కృతాద్వై |
తవాజ్ఞాకరః కింకరోఽస్మీతి నూనం
శివే పాహి మాం మోహమగ్నం భవాభౌ || ౨౯||

న జానన్తి యే మానవాస్తే వదన్తి
ప్రభుం మాం తవాద్యం చరిత్రం పవిత్రమ్ |
యజన్తీహ యే యాజకాః స్వర్గకామా
న తే తే ప్రభావం విదన్త్యేవ కామమ్ || ౩౦||

త్వయా నిర్మితోఽహం విధిత్యే విహారం
వికర్తుం చతుర్థా విధాయాదిసర్గమ్ |
అహం వేద్మి కోఽన్యో వివేదాతిమాయే
క్షమాస్వాపరాధం త్వహజ్కారజం మే || ౩౧||

శ్రమం యేఽష్టధా యోగమార్గే ప్రవృత్తాః
ప్రకుర్వన్తి మూఢాః సమాధౌ స్థితా వై |
న జానన్తి తే నామ మోక్షప్రదం వా
సముచ్ఛారితం జాతు మాతర్మిషేణ || ౩౨||

విచారే పరే తత్త్వసంజ్ఞావిధానే
పదే మోహితా నామ తే సంవిహాయ |
న కిం తే విమూఢా భవాభౌ భవాని
త్వమేవాసి సంసారముక్తిప్రదా వై || ౩౩||

పరం తత్త్వవిజ్ఞానమాద్వైర్జ్ఞైర్జ్ఞైర్జ్ఞై-
రజే చానుభూతం త్వజన్త్యేవ తే కిమ్ |
నిమేషార్థమాత్రం పవిత్రం చరిత్రం
శివా చామ్బికా శక్తిరీశేతి నామ || ౩౪||

న కిం త్వం సమర్థాఽసి విశ్వం విధాతుం
దృశైవాశు సర్వం చతుర్థా విభక్తమ్ |
వినోదార్థమేవం విధిం మాం విధాయా-

దిసర్గే కిలేదం కరోషీతి కామమ్ ॥ 3౫॥

హరిః పాలకః కిం త్వయాఽసౌ మథోర్వా
తథా కైటభాద్రక్షితః సిన్ధుమధ్యే ।

హరః సంహృతః కిం త్వయాఽసౌ న కాలే
కథం మే భ్రువోర్మధ్యదేశాత్స జాతః ॥ 3౬॥

న తే జన్మ కుత్రాపి దృష్టం శ్రుతం వా
కుతః సమ్భవస్తే న కోఽపిహ వేద ।

కిలాద్యాసి శక్తిస్త్వమేకా భవాని
స్వతస్త్వైః సమన్తైరతో బోధితాఽసి ॥ 3౭॥

త్వయా సంయుతోఽహం వికర్తుం సమర్థో
హరిస్త్రాతుమమ్మ త్వయా సంయుతశ్చ ।
హరః సమ్ప్రహర్తుం త్వయైవేహ యుక్తః
క్షమా నాద్య సర్వే త్వయా విప్రయుక్తాః ॥ 3౮॥

యథాఽహం హరిః శఙ్కరః కిం తథాఽన్యే
న జాతా న సస్తీహ నో వాఽభవిష్యన్ ।
న ముహ్యన్తి కేఽస్మింస్తవాత్సన్తచిత్రే
వినోదే వివాదాస్పదేఽల్పాశయానామ్ ॥ 3౯॥

అకర్తా గుణస్పష్ట ఏవాద్య దేవో
నిరీహోఽనుపాధిః సదైవాకలశ్చ ।
తథాపీశ్వరస్తే వితీర్ణం వినోదం
సుసమ్పశ్యతీత్యాహురేవం విధిజ్ఞాః ॥ ౪౦॥

దృష్టాదృష్టవిభేదేఽస్మిన్ప్రాక్త్వత్తో వై పుమాన్పరః ।
నాన్యః కోఽపి తృతీయోఽస్తి ప్రమేయే సువిచారితే ॥ ౪౧॥

న మిథ్యా వేదవాక్యం వై కల్పనీయం కదాచన ।
విరోధోఽయం మయాఽత్యన్తం హృదయే తు విశఙ్కితః ॥ ౪౨॥

ఏకమేవాద్వితీయం యద్భృహ్మా వేదా వదన్తి వై ।
సా కిం త్వం వాప్యసౌ వా కిం సన్దేహం వినివర్తయ ॥ ౪౩॥

నిఃసంశయం న మే చేతః ప్రభవత్యవిశఙ్కితమ్ ।
ద్విత్యైకత్యవిచారేఽస్మిన్నిమగ్నం క్షుల్లకం మనః ॥ ౪౪॥

స్వముఖేనాపి సన్దేహం ఛేత్తుమర్హసి మామకమ్ |
 పుణ్యభోగాచ్చ మే ప్రాప్తా సజ్జతిస్తవ పాదయోః || ౪౫||
 పుమానసి త్వం స్త్రీ వాసి వద విస్తరతో మమ |
 జ్ఞాత్వాఽహం పరమాం శక్తిం ముక్తః స్యాం భవసాగరాత్ || ౪౬||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే హరబ్రహ్మకృతస్తుతివర్ణనం పంచమోఽధ్యాయః || 3.౫||

3.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః | బ్రహ్మణే శ్రీదేవ్యా ఉపదేశవర్ణనమ్ |

బ్రహ్మోవాచ |
 ఇతి పృష్టా మయా దేవీ వినయావనతేన చ |
 ఉవాచ వచనం శ్లక్షమాద్యా భగవతీ హి సా || ౧||
 దేవ్యువాచ |
 సదైకత్వం న భేదోఽస్తి సర్వదైవ మమాస్య చ |
 యోఽసౌ సాహమహం యోఽసౌ భేదోఽస్తి మతివిభ్రమాత్ || ౨||
 ఆవయోరన్తరం సూక్ష్మం యో వేద మతిమాన్విసః |
 విముక్తః స తు సంసారాన్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః || 3||
 ఏకమేవాద్వితీయం వై బ్రహ్మ నిత్యం సనాతనమ్ |
 ద్వైతభావం పునర్యాతి కాల ఉత్పిత్సుసంజ్ఞకే || ౪||
 యథా దీపస్తథోపాధేర్యోగాత్పజ్ఞాయతే ద్విధా |
 ఛాయేవాదర్శమధ్యే వా ప్రతిబిమ్బం తథావయోః || ౫||
 భేద ఉత్పత్తికాలే వై సర్గార్థం ప్రభవత్యజ |
 దృశ్యాదృశ్యవిభేదోఽయం ద్వైవిధ్యే సతి సర్వథా || ౬||
 నాహం స్త్రీ న పుమాంశ్చాహం న క్లీబం సర్గసజ్జయే |
 సర్గే సతి విభేదః స్యాత్కల్పితోఽయం ధియా పునః || ౭||
 అహం బుద్ధిరహం శ్రీశ్చ ధృతిః కీర్తిః స్మృతిస్తథా |
 శ్రద్ధా మేధా దయా లజ్జా క్షుధా తృష్ణా తథా క్షమా || ౮||
 కాన్తిః శాన్తిః పిపాసా చ నిద్రా తన్మా జరాజరా |
 విద్యావిద్యా స్పృహ వాఞ్చా శక్తిశ్చాశక్తిరేవ చ || ౯||

వసా మజ్జా చ త్వక్చాహం దృష్టిర్వాగన్మతాన్మతా |
 పరా మధ్యా చ పశ్యన్తీ నాడ్యోఽహం వివిధాశ్చ యాః || ౧౦||
 కిం నాహం పశ్య సంసారే మద్వియుక్తం కిమన్తి హి |
 సర్వమేవాహమిత్యేవం నిశ్చయం విద్ధి పద్మజ || ౧౧||
 ఏతైర్మే నిశ్చితై రూపైర్విహీనం కిం వదస్య మే |
 తస్మాదహం విధే చాస్మిన్సర్గే వై వితతాభవమ్ || ౧౨||
 నూనం సర్వేషు దేవేషు నానానామధరా హ్యహమ్ |
 భవామి శక్తిరూపేణ కరోమి చ పరాక్రమమ్ || ౧౩||
 గౌరీ బ్రాహ్మీ తథా రౌద్రీ వారాహీ వైష్ణవీ శివా |
 వారూణీ చాథ కౌబేరీ నారసింహీ చ వాసవీ || ౧౪||
 ఉత్పన్నేషు సమన్తేషు కార్యేషు ప్రవిశామి తాన్ |
 కరోమి సర్వకార్యాణి నిమిత్తం తం విధాయ వై || ౧౫||
 జలే శీతం తథా వహ్నోవౌష్ణ్యం జ్యోతిర్దివాకరే |
 నిశానాథే హిమా కామం ప్రభవామి యథా తథా || ౧౬||
 మయా త్యక్తం విధే నూనం స్పన్దితుం న క్షమం భవేత్ |
 జీవజాతం చ సంసారే నిశ్చయోఽయం బ్రువే త్వయి || ౧౭||
 ఆశక్తః శక్కరో హన్తుం దైత్యాన్కీల మయోజ్ఞితః |
 శక్తిహీనం నరం బ్రూతే లోకశ్చైవాతిదుర్బలమ్ || ౧౮||
 రుద్రహీనం విష్ణుహీనం న వదన్తి జనాః కిల |
 శక్తిహీనం యథా సర్వే ప్రవదన్తి నరాధమమ్ || ౧౯||
 పతితః స్థలితో భీతః శాన్తః శత్రువశం గతః |
 ఆశక్తః ప్రోవ్యతే లోకే నారుద్రః కోఽపి కథ్యతే || ౨౦||
 తద్విద్ధి కారణం శక్తిర్యథా త్వం చ సిస్పృక్షసి |
 భవితా చ యదా యుక్తః శక్త్యా కర్తా తదాఖిలమ్ || ౨౧||
 తథా హరిస్తథా శమ్భుస్తథేన్ద్రోఽథ విభావసుః |
 శశి సూర్యో యమస్తస్త్వా వరుణః పవనస్తథా || ౨౨||
 ధరా స్థిరా తదా ధర్తుం శక్తియుక్తా యదా భవేత్ |
 అన్యథా చేదశక్తా స్యాత్పరమాణోశ్చ ధారణే || ౨౩||

తథా శేషస్తథా కూర్మో యేనైస్వ సర్వే చ దిగ్గజాః ।
 మధ్యక్షా వై సమర్థాశ్చ స్వాని కార్యాణి సాధితుమ్ ॥ ౨౪ ॥
 జలం పిబామి సకలం సంహరామి విభావసుమ్ ।
 పవనం స్తమ్భయామ్యద్య యదిచ్ఛామి తథాచరమ్ ॥ ౨౫ ॥
 తత్త్వానాం చైవ సర్వేషాం కదాపి కమలోద్భవ ।
 అసతాం భావసన్దేహాః కర్తవ్యో న కదాచన ॥ ౨౬ ॥
 కదాచిత్ప్రాగభావః స్యాత్ప్రృథ్వంసాభావ ఏవ వా ।
 మృత్పిణ్డేషు కపాలేషు ఘటాభావో యథా తథా ॥ ౨౭ ॥
 అద్యాత్ర పృథివీ నాస్తి క్వ గతేతి విచారణే ।
 సజ్ఞాతా ఇతి విజ్ఞేయా అస్యాస్తు పరమాణవః ॥ ౨౮ ॥
 శాశ్వతం క్షణికం శూన్యం నిత్యానిత్యం సకర్తుకమ్ ।
 అహఙ్కారాగ్రిమఞ్చైవ సప్తభేదైర్వివక్షితమ్ ॥ ౨౯ ॥
 గృహాణాజ మహాతత్త్వమహఙ్కారస్తదుద్భవః ।
 తతః సర్వాణి భూతాని రచయస్వ యథా పురా ॥ ౩౦ ॥
 వ్రజన్తు స్వాని ధిష్ణ్యాని విరచ్య నివసన్తు వః ।
 స్వాని స్వాని చ కార్యాణి కుర్వన్తు దైవభావితాః ॥ ౩౧ ॥
 గృహాణేమాం విధే శక్తిం సురూపాం చారుహాసినీమ్ ।
 మహాసరస్వతీం నామ్నా రణోగుణయుతాం వరామ్ ॥ ౩౨ ॥
 శ్వేతామృతధరాం దివ్యాం దివ్యభూషణభూషితామ్ ।
 వరాసనసమారూఢాం క్రీడార్థం సహచారిణీమ్ ॥ ౩౩ ॥
 ఏషా సహచరీ నిత్యం భవిష్యతి వరాజ్గనా ।
 మావమంస్థా విభూతిం మే మత్వా పూజ్యతమాం ప్రియామ్ ॥ ౩౪ ॥
 గచ్ఛ త్వమనయా సార్థం సత్యలోకం బతాశు వై ।
 బీజాచ్ఛతుర్విధం సర్వం సముత్పాదయ సామృతమ్ ॥ ౩౫ ॥
 లిఙ్గకోశాశ్చ జీవైస్తైః సహితాః కర్మభిస్తథా ।
 వర్తన్తే సంస్థితాః కాలే తాన్కూరు త్వం యథా పురా ॥ ౩౬ ॥
 కాలకర్మస్వభావాత్కైః కారణైః సకలం జగత్ ।

స్వభావస్వగుణైర్ముక్తం పూర్వవత్సచరాచరమ్ || 32 ||

మాననీయస్త్వయా విష్ణుః పూజనీయశ్చ సర్వదా |

సత్త్వగుణప్రధానత్వాదధికః సర్వతః సదా || 33 ||

యదా యదా హి కార్యం వో భవిష్యతి దురత్యయమ్ |

కరిష్యతి పృథివ్యాం వై అవతారం తదా హరిః || 34 ||

తిర్యగ్యోనావథాన్యత్ర మానుషీం తనుమాశ్రితః |

దానవానాం వినాశం వై కరిష్యతి జనార్దనః || 35 ||

భవోఽయం తే సహాయశ్చ భవిష్యతి మహాబలః |

సముత్పాద్య సురాన్సర్వాన్విహరస్వ యథాసుఖమ్ || 36 ||

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా నానాయజ్ఞైః సదక్షిణైః |

యజిష్యన్తి విధానేన సర్వాన్వః సుసమాహితాః || 37 ||

మన్నామోచ్ఛారణాత్సర్వే మఖేషు సకలేషు చ |

సదా తృప్తాశ్చ సన్తుష్టా భవిష్యధ్వం సురాః కిల || 38 ||

శివశ్చ మాననీయో వై సర్వథా యత్తమోగుణః |

యజ్ఞకార్యేషు సర్వేషు పూజనీయః ప్రయత్నతః || 39 ||

యదా పునః సురాణాం వై భయం దైత్యాద్భవిష్యతి |

శక్తయో మే తదోత్పన్నా హరిష్యన్తి సువిగ్రహాః || 40 ||

వారాహీ వైష్ణవీ గౌరీ నారసింహీ సదాశివా |

ఏతాశ్చాన్యాశ్చ కార్యాణి కురు త్వం కమలోద్భవ || 41 ||

నవాక్షరమిమం మన్తం బీజధ్యానయుతం సదా |

జపన్సర్వాణి కార్యాణి కురు త్వం కమలోద్భవ || 42 ||

మన్త్రాణాముత్తమోఽయం వై త్వం జానీహి మహామతే |

హృదయే తే సదా ధార్యః సర్వకామార్థసిద్ధయే || 43 ||

ఇత్యుక్త్వా మాం జగన్మాతా హరిం ప్రాహ శుచిస్మితా |

విష్ణో వ్రజ గృహాణేమాం మహాలక్ష్మీం మనోహరామ్ || 44 ||

సదా వక్షఃస్థలే స్థానే భవితా నాత్ర సంశయః |

క్రీడార్థం తే మయా దత్తా శక్తిః సర్వార్థదా శివా || 45 ||

త్వయేయం నావమస్తవ్యా మానసీయా చ సర్వదా ।
 లక్ష్మీనారాయణాఖ్యోఽయం యోగో వై విహితో మయా ॥ ౫౧॥
 జీవనార్థం కృతా యజ్ఞా దేవానాం సర్వథా మయా ।
 అవిరోధేన సజ్జేన వర్తితవ్యం త్రిభిః సదా ॥ ౫౨॥
 త్వం చ వేధాః శివస్త్యేతే దేవా మధుణసమ్భవాః ।
 మాన్యాః పూజ్యాశ్చ సర్వేషాం భవిష్యన్తి న సంశయః ॥ ౫౩॥
 యే విభేదం కరిష్యన్తి మానవా మూఢచేతసః ।
 నిరయం తే గమిష్యన్తి విభేదాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౫౪॥
 యో హరిః స శివః సాక్షాద్యః శివః స స్వయం హరిః ।
 ఏతయోర్భేదమాతిష్ఠన్నరకాయ భవేన్నరః ॥ ౫౫॥
 తథైవ ద్రుహిణో జ్ఞేయో నాత్ర కార్యా విచారణా ।
 అపరో గుణభేదోఽస్తి శ్శృణు విష్ణో బ్రవీమి తే ॥ ౫౬॥
 ముఖ్యః సత్త్వగుణస్తేఽస్తు పరమాత్మవిచిన్తనే ।
 గౌణత్వేఽపి పరో ఖ్యాతౌ రజోగుణతమోగుణౌ ॥ ౫౭॥
 లక్ష్మ్యో సహ వికారేషు నానాభేదేషు సర్వదా ।
 రజోగుణయుతో భూత్వా విహరస్వానయా సహ ॥ ౫౮॥
 వాగ్భీజం కామరాజం చ మాయాబీజం తృతీయకమ్ ।
 మన్తోఽయం త్వం రమాకాన్త మద్ధత్తః పరమార్థదః ॥ ౫౯॥
 గృహీత్వా జప తం నిత్యం విహరస్వ యథాసుఖమ్ ।
 న తే మృత్యుభయం విష్ణో న కాలప్రభవం భయమ్ ॥ ౬౦॥
 యావదేష విహారో మే భవిష్యతి సునిశ్చయః ।
 సంహరిష్యామ్యహం సర్వం యదా విశ్వం చరాచరమ్ ॥ ౬౧॥
 భవన్తోఽపి తదా నూనం మయి లీనా భవిష్యథ ।
 స్మర్తవ్యోఽయం సదా మన్తః కామదో మోక్షదస్తథా ॥ ౬౨॥
 ఉద్ధీనేన చ సంయుక్తః కర్తవ్యః శుభమిచ్ఛతా ।
 కారయత్వాథ వైకుణ్ఠం వస్తవ్యం పురుషోత్తమ ॥ ౬౩॥
 విహరస్వ యథాకామం చిన్తయన్మాం సనాతనీమ్ ।
 బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా వాసుదేవం సా త్రిగుణా ప్రకృతిః పరా ॥ ౬౪ ॥

నిర్గుణా శక్కురం దేవమవోచదమృతం వచః ।
దేవ్యువాచ ।

గృహాణ హరగౌరీం త్వం మహాకాలీం మనోహరామ్ ॥ ౬౫ ॥

కైలాసం కారయిత్వా చ విహరస్వ యథాసుఖమ్ ।
ముఖ్యస్తమోగుణస్తేఽస్తు గౌణౌ సత్త్వరజోగుణౌ ॥ ౬౬ ॥

విహరాసురనాశార్థం రజోగుణతమోగుణౌ ।
తపస్తప్తం తథా కర్తుం స్యురణం పరమాత్మనః ॥ ౬౭ ॥

సర్వసత్త్వగుణః శాస్తో గృహీతవ్యః సదానఘ ।
సర్వథా త్రిగుణా యూయం సృష్టిస్థిత్యన్తకారకాః ॥ ౬౮ ॥

ఏభిర్విహీనం సంసారే వస్తు వైవాత్ర కుత్రచిత్ ।
వస్తుమాత్రం తు యద్దృశ్యం సంసారే త్రిగుణం హి తత్ ॥ ౬౯ ॥

దృశ్యం చ నిర్గుణం లోకే న భూతం నో భవిష్యతి ।
నిర్గుణః పరమాత్మాసౌ న తు దృశ్యః కదాచన ॥ ౭౦ ॥

సగుణా నిర్గుణా చాహం సమయే శక్కురోత్తమా ।
సదాహం కారణం శమ్భో న చ కార్యం కదాచన ॥ ౭౧ ॥

సగుణా కారణత్వాద్వై నిర్గుణా పురుషాన్తికే ।
మహత్త్వత్వమహాఙ్కారో గుణాః శబ్దాదయస్తథా ॥ ౭౨ ॥

కార్యకారణరూపేణ సంసరన్తే త్వహర్నిశమ్ ॥

సదుద్భూతస్తవహాఙ్కారస్తేనాహం కారణం శివా ॥ ౭౩ ॥

అహాఙ్కారశ్చ మే కార్యం త్రిగుణోఽసౌ ప్రతిష్ఠితః ।
అహాఙ్కారాన్మహత్త్వం బుద్ధిః సా పరికీర్తితా ॥ ౭౪ ॥

మహత్త్వత్వం హి కార్యం స్యాదహాఙ్కారో హి కారణమ్ ।
తస్మాత్త్రాణి త్వహాఙ్కారాదుత్పద్యన్తే సదైవ హి ॥ ౭౫ ॥

కారణం పఞ్చభూతానాం తాని సర్వసముద్భవే ।
కర్మేన్ద్రియాణి పఞ్చైవ పఞ్చ జ్ఞానేన్ద్రియాణి చ ॥ ౭౬ ॥

మహాభూతాని పఞ్చైవ మనః షోడశమేవ చ ।

కార్యఞ్చ కారణఞ్చైవ గణోఽయం షోడశాత్మకః ॥ ౭౭ ॥

పరమాత్మా పుమానాద్యో న కార్యం న చ కారణమ్ ।
ఏవం సముదభవః శమ్భో సర్వేషామాదిసమ్భవే ॥ ౭౮ ॥

సజ్జేపేణ మయా ప్రోక్షస్తవ తత్ర సముదభవః ।
వ్రజస్త్యద్య విమానేన కార్యార్థం మమ సత్తమాః ॥ ౭౯ ॥

స్మరణాద్ధర్మనం తుభ్యం దాస్యేఽహం విషమే స్థితే ।
స్మర్తవ్యాహం సదా దేవాః పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౮౦ ॥

ఉభయోః స్మరణాదేవ కార్యసిద్ధిరసంశయమ్ ।
బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా విససర్జాస్మాన్దత్త్వా శక్తిః సుసంస్కృతాః ॥ ౮౧ ॥

విష్ణవేఽథ మహాలక్ష్మీం మహాకాలీం శివాయ చ ।
మహాసరస్వతీం మహ్యం స్థానాత్తస్మాద్విసర్జితాః ॥ ౮౨ ॥

స్థలాన్తరం సమాసాద్య తే జాతాః పురుషా వయమ్ ।
చిన్తయన్తః స్వరూపం తత్ప్రభావం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౮౩ ॥

విమానం తత్సమాసాద్య సంరూఢాస్తత్ర వై త్రయః ।
న ద్వీపోఽసౌ న సా దేవీ సుధానిస్తున్ద్రైవ చ ॥

పునర్దృష్టం విమానం వై తత్రాస్మాభిర్న చాన్యథా ॥ ౮౪ ॥

ఆసాద్య తస్మిన్వితతే విమానే
ప్రాప్తా వయం పఙ్కజసన్నిధౌ చ ।
మహార్ణవే యత్ర హతౌ దురత్యయా
మురారిణా తౌ మధుకైటభాభ్యౌ ॥ ౮౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే బ్రహ్మణే శ్రీదేవ్యా ఉపదేశవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౩.౬ ॥

3.౭ సప్తమోఽధ్యాయః । తత్త్వనిరూపణవర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

ఏవమప్రభావా సా దేవీ మయా దృష్టాథ విష్ణునా ।
శివేనాపి మహాభాగ తాస్తా దేవ్యః పృథక్పృథక్ ॥ ౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య పితృర్వాక్యం నారదో మునిసత్తమః ।

పప్రచ్ఛ పరమప్రీతః ప్రజాపతిమిదం వచః ॥ ౨॥

నారద ఉవాచ ।

పుమానాద్యోఽవినాశీ యో నిర్గుణోఽచ్యుతిరవ్యయః ।

దృష్టశ్చైవానుభూతశ్చ తద్వదస్వ పితామహ ॥ ౩॥

త్రిగుణా వీక్షితా శక్తిర్నిర్గుణా కీదృశీ పితః ।

తస్యాః స్వరూపం మే బ్రూహి పురుషస్య చ పద్మజ ॥ ౪॥

యదర్థశ్చ మయా తప్తం శ్వేతదీప్తవే మహాతపః ।

దృష్టాః సిద్ధా మహాత్మానస్తాపసా గతమన్యవః ॥ ౫॥

పరమాత్మా న సమ్ప్రాప్తో మయాఽసౌ దృష్టిగోచరః ।

పునః పునస్తపస్తీవ్రం కృతం తత్ర ప్రజాపతే ॥ ౬॥

భవతా సగుణా శక్తిర్దృష్టా తాత మనోరమా ।

నిర్గుణా నిర్గుణశ్చైవ కీదృశౌ తౌ వదస్వ మే ॥ ౭॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టః పితా తేన నారదేన ప్రజాపతిః ।

ఉవాచ వచనం తథ్యం స్మితపూర్వం పితామహః ॥ ౮॥

బ్రహ్మోవాచ ।

నిర్గుణస్య మునే రూపం న భవేద్దృష్టిగోచరమ్ ।

దృశ్యశ్చ నశ్వరం యస్మాదరూపం దృశ్యతే కథమ్ ॥ ౯॥

నిర్గుణా దుర్గమా శక్తిర్నిర్గుణశ్చ తథా పుమాన్ ।

జ్ఞానగమ్యా మునీనాం తు భావనీయౌ తథా పునః ॥ ౧౦॥

అనాదినిధనౌ విద్ధి సదా ప్రకృతిపూరుషౌ ।

విశ్వానేనాభిగమ్యా తౌ నావిశ్వాసేన కర్హిచిత్ ॥ ౧౧॥

చైతన్యం సర్వభూతేషు యత్తద్విద్ధి పరాత్మకమ్ ।

తేజః సర్వత్రగం నిత్యం నానాభావేషు నారద ॥ ౧౨॥

తశ్చ తాశ్చ మహాభాగ వ్యాపకౌ విద్ధి సర్వగౌ ।

తాభ్యాం విహీనం సంసారే న కిచ్ఛేద్యస్తు విద్యతే ॥ ౧౩॥

తౌ విచిన్త్యై సదా దేహే మిశ్రీభూతౌ సదావ్యయౌ |
 ఏకరూపౌ చిదాత్మానౌ నిగుణౌ నిర్మలావృభౌ || ౧౪ ||
 యా శక్తిః పరమాత్మాఽసౌ సా యోఽసౌ సా పరమా మతా |
 అన్తరం నైతయోః కోఽపి సూక్ష్మం వేద చ నారద || ౧౫ ||
 అధీత్య సర్వశాస్త్రాణి వేదాన్సాక్షాంశ్చ నారద |
 న జానాతి తయోః సూక్ష్మమన్తరం విరతిం వినా || ౧౬ ||
 అహఙ్కారకృతం సర్వం విశ్వం స్థావరజుగమమ్ |
 కథం తద్రహితం పుత్ర భవేత్కల్పశతైరపి || ౧౭ ||
 నిర్గుణం సగుణః పుత్ర కథం పశ్యతి చక్షుషా |
 సగుణం చ మహాబుద్ధే చేతసా సంవిచారయ || ౧౮ ||
 పితైనాచ్ఛాదితా జిహ్వో చక్షుశ్చ మునిసత్తమ |
 కటు పిత్తం విజానాతి రసం రూపం న తత్తథా || ౧౯ ||
 గుణైః సమావృతం చేతః కథం జానాతి నిర్గుణమ్ |
 అహఙ్కారోద్భవం తచ్చ తద్విహీనం కథం భవేత్ || ౨౦ ||
 యావన్న గుణవిచ్ఛేదస్తావత్తద్ధర్మసం కుతః |
 తం పశ్యతి తదా చిత్తే యదాఽహఙ్కారవర్జితః || ౨౧ ||
 నారద ఉవాచ |
 స్వరూపం దేవదేవేశ త్రయాణామేవ విస్తరాత్ |
 గుణానాం యత్స్వరూపోఽస్తి హ్యహఙ్కారస్మిరూపకః || ౨౨ ||
 సాత్త్వికో రాజసశ్చైవ తామసశ్చ తథాపరః |
 విభేదేన స్వరూపాణి వదస్య పురుషోత్తమ || ౨౩ ||
 యజ్ఞాత్వా విప్రముచ్యేఽహం జ్ఞానం తద్వద మే ప్రభో |
 గుణానాం లక్షణాన్యేవ వితతాని విభాగశః || ౨౪ ||
 బ్రహ్మోవాచ |
 త్రయాణాం శక్తయస్త్రస్తద్భ్రూవీమి తవానఘ |
 జ్ఞానశక్తిః క్రియాశక్తిరర్థశక్తిస్తథాపరా || ౨౫ ||
 సాత్త్వికస్య జ్ఞానశక్తీ రాజసస్య క్రియాత్మికా |
 ద్రవ్యశక్తిస్తామసస్య తిస్తశ్చ కథితాస్తవ || ౨౬ ||

తేషాం కార్యాణి వక్ష్యామి శృణు నారద తత్త్వతః ।
 తామస్యా ద్రవ్యశక్తేశ్చ శబ్దస్పర్శసముద్భవః ॥ ౨౭ ॥
 రూపం రసశ్చ గంధశ్చ తన్మాత్రాణి ప్రవక్షతే ।
 శబ్దైకగుణమాకాశం వాయుః స్పర్శగుణస్తథా ॥ ౨౮ ॥
 సురూపైకగుణోఽగ్నిశ్చ జలం రసగుణాత్మకమ్ ।
 పృథ్వీ గంధగుణా జ్ఞేయా సూక్ష్మాణ్యేతాని నారద ॥ ౨౯ ॥
 దశైతాని మిలిత్వా తు ద్రవ్యశక్తియుతాని వై ।
 తామసాహజ్కారజః స్యాత్స్పర్శస్తదనువృత్తికః ॥ ౩౦ ॥
 రాజస్యాశ్చ క్రియాశక్తేరుత్పన్నాని శృణుష్వ మే ।
 శ్రోత్రం త్వగ్రసనా చక్షుర్ఘ్రాణం చైవ చ పంచమమ్ ॥ ౩౧ ॥
 జ్ఞానేంద్రియాణి చైతాని తథా కర్మేంద్రియాణి చ ।
 వాక్పాణిపాదపాయుశ్చ గుహ్యోన్తాని చ పంచవై ॥ ౩౨ ॥
 ప్రాణోఽపానశ్చ వ్యానశ్చ సమానోదానవాయవః ।
 పంచుదశ మిలిత్వైవ రాజసః సర్గ ఉచ్యతే ॥ ౩౩ ॥
 సాధనాని కిలైతాని క్రియాశక్తిమయాని చ ।
 ఉపాదానం కిలైతేషాం చిదనువృత్తిరుచ్యతే ॥ ౩౪ ॥
 జ్ఞానశక్తిసమాయుక్తాః సాత్త్వికాశ్చ సముద్భవాః ।
 దిశో వాయుశ్చ సూర్యశ్చ వరుణశ్చాశ్వినావపి ॥ ౩౫ ॥
 జ్ఞానేంద్రియాణాం పంచానాం పంచాధిష్ఠాత్పదేవతాః ।
 చంద్రో బ్రహ్మ తథా రుద్రః క్షేత్రజ్ఞశ్చ చతుర్థకః ॥ ౩౬ ॥
 ఇత్యస్తఃకరణాఖ్యస్య బుద్ధ్యాదేశ్చాధిదైవతమ్ ।
 చత్వార్యేవ తథా ప్రోక్తాః కిలాధిష్ఠాత్పదేవతాః ॥ ౩౭ ॥
 మనసా సహ చైతాని నూనం పంచుదశైవ తు ।
 సాత్త్వికస్య తు సర్గోఽయం సాత్త్వికాఖ్యః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౮ ॥
 సూలసూక్ష్మాదిభేదేన ద్వే రూపే పరమాత్మనః ।
 జ్ఞానరూపం నిరాకారం నిదానం తత్ప్రచక్షతే ॥ ౩౯ ॥

సాధకస్య తు ధ్యానాదౌ స్థూలరూపం ప్రచక్షతే ।
శరీరం సూక్ష్మమేవేదం పురుషస్య ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౪౦॥
మమ చైవ శరీరం వై సూత్రమిత్యభిధీయతే ।
స్థూలం శరీరం వక్ష్యామి బ్రహ్మణః పరమాత్మనః ॥ ౪౧॥
శృణు నారద యత్నేన యచ్ఛ్చుత్వా విప్రముచ్యతే ।
తన్మాత్రాణి పురోక్తాని భూతసూక్ష్మాణి యాని వై ॥ ౪౨॥
పఞ్చకృత్య తు తాన్యేవ పఞ్చభూతసముద్భవః ।
పఞ్చీకరణభేదోఽయం శృణు సంవదతః కిల ॥ ౪౩॥
ప్రథమం రసతన్మాత్రాముపాదాయ మనస్యపి ।
కల్పయేచ్ఛ తథా తద్వై యథా భవతి చోదకమ్ ॥ ౪౪॥
శిష్టానాం చైవ భూతానామంశాన్స్కృత్వా పృథక్పృథక్ ।
ఉదకే మిశ్రయేచ్ఛాన్స్కృతే రసమయే తతః ॥ ౪౫॥
తదా భూతవిభాగే చ చైతన్యే చ ప్రకాశితే ।
చైతన్యస్య ప్రవేశాత్తు తదాఽహమితి సంశయః ॥ ౪౬॥
ప్రతీయమానే తేనైవ విశేషణాభిమానతః ।
ఆదినారాయణో దేవో భగవానితి చోచ్యతే ॥ ౪౭॥
ఘనీభూతేఽథ భూతానాం విభాగే స్పష్టతాం గతే ।
వృద్ధిం ప్రాప్య గుణైశ్చైత్యమేకైకగుణవృద్ధితః ॥ ౪౮॥
ఆకాశస్య గుణశ్చైకః శబ్ద ఏవ న చాపరః ।
శబ్దస్పర్శా చ వాయోశ్చ ద్వా గుణౌ పరికీర్తితౌ ॥ ౪౯॥
అగ్నేః శబ్దశ్చ స్పర్శశ్చ రూపమేతే త్రయో గుణాః ।
శబ్దస్పర్శరూపరసాశ్చత్వారో వై జలస్య చ ॥ ౫౦॥
స్పర్శశబ్దరసా రూపం గంధశ్చ పృథివీగుణాః ।
ఏవం మిలితయోగైశ్చ బ్రహ్మణోత్పత్తిరుచ్యతే ॥ ౫౧॥
సర్వే జీవా మిలిత్వైవ బ్రహ్మణ్ణాంశసముద్భవాః ।
చతురశీతిలక్షాశ్చ ప్రోక్తా వై జీవజాతయః ॥ ౫౨॥
ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే తత్త్వనిరూపణవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ 3.౭॥

3.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । గుణానాం రూపసంస్థానాదివర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

సర్గోఽయం కథితస్తాత యత్పుష్టోఽహం త్వయాఽధునా ।

గుణానాం రూపసంస్థాం వై శృణుష్వైకాగ్రమానసః ॥ ౧॥

సత్త్వం ప్రీత్యాత్మకం జ్ఞేయం సుఖాత్ప్రీతినముదృవః ।

ఆర్జవం చ తథా సత్యం శౌచం శ్రద్ధా క్షమా ధృతిః ॥ ౨॥

అనుకమ్పా తథా లజ్జా శాన్తిః సన్తోష ఏవ చ ।

ఏతైః సత్త్వప్రతీతిశ్చ జాయతే నిశ్చలా సదా ॥ 3॥

శ్వేతవర్ణం తథా సత్త్వం ధర్మే ప్రీతికరః సదా ।

సచ్ఛుద్ధోత్పాదకం నిత్యమసచ్ఛుద్ధానివారకమ్ ॥ ౪॥

సాత్త్వికీ రాజసీ వైవ తామసీ చ తథాపరా ।

శ్రద్ధా తు త్రివిధా ప్రోక్తా మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౫॥

రక్తవర్ణం రజః ప్రోక్తమప్రీతికరమద్భుతమ్ ।

ఆప్రీతిర్దుఃఖయోగత్వాదభవత్యేవ సునిశ్చితా ॥ ౬॥

ప్రద్యేషోఽథ తథా ద్రోహో మత్సరః స్తమ్భ ఏవ చ ।

ఉక్తాణాం చ తథా నిద్రా శ్రద్ధా తత్ర చ రాజసీ ॥ ౭॥

మానో మదస్తథా గర్వో రజసా కిల జాయతే ।

ప్రత్యేతవ్యం రజస్త్యైర్లక్షణైశ్చ విచక్షణైః ॥ ౮॥

కృష్ణవర్ణం తమః ప్రోక్తం మోహనం చ విషాదకృత్ ।

ఆలస్యం చ తథాఽజ్ఞానం నిద్రా దైన్యం భయం తథా ॥ ౯॥

వివాదత్సైవ కార్పణ్యం కౌటిల్యం రోష ఏవ చ ।

వైషమ్యం వాతినాస్తిక్యం పరదోషానుదర్శనమ్ ॥ ౧౦॥

ప్రత్యేతవ్యం తమస్త్యైర్లక్షణైః సర్వథా బుధైః ।

తామస్యా శ్రద్ధయా యుక్తం పరతాపోపపాదకమ్ ॥ ౧౧॥

సత్త్వం ప్రకాశయితవ్యం నియన్తవ్యం రజః సదా ।

సంహర్తవ్యం తమః కామం జనేన శుభమిచ్ఛతా ॥ ౧౨॥

అన్యోన్యాభిభవచ్చైతే విరుధ్యన్తి పరస్పరమ్ |
 తథోఽన్యోన్యాశ్రయాః సర్వే న తిష్ఠన్తి నిరాశ్రయాః || ౧౩||
 సత్త్వం న కేవలం క్వాపి న రజో న తమస్తథా |
 మిలితాశ్చ నదా సర్వే తేనాన్యోన్యాశ్రయాః స్మృతాః || ౧౪||
 అన్యోన్యమిథునాచ్చైవ విస్తారం కథయామ్యహమ్ |
 శృణు నారద యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే భవబంధనాత్ || ౧౫||
 సన్దేహోఽత్ర న కర్తవ్యో జ్ఞాత్వేత్సుక్తం మయా వచః |
 జ్ఞాతం తదనుభూతం యత్పరిజ్ఞాతం ఫలే సతి || ౧౬||
 శ్రవణాద్ధర్మనాచ్చైవ సపద్యేవ మహామతే |
 సంస్కారానుభవాచ్చైవ పరిజ్ఞాతం న జాయతే || ౧౭||
 శ్రుతం తీర్థం పవిత్రం శ్రద్ధోత్పన్నా చ రాజసీ |
 నిర్గతస్తత్ర తీర్థే వై దృష్టం చైవ యథాశ్రుతమ్ || ౧౮||
 స్నాతస్తత్ర కృతం కృత్యం దత్తం దానం చ రాజసమ్ |
 స్థితస్తత్ర కియత్కాలం రజోగుణసమావృతః || ౧౯||
 రాగద్వేషాన్న నిర్ముక్తః కామక్రోధసమావృతః |
 పునరేవ గృహం ప్రాప్తో యథాపూర్వం తథా స్థితః || ౨౦||
 శ్రుతం చ నానుభూతం వై తేన తీర్థం మునీశ్వర |
 న ప్రాప్తం చ ఫలం యస్మాదశ్రుతం విద్ధి నారద || ౨౧||
 నిష్పాపత్యం బలం విద్ధి తీర్థస్య మునిసత్తమ |
 కృషేః ఫలం యథా లోకే నిష్పన్నాన్నస్య భక్షణమ్ || ౨౨||
 పాపదేహవికారా యే కామక్రోధాదయః పరే |
 లోభో మోహస్తథా తృష్ణా ద్వేషో రాగస్తథా మదః || ౨౩||
 అసూయేర్ష్యాక్షమాశాన్తిః పాపాన్యేతాని నారద |
 న నిర్గతాని దేహాత్మ తావత్పాపయతో నరః || ౨౪||
 కృతే తీర్థే యదైతాని దేహాన్న నిర్గతాని చేత్ |
 నిష్ఫలః శ్రమ ఏవైకః కర్షకస్య యథా తథా || ౨౫||

శ్రమేణాపిడితం క్షేత్రం కృష్ణా భూమిః సుదుర్ఘటా ।
 ఉప్తం బీజం మహార్ఘం చ హితా వృత్తిరుదాహృతా ॥ ౨౯ ॥
 అహోరాత్రం పరిక్లిష్టో రక్షణార్థం ఫలోత్సుకః ।
 కాలే సుప్తస్తు హేమన్తే వనే వ్యాఘ్రాదిభిర్భృశమ్ ॥ ౩౦ ॥
 భక్షితం శలభైః సర్వం నిరాశశ్చ కృతః పునః ।
 తద్వత్తిర్థశ్రమః పుత్ర కష్టదో న ఫలప్రదః ॥ ౩౧ ॥
 సత్త్వం సముత్కటం జాతం ప్రవృద్ధం శాస్త్రదర్శనాత్ ।
 వైరాగ్యం తత్ఫలం జాతం తామసార్థేషు నారద ॥ ౩౨ ॥
 ప్రసహ్యాభిభవత్యేవ తద్రజస్తమసీ ఉభే ।
 రజః సముత్కటం జాతం ప్రవృత్తం లోభయోగతః ॥ ౩౩ ॥
 తత్తథాభిభవత్యేవ తమఃసత్త్వే తథా ఉభే ।
 తమస్తథోత్కటం భూత్వా ప్రవృద్ధం మోహయోగతః ॥ ౩౪ ॥
 తత్సత్త్వరజసీ చోభే సజ్జన్యాభిభవత్యపి ।
 విస్తరం కథయామ్యద్య యథాభిభవతీతి వై ॥ ౩౫ ॥
 యదా సత్త్వం ప్రవృద్ధం వై మతిర్ధర్మే స్థితా తదా ।
 న చిన్తయతి బాహ్యార్థం రజస్తమఃసముద్భవమ్ ॥ ౩౬ ॥
 అర్థం సత్త్వసముద్భూతం గృహ్లాతి చ న చాన్యథా ।
 అనాయాసకృతం చార్థం ధర్మం యజ్ఞం చ వాఙ్మతి ॥ ౩౭ ॥
 సాత్త్వికేష్వేవ భోగేషు కామం వై కురుతే తదా ।
 రాజనేషు న మోక్షార్థం తామనేషు పునః కుతః ॥ ౩౮ ॥
 ఏవం జిత్వా రజః పూర్వం తతశ్చ తమసో జయః ।
 సత్త్వం చ కేవలం పుత్ర తదా భవతి నిర్మలమ్ ॥ ౩౯ ॥
 యదా రజః ప్రవృద్ధం వై త్యక్త్వా ధర్మాన్ సనాతనాన్ ।
 అన్యథాకురుతే ధర్మాచ్ఛ్రద్ధాం ప్రాప్య తు రాజసీమ్ ॥ ౪౦ ॥
 రాజసాదర్థసంవృద్ధిస్తథా భోగస్తు రాజసః ।
 సత్త్వం వినిర్గతం తేన తమసశ్చాపి నిగ్రహః ॥ ౪౧ ॥
 యదా తమో వివృద్ధం స్యాదుత్కటం సమృభూవ హా ।

తదా వేదే న విశ్వాసో ధర్మశాస్త్రే తదైవ చ ॥ ౩౯ ॥

శ్రద్ధాం చ తామసీం ప్రాప్య కరోతి చ ధనాత్యయమ్ ।

ద్రోహం సర్వత్ర కురుతే న శాన్తిమధిగచ్ఛతి ॥ ౪౦ ॥

జిత్యా సత్త్వం రజశ్చైవ క్రోధనో దుర్మతిః శరః ।

వర్తతే కామచారేణ భావేషు వితతేషు చ ॥ ౪౧ ॥

ఏకం సత్త్వం న భవతి రజశ్చైకం తమస్తథా ।

సహైవాశ్రిత్య వర్తన్తే గుణా మిధునధర్మిణః ॥ ౪౨ ॥

రజో వినా న సత్త్వం స్యాద్రజః సత్త్వం వినా క్వచిత్ ।

తమో వినా న చైవైతే వర్తన్తే పురుషర్షభ ॥ ౪౩ ॥

తమస్తాభ్యాం విహీనం తు కేవలం న కదాచన ।

సర్వే మిధునధర్మాణో గుణాః కార్యాన్తరేషు వై ॥ ౪౪ ॥

అన్యోన్యసంశ్రితాః సర్వే తిష్ఠన్తి న వియోజితాః ।

అన్యోన్యజనకాశ్చైవ యతః ప్రసవధర్మిణః ॥ ౪౫ ॥

సత్త్వం కదాచిచ్చ రజస్తమసీ జనయత్యుత ।

కదాచిత్తు రజః సత్త్వతమసీ జనయత్యపి ॥ ౪౬ ॥

కదాచిత్తు తమః సత్త్వరజసీ జనయత్యుభే ।

జనయన్త్యేవమన్యోన్యం మృత్పిణ్ణశ్చ ఘటం యథా ॥ ౪౭ ॥

బుద్ధిస్థాస్తే గుణాః కామాన్బోధయన్తి పరస్పరమ్ ।

దేవదత్తవిష్ణుమిత్రయజ్ఞదత్తాదయో యథా ॥ ౪౮ ॥

యథా స్త్రీపురుషశ్చైవ మిధునౌ చ పరస్పరమ్ ।

తథా గుణాః సమాయాన్తి యుగృభావం పరస్పరమ్ ॥ ౪౯ ॥

రజసో మిధునే సత్త్వం సత్త్వస్య మిధునే రజః ।

ఉభే తే సత్త్వరజసీ తమసో మిధునే విదుః ॥ ౫౦ ॥

నారద ఉవాచ ।

ఇత్యేతత్కథితం పిత్రా గుణరూపమనుత్తమమ్ ।

శ్రుత్వాప్యేతత్స ఏవాహం తతోఽప్యచ్ఛం పితామహమ్ ॥ ౫౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే గుణానాం రూపసంస్థానాదివర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥ 3.౮॥

3.౯ నవమోఽధ్యాయః । గుణానాం గుణపరిజ్ఞానవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

గుణానాం లక్షణం తాత భవతా కథితం కిల ।
న తృప్తోఽస్మి పిబన్మిష్టం త్వన్ముఖాత్ప్రచ్యుతం రసమ్ ॥ ౧॥

గుణానాం తు పరిజ్ఞానం యథావదనువర్ణయ ।
యేనాహం పరమాం శాన్తిమధిగచ్ఛామి చేతసి ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్തു పుత్రేణ నారదేన మహాత్మనా ।
ఉవాచ చ జగత్కర్తా రజోగుణసముద్భవః ॥ 3॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శృణు నారద వక్ష్యామి గుణానాం పరివర్ణనమ్ ।
సమ్యక్ నాహం విజానామి యథామతి వదామి తే ॥ ౪॥

సత్త్వం తు కేవలం నైవ కుత్రాపి పరిలక్ష్యతే ।
మిశ్రీభావాత్తు తేషాం వై మిశ్రత్వం ప్రతిభాతి వై ॥ ౫॥

యథా కాచిద్వరా నారీ సర్వభూషణభూషితా ।
హావభావయుతా కామం భర్తుః ప్రీతికరీ భవేత్ ॥ ౬॥

మాతాపిత్రోస్తథా సైవ బన్ధవర్గస్య ప్రీతిదా ।
దుఃఖం మోహం సపత్నీషు జనయత్యపి సైవ హి ॥ ౭॥

ఏవం సత్త్వేన తేనైవ స్త్రీత్వమాపాదితేన చ ।
రజసస్తమసశ్చైవ జనితా వృత్తిరన్యథా ॥ ౮॥

రజసా స్త్రీకృతేనైవ తమసా చ తథా పునః ।
అన్యోన్యస్య సమాయోగాదన్యథా ప్రతిభాతి వై ॥ ౯॥

అవస్థానాత్స్వభావేషు న వై జాత్యన్తరాణి చ ।
లక్ష్యతే విపరీతాని యోగాన్నారద కుత్రచిత్ ॥ ౧౦॥

యథా రూపవతీ నారీ యావనేన విభూషితా ।
లజ్జామాధుర్యయుక్తా చ తథా వినయసంయుతా ॥ ౧౧॥

కామశాస్త్రవిధిజ్ఞా చ ధర్మశాస్త్రైఃపి సమ్మతా ।
 భర్తుఃప్రీతికరీ భూత్వా సపత్నీనాం చ దుఃఖదా ॥ ౧౨ ॥
 మోహదుఃఖస్వభావస్థా సత్త్వస్థేత్స్యచ్యతే జనైః ।
 తథా సత్త్వం వికుర్వాణమన్యభావం విభాతి వై ॥ ౧౩ ॥
 చోరైరుపద్రుతానాం హి సాధూనాం సుఖదా భవేత్ ।
 దుఃఖా మూఢా చ దన్యూనాం నైవ నేనా తథాగుణా ॥ ౧౪ ॥
 విపరీతప్రతీతిం వై వర్జయన్తి స్వభావతః ।
 యథా చ దుర్దినం జాతం మహామేఘుఘనావృతమ్ ॥ ౧౫ ॥
 విద్యుత్ప్రనితసంయుక్తం తిమిరేణావగుణితమ్ ।
 సింహద్భూమిం ప్రవర్షద్వై తమోరూపముదాహృతమ్ ॥ ౧౬ ॥
 యదేతత్కర్షకాణాం వై తదేవాతీవ దుర్దినమ్ ।
 బీజోపస్కరయుక్తానాం సుఖదం ప్రభవత్సుత ॥ ౧౭ ॥
 అప్రచ్ఛన్నగృహాణాం చ దుర్బాగానాం విశేషతః ।
 తృణకాష్ఠగృహీతానాం దుఃఖదం గృహమేధీనామ్ ॥ ౧౮ ॥
 ప్రోషితభర్తృకాణాం వై మోహదం ప్రవదన్త్యపి ।
 స్వభావస్థా గుణాః సర్వే విపరీతా విభాన్తి వై ॥ ౧౯ ॥
 లక్షణాని పునస్తేషాం శృణు పుత్ర బ్రవీమ్యహమ్ ।
 లఘుప్రకాశకం సత్త్వం నిర్మలం విశదం సదా ॥ ౨౦ ॥
 యదాఙ్గాని లఘూన్యేవ నేత్రాదీస్త్రియాణి చ ।
 నిర్మలం చ తథా చేతో గృహ్లాతి విషయాన్న తాన్ ॥ ౨౧ ॥
 తదా సత్త్వం శరీరే వై మన్తవ్యఞ్చ సముత్కటమ్ ।
 జృమ్భాం స్తమ్భం చ తన్ద్రాం చ చలజ్ఞైవ రజః పునః ॥ ౨౨ ॥
 యదా తదుత్కటం జాతం దేహా యస్య చ కస్యచిత్ ।
 కలిం మృగయతే కర్తుం గన్తుం గ్రామాన్తరం తథా ॥ ౨౩ ॥
 చలచిత్తస్య సోఽత్యర్థం వివాదే చోద్యతస్తథా ।
 గురుమావరణం కామం తమో భవతి తద్యదా ॥ ౨౪ ॥
 తదాఙ్గాని గురూణ్యాశు ప్రభవన్త్యావృతాని చ ।
 ఇన్ద్రియాణి మనః శూన్యం నిద్రాం వైవాభివాఞ్చతి ॥ ౨౫ ॥

గుణానాం లక్షణాన్యేవం విజ్ఞేయాసీహ నారద ।
 నారద ఉవాచ ।
 విభిన్నలక్షణాః ప్రోక్తాః పితామహ గుణాస్తయః ॥ ౨౬ ॥
 కథమేకత్ర సంస్థానే కార్యం కుర్వన్తి శాశ్వతమ్ ।
 పరస్పరం మిలిత్వా హి విభిన్నాః శత్రవః కిల ॥ ౨౭ ॥
 ఏకత్రస్థాః కథం కార్యం కుర్వన్తీతి వదస్వ మే ।
 బ్రహ్మోవాచ ।
 శృణు పుత్ర ప్రవక్ష్యామి గుణాస్తే దీపవృత్తయః ॥ ౨౮ ॥
 ప్రదీపశ్చ యథా కార్యం ప్రకరోత్యర్థదర్శనమ్ ।
 వర్తిస్తైలం యథార్చిశ్చ విరుద్ధాశ్చ పరస్పరమ్ ॥ ౨౯ ॥
 విరుద్ధం హి తథా తైలమగ్నినా సహ సజ్జతమ్ ।
 తైలం వర్తివిరోధ్యేవ పావకోఽపి పరస్పరమ్ ॥ ౩౦ ॥
 ఏకత్రస్థాః పదార్థానాం ప్రకుర్వన్తి ప్రదర్శనమ్ ।
 నారద ఉవాచ ।
 ఏవం ప్రకృతిజాః ప్రోక్తా గుణాః సత్యవతీసుత ॥ ౩౧ ॥
 విశ్వస్య కారణం తే వై మయా పూర్వం యథా శ్రుతమ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తం నారదేనాథ మమ సర్వం సవిస్తరమ్ ॥ ౩౨ ॥
 గుణానాం లక్షణం సర్వం కార్యం చైవ విభాగశః ।
 ఆరాధ్యా పరమా శక్తిర్యయా సర్వమిదం తతమ్ ॥ ౩౩ ॥
 సగుణా నిర్గుణా వైవ కార్యభేదే సదైవ హి ।
 ఆకర్తా పురుషః పూర్ణో నిరీహః పరమోఽవ్యయః ॥ ౩౪ ॥
 కరోత్యేషా మహామాయా విశ్వం సదసదాత్మకమ్ ।
 బ్రహ్మ విష్ణుస్తథా రుద్రఃసూర్యశ్చన్ద్రః శచీపతిః ॥ ౩౫ ॥
 అశ్వినౌ వసవస్త్వష్టా కుబేరో యాదసాం పతిః ।
 వహ్నిర్వాయుస్తథా పూషా సేనాసీశ్చ వినాయకః ॥ ౩౬ ॥
 సర్వే శక్తియుతాః శక్తాః కర్తుం కార్యాణి స్వాని చ ।

అన్యథా తేఽప్యశక్తా వై ప్రస్పన్ధితుమనీశ్వరాః ॥ 3౭॥
 సా బైవ కారణం రాజన్ జగతః పరమేశ్వరీ ।
 సమారాధయ తాం భూప కురు యజ్ఞం జనాధిప ॥ 3౮॥
 పూజనం పరయా భక్త్యా తస్యా ఏవ విధానతః ।
 మహాఽక్ష్మీర్మహాకాలీ తథా మహాసరస్వతీ ॥ 3౯॥
 ఈశ్వరీ సర్వభూతానాం సర్వకారణకారణమ్ ।
 సర్వకామార్థదా శాంతా సుఖసేవ్యా దయాన్వితా ॥ ౪౦॥
 నామోచ్ఛారణమాత్రేణ వాఙ్చితార్థఫలప్రదా ।
 దేవైరారాధితా పూర్వం బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరైః ॥ ౪౧॥
 మోక్షకామైశ్చ వివిధైస్తాపస్వైర్విజితాత్మభిః ।
 అస్పష్టమపి యన్నామ ప్రసక్తేనాపి భాషితమ్ ॥ ౪౨॥
 దదాతి వాఙ్చితానర్థాన్తర్లభానపి సర్వథా ।
 ఐ ఐ ఇతి భయార్తేన దృష్ట్వా వ్యాపూదికం వనే ॥ ౪౩॥
 బిన్దుహీనమపీత్యుక్తం వాఙ్చితం ప్రదదాతి వై ।
 తత్ర సత్యవ్రతస్యైవ దృష్ట్వాన్తో నృపసత్తమ ॥ ౪౪॥
 ప్రత్యక్ష ఏవ చాస్మాకం మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।
 బ్రాహ్మణానాం సమాజేషు తస్యోదాహరణం బుధైః ॥ ౪౫॥
 కథ్యమానం మయా రాజఙ్గుతం సర్వం సవిస్తరమ్ ।
 అనక్షరో మహామూర్ఖో నామ్నా సత్యవ్రతో ద్విజః ॥ ౪౬॥
 శ్రుత్వాఽక్షరం కోలముఖాత్సముచ్ఛార్ష్య స్వయం తతః ।
 బిన్దుహీనం ప్రసక్తేన జాతోఽసౌ విబుధోత్తమః ॥ ౪౭॥
 ఐకారోచ్ఛారణార్దేవీ తుష్టా భగవతీ తదా ।
 చకార కవిరాజం తం దయార్ద్రా పరమేశ్వరీ ॥ ౪౮॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే గుణపరిణ్ఞానవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ 3.౯॥

3.౧౦ దశమోఽధ్యాయః । సత్యవ్రతాఖ్యానవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

కోఽసౌ సత్యవ్రతో నామ బ్రాహ్మణో ద్విజసత్తమః ।

కస్మిన్దేశే సముత్పన్నః కీదృశశ్చ వదస్య మే ॥ ౧ ॥

కథం తేన శ్రుతః శబ్దః కథముచ్చారితః పునః ।

సిద్ధిశ్చ కీదృశీ జాతా తస్య విప్రస్య తక్షణాత్ ॥ ౨ ॥

కథం తుష్టా భవానీ సా సర్వజ్ఞా సర్వసంస్థితా ।

విస్తరేణ వదస్వాద్య కథామేతాం మనోరమామ్ ॥ ౩ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్తదా రాజ్ఞా వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।

ఉవాచ పరమోదారం వచనం రసవచ్ఛుచి ॥ ౪ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కథాం పౌరాణీకీం శుభామ్ ।

శ్రుతా మునిసమాజేషు మయా పూర్వం కురూద్యహా ॥ ౫ ॥

ఏకదాఽహం కురుశ్రేష్ఠ కుర్వంస్తీర్థాటనం శుచి ।

సమ్ప్రాప్తో వైమిషారణ్యం పావనం మునిసేవితమ్ ॥ ౬ ॥

ప్రణమ్యాహం మునీన్సర్వాన్ స్థితస్తత్ర వరాశ్రమే ।

విధిపుత్రాస్తు యత్రాసజ్జీవన్ముక్తా మహావ్రతాః ॥ ౭ ॥

కథాప్రసజ్గ ఏవాసీత్తత్ర విప్రసమాగమే ।

జమదగ్నిస్తు పప్రచ్ఛ మునీనేవం సమాస్థితః ॥ ౮ ॥

జమదగ్నిరువాచ ।

సన్దేహోఽస్తి మహాభాగా మమ చేతసి తాపసాః ।

సమాజేషు మునీనాం వై నిఃసన్దేహో భవామ్యహమ్ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మ విష్ణుస్తథా రుద్రో మఘవా వరుణోఽనలః ।

కుబేరః పవనస్తష్టషా సేనానీశ్చ గణాధిపః ॥ ౧౦ ॥

సూర్యోఽశ్వినౌ భగః పూషా నిశానాథో గ్రహాస్తథా ।

ఆరాధనీయతమః కోఽత్ర వాఙ్చితార్థఫలప్రదః ॥ ౧౧ ॥

సుఖసేవ్యశ్చ సతతం చాశుతోషశ్చ మానదాః ।

బ్రువన్తు మునయః శీఘ్రం సర్వజ్ఞాః సంశితవ్రతాః ॥ ౧౨॥

ఏవం ప్రశ్నే కృతే తత్ర లోమశో వాక్యమబ్రవీత్ ।

జమదగ్నే శృణుష్యైతద్యత్పుష్టం వై త్వయాఽధునా ॥ ౧౩॥

నేవనీయతమా శక్తిః సర్వేషాం శుభమిచ్ఛతామ్ ।

పరా ప్రకృతిరాద్యా చ సర్వగా సర్వదా శివా ॥ ౧౪॥

దేవానాం జననీ వైవ బ్రహ్మాదీనాం మహాత్మనామ్ ।

ఆదిప్రకృతిమూలం సా సంసారపాదపస్య వై ॥ ౧౫॥

స్మృతా చోచ్ఛారితా దేవీ దదాతి కిల వాఞ్ఞీతమ్ ।

సర్వదైవార్ద్రచిత్తా సా వరదానాయ సేవితా ॥ ౧౬॥

ఇతిహాసం ప్రవక్ష్యామి శృణ్వన్తు మునయః శుభమ్ ।

అక్షరోచ్ఛారణాదేవ యథా ప్రాప్తం ద్విజేన వై ॥ ౧౭॥

కోసలేషు ద్విజః కశ్చిద్దేవదత్తేతి విశ్రుతః ।

అసపత్యశ్చకారేష్టిం పుత్రాయ విధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౮॥

తమసాతీరమాస్థాయ కృత్వా మణ్ణపముత్తమమ్ ।

ద్విజానాహుయ వేదజ్ఞానసత్రకర్మవిశారదాన్ ॥ ౧౯॥

కృత్వా వేదీం విధానేన స్థాపయిత్వా విభావనూన్ ।

పుత్రేష్టిం విధివత్తత్ర చకార ద్విజసత్తమః ॥ ౨౦॥

బ్రహ్మణం కల్పయామాస సుహోత్రం మునిసత్తమమ్ ।

అధ్వర్యుం యాజ్ఞవల్క్యం చ హోతారం చ బృహస్పతిమ్ ॥ ౨౧॥

ప్రస్తోతారం తథా పైలముద్గాతారం చ గోభిలమ్ ।

సభ్యానన్యాన్మునీన్కృత్వా విధివత్ప్రదదౌ వసు ॥ ౨౨॥

ఉద్గాతా సామగః శ్రేష్ఠః సప్తస్వరసమన్వితమ్ ।

రథస్తరమగాయత్తు స్వరితేన సమన్వితమ్ ॥ ౨౩॥

తదాఽస్య స్వరభక్తోఽభూత్కృతే శ్వాసే ముహుర్ముహుః ।

దేవదత్తచ్చకోపాశు గోభిలం ప్రత్యువాచ హ ॥ ౨౪॥

మూర్ఖోఽసి మునిముఖ్యాద్య స్వరభక్తస్త్వయా కృతః ।

కామ్యకర్మణి సజ్ఞాతే పుత్రార్థం యజతశ్చ మే ॥ ౨౫॥

గోభిలస్తు తదోవాచ దేవదత్తం సుకోపితః ।
 మూర్ఖస్తే భవితా పుత్రః శరః శబ్దవివర్జితః ॥ ౨౬ ॥
 సర్వప్రాణిశరీరే తు శ్వాసోచ్ఛ్వాసః సుదుర్గ్రహః ।
 న మేతత్త దూషణం కింఞ్చత్స్విరభజ్ఞే మహామతే ॥ ౨౭ ॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య గోభిలస్య మహాత్మనః ।
 శాపాద్భీతో దేవదత్తస్తమువాచాతిదుఃఖితః ॥ ౨౮ ॥
 కథం క్రుద్ధోఽసి విప్రేన్ద్ర వృథా మయి నిరాగసి ।
 ఆక్రోధనా హి మునయో భవన్తి సుఖదాః సదా ॥ ౨౯ ॥
 స్వల్పేఽపరాధే విప్రేన్ద్ర కథం శప్తస్త్యయా హ్యహమ్ ।
 ఆపుత్రోఽహం సుతప్తః ప్రాక్ తాపయుక్తః పునః కృతః ॥ ౩౦ ॥
 మూర్ఖపుత్రాదపుత్రత్వం వరం వేదవిదో విదుః ।
 తథాపి బ్రాహ్మణో మూర్ఖః సర్వేషాం నిన్ద్య ఏవ హి ॥ ౩౧ ॥
 పశువచ్చూద్రవచ్చైవ న యోగ్యః సర్వకర్మసు ।
 కిం కరోమీహ మూర్ఖేణ పుత్రేణ ద్విజసత్తమ ॥ ౩౨ ॥
 యథా శూద్రస్తథా మూర్ఖో బ్రాహ్మణో నాత్ర సంశయః ।
 న పూజార్హో న దానార్హో నిన్ద్యశ్చ సర్వకర్మసు ॥ ౩౩ ॥
 దేశే వై వసమానశ్చ బ్రాహ్మణో వేదవర్జితః ।
 కరదః శూద్రవచ్చైవ మస్తవ్యః న చ భూభుజా ॥ ౩౪ ॥
 నాసనే పితృకార్యేషు దేవకార్యేషు స ద్విజః ।
 మూర్ఖః సముపవేశ్యశ్చ కార్యశ్చ ఫలమిచ్చతా ॥ ౩౫ ॥
 రాజ్ఞా శూద్రసమో జ్ఞేయో న యోజ్యః సర్వకర్మసు ।
 కర్షకస్తు ద్విజః కార్యో బ్రాహ్మణో వేదవర్జితః ॥ ౩౬ ॥
 వినా విప్రేణ కర్తవ్యం శ్రాద్ధం కుశచటేన వై ।
 న తు విప్రేణ మూర్ఖేణ శ్రాద్ధం కార్యం కదాచన ॥ ౩౭ ॥
 ఆహారాదధికం చాన్నం న దాతవ్యమపణ్ణితే ।
 దాతా నరకమాప్నోతి గ్రహీతా తు విశేషతః ॥ ౩౮ ॥
 ధిగ్రాజ్యం తస్య రాజ్ఞో వై యస్య దేశేఽబుధా జనాః ।

పూజ్యస్తే బ్రాహ్మణా మూర్ఖా దానమానాదీకైరపి || 3౯ ||

ఆసనే పూజనే దానే యత్ర భేదో న చాణ్యపి |

మూర్ఖపణ్ణితయోర్భేదో జ్ఞాతవ్యో విబుధేన వై || ౪౦ ||

మూర్ఖా యత్ర సుగర్విష్టా దానమానపరిగ్రహాః |

తస్మిన్మేనే న వస్తవ్యం పణ్ణితేన కథంచున || ౪౧ ||

అసతాముపకారాయ దుర్జనానాం విభూతయః |

పిచమన్దః ఫలాఢ్యోఽపి కాకైరేవోపభుజ్యతే || ౪౨ ||

భుక్త్వాన్నం వేదవిద్విప్రో వేదాభ్యాసం కరోతి వై |

క్రీడన్తి పూర్వజాస్తస్య స్వరే ప్రముదితాః కిల || ౪౩ ||

గోభిలాతః విముక్తం వై త్వయా వేదవిదుత్తమ |

సంసారే మూర్ఖపుత్రత్వం మరణాదతిగర్హితమ్ || ౪౪ ||

కృపాం కురు మహాభాగ శాపస్యానుగ్రహం ప్రతి |

దీనోద్ధారణశక్తోఽసి పతామి తవ పాదయోః || ౪౫ ||

లోమశ ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా దేవదత్తస్తు పతితస్తస్య పాదయోః |

స్తువన్దినహృదత్యర్థం కృపణః సాశ్రులోచనః || ౪౬ ||

గోభిలస్తు తదా తత్ర దృష్ట్వా తం దీనచేతనమ్ |

క్షణకోపా మహాస్తో వై పాపిష్ఠాః కల్పకోపనాః || ౪౭ ||

జలం స్వభావతః శీతం పావకాతపయోగతః |

ఉష్ణం భవతి తచ్ఛీఘ్రం తద్వినా శిశిరం భవేత్ || ౪౮ ||

దయావాన్గోభిలస్తాహ దేవదత్తం సుదుఃఖితమ్ |

మూర్ఖో భూత్వా సుతస్తే వై విద్వానపి భవిష్యతి || ౪౯ ||

ఇతి దత్తవరః సోఽథ ముదితోఽభూద్ద్విజర్షభః |

ఇష్టిన సమాప్య విప్రావైవి విససర్జ యథావిధి || ౫౦ ||

కాలేన కియతా తస్య భార్యా రూపమతీ సతీ |

గర్భం దధార కాలే సా రోహిణీ రోహిణీసమా || ౫౧ ||

గర్భాధానాదికం కర్మ చకార విధివద్ద్విజః |

పుంసవనవిధానంచ శృంఖారకరణం తథా || ౫౨ ||

సీమన్తోన్నయనశ్చైచివ కృతం వేదవిధానతః ।
 దదౌ దానాని ముదితో మత్వేష్టిం సఫలాం తథా ॥ ౫౩ ॥
 శుభేఽహ్ని సుషువే పుత్రం రోహిణీ రోహిణీయుతే ।
 దినే లగ్నే శుభేఽత్యర్థం జాతకర్మ చకార సః ॥ ౫౪ ॥
 పుత్రదర్శనకం కృత్వా నామకర్మ చకార చ ।
 ఉతథ్య ఇతి పుత్రస్య కృతం నామ పురావిదా ॥ ౫౫ ॥
 స చాష్టమే తథా వర్షే శుభే వై శుభవాసరే ।
 తస్యోపనయనం కర్మ చకార విధివత్పితా ॥ ౫౬ ॥
 వేదమధ్యాపయామాస గురుస్తం వై వ్రతే స్థితమ్ ।
 నోచ్చచార తథోతథ్యః సంస్థితో ముగ్ధవత్తదా ॥ ౫౭ ॥
 బహుధా పారితః పిత్రా న దధార మతిం శతః ।
 మూఢవత్ప్రిష్ఠితేఽత్యర్థం తం శుశోచ పితా తదా ॥ ౫౮ ॥
 ఏవం కుర్వన్నదాఽభ్యాసం జాతో ద్వాదశవార్షికః ।
 న వేద విధివత్కర్తుం సన్ధ్యావన్దనకం విధిమ్ ॥ ౫౯ ॥
 మూర్ఖోఽభూదితి లోకేషు గతా వార్తాఽతివిస్తరా ।
 బ్రాహ్మణేషు చ సర్వేషు తాపసేష్వితరేషు చ ॥ ౬౦ ॥
 జహాస లోకస్తం విప్రం యత్ర తత్ర గతం మునే ।
 పితా మాతా నినిన్దాథ మూర్ఖం తమతిభర్తృయన్ ॥ ౬౧ ॥
 నిన్దితోఽథ జనైః కామం పితృభ్యామథ బాన్ధవైః ।
 వైరాగ్యమగమద్విప్రో జగామ వనమప్యసౌ ॥ ౬౨ ॥
 అన్తో వరస్తథా పఙ్గుర్న మూర్ఖస్తు వరః సుతః ।
 ఇత్యుక్తోఽసౌ పితృభ్యాం వై వివేశ కాననం ప్రతి ॥ ౬౩ ॥
 గఙ్గాతీరే శుభే స్థానే కృత్వోటజమనుత్తమమ్ ।
 వన్యాం వృత్తిం చ సఙ్కుల్ప్య స్థితస్తత్ర సమాహితః ॥ ౬౪ ॥
 నియమం చ పరం కృత్వా నాసత్యం ప్రబ్రవీమ్యహమ్ ।
 స్థితస్తత్రాశ్రమే రమ్యే బ్రహ్మచర్యవ్రతో హి సః ॥ ౬౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే సత్యవ్రతాఖ్యానవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౦॥

3.౧౧ ఏకాదశోఽధ్యాయః । సత్యవ్రతాఖ్యానవర్ణనమ్ ।

లోమశ ఉవాచ ।

న వేదాధ్యయనం కిచ్చిజ్ఞానాతి న జపం తథా ।

ధ్యానం న దేవతానాంఞ్చ న చైవారాధనం తథా ॥ ౧॥

నాసనం వేద విప్రోఽసో ప్రాణాయామం తథా పునః ।

ప్రత్యాహారం తు నో వేద భూతశుద్ధిఞ్చ కారణమ్ ॥ ౨॥

న మన్తకీలకం జాప్యం గాయత్రీఞ్చ న వేద సః ।

శౌచం స్నానవిధిఞ్చైవ తథాచమనకం పునః ॥ 3॥

ప్రాణాగ్నిహోత్రం నో వేద బలిదానం న చాతిథిమ్ ।

న సన్ధ్యాం సమిధో హోమం వివేద చ తథా మునిః ॥ ౪॥

సోఽకరోత్ప్రాతరుత్థాయ యత్కిచ్చిద్దస్తధావనమ్ ।

స్నానం చ శుద్రవత్తత్ర గజ్ఞాయాం మన్తవరితమ్ ॥ ౫॥

ఫలాన్యాదాయ వన్యాని మధ్యాన్తేఽపి యదృచ్ఛయా ।

భిక్ష్యాభిక్ష్యపరిజ్ఞానం న జానాతి శరస్తథా ॥ ౬॥

సత్యం బ్రూతే స్థితస్తత్ర నాన్పతం వదతే పునః ।

జనైః సత్యతపా నామ కృతమస్య ద్విజస్య వై ॥ ౭॥

నాహితం కస్యచిత్కుర్యాన్న తథాఽవిహితం క్వచిత్ ।

సుఖం స్వపీతి తత్రైవ నిర్భయశ్చిన్తయన్నితి ॥ ౮॥

కదా మే మరణం భావి దుఃఖం జీవామి కాననే ।

జీవితం ధిక్చ మూర్ఖస్య తరసా మరణం ధ్రువమ్ ॥ ౯॥

దైవేనాహం కృతో మూర్ఖో నాన్యోఽత్ర కారణం మమ ।

ప్రాప్య చైవోత్తమం జన్మ వృథా జాతం మమాధునా ॥ ౧౦॥

యథా వన్యా సురూపా చ యథా వా నిష్ఫలో ద్రుమః ।

అదుగ్ధదోహో ధేనుశ్చ తథాఽహం నిష్ఫలః కృతః ॥ ౧౧॥

కిం ను నిన్దామ్యహం దైవం నూనం కర్మ మమేదృశమ్ ।

న దత్తం పుస్తకం కృత్వా బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే || ౧౨ ||

న వై విద్యా మయా దత్తా పూర్వజన్మని నిర్మలా ।
తేనాహం కర్మయోగేన శతోఽస్మి చ ద్విజాధమః || ౧౩ ||

న చ తీర్థే తపస్తప్తం సేవితా న చ సాధవః ।
న ద్విజాః పూజితా ద్రవ్యైస్తేన జాతోఽస్మి దుష్టధీః || ౧౪ ||

వర్తన్తే మునిపుత్రాశ్చ వేదశాస్త్రార్థపారగాః ।
అహం సుమూఢః సజ్ఞాతో దైవయోగేన కేనచిత్ || ౧౫ ||

న జానామి తపస్తప్తం కిం కరోమి సుసాధనమ్ ।
మిథ్యా యం మేఽత్ర సజ్కల్పో న మే భాగ్యం శుభం కిల || ౧౬ ||

దైవమేవ పరం మన్యే ధిక్పౌరుషమనర్థకమ్ ।
వృథా శ్రమకృతం కార్యం దైవాదభవతి సర్వథా || ౧౭ ||

బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శక్రాద్యాః కిల దేవతాః ।
కాలస్య వశగాః సర్వే కాలో హి దురతిక్రమః || ౧౮ ||

ఏవంవిధాన్వితర్కాన్స్తు కుర్వాణోఽహర్నిశం ద్విజః ।
స్థితస్తత్రాశ్రమే తీర్థే జాన్తవ్యాః పావనే స్థలే || ౧౯ ||

విరక్తః న తు సజ్ఞాతః స్థితస్తత్రాశ్రమే ద్విజః ।
కాలాతివాహనం శాన్తశ్చకార విజనే వనే || ౨౦ ||

ఏవం స్థితస్య తు వనే విమలోదకే వై
వర్షాణి తత్ర నవపళ్ళు గతాని కామమ్ ।
నారాధనం న చ జపం న వివేద మన్తం
కాలాతివాహనమసౌ కృతవాన్ వనే వై || ౨౧ ||

జానాతి తస్య వితతం వ్రతమేవ లోకః
సత్యం వదత్యపి మునిః కిల నామజాతమ్ ।
జాతం యశశ్చ సకలేషు జనేషు కామం
సత్యవ్రతోఽయమనిశం న మృషాభిభాషీ || ౨౨ ||

తత్త్రికదా తు మృగయాం రమమాణ ఏవ
ప్రాప్తో నిషాదనిశతో ధృతచాపబాణః ।
క్రీడన్ వనేఽతివిపులే యమతుల్యదేహః

కూరాకృతిర్హననకర్మణి చాతిదక్షః ॥ ౨౩॥

తేనాతికృష్టేన శరేణ విధః

కోలః కిరాతేన ధనుర్ధరేణ ।

పలాయమానో భయవిహ్వలశ్చ

మునేః సమీపం విద్రుతో జగామ ॥ ౨౪॥

వికమ్పమానో రుధిరార్ధదేహో

యదా జగామాశ్రమమణ్డలం వై ।

కాలస్తదాతీవ దయార్ధభావం

ప్రాప్తో మునిస్తత్ర సమీక్ష్య దీనమ్ ॥ ౨౫॥

ఆగ్రే వ్రజస్తం రుధిరార్ధదేహం

దృష్ట్వా మునిః సూకరమాశు విధమ్ ।

దయాభివేశాదతికమ్పమానః

సారస్వతం బీజమథోచ్ఛచార ॥ ౨౬॥

అజ్ఞాతపూర్వం చ తథాశ్రుతఞ్చ

దైవాన్ముఖే వై సముపాగతఞ్చ ।

న జ్ఞాతవాన్బిజమసౌ విమూఢో

మమజ్ఞ శోకే స మునిర్మహాత్మా ॥ ౨౭॥

కోలః ప్రవిశ్యాశ్రమమణ్డలం తద్

గతో నికుజ్ఞో ప్రవిలీయ గూఢమ్ ।

అప్రాప్తమార్గో దృఢనిర్విణ్ణచేతాః

ప్రవేపమానః శరపీడితత్వాత్ ॥ ౨౮॥

తతః క్షణాదాకరణాన్తకృష్టం

చాపం దధానోఽతికరాలదేహః ।

ప్రాప్తస్తదస్తే స చ మృగ్యమాణో

నిషాదరాజః కిల కాల ఏవ ॥ ౨౯॥

దృష్ట్వా మునిం తత్ర కుశాసనే స్థితం

నామ్నా తు సత్యవ్రతమద్వితీయమ్ ।

వ్యాధః ప్రణమ్య ప్రముఖే స్థితోఽసౌ

పప్రచ్ఛ కోలః క్వ గతో ద్విజేశ ॥ ౩౦॥

జానామి తేఽహం సువ్రతం ప్రసిద్ధం
 తేనాద్య పృచ్ఛే మమ బాణవిద్ధః ।
 క్షుధార్దితం మే సకలం కుటుమ్బం
 విభర్తుకామః కిల ఆగతోఽస్మి ॥ 3౧॥

వృత్తిర్మమైషా విహితా విధాత్రా
 నాన్యాఽస్తి విప్రేన్ద్ర ఋతం బ్రవీమి ।
 భర్తవ్యమేవేహ కుటుమ్బమజ్ఞాసా
 కేనాప్యపాయేన శుభాశుభేన ॥ 3౨॥

సత్యం బ్రవీత్వద్య సత్యవ్రతోఽసి
 క్షుధాతురో వర్తతే పోష్యవర్గః ।
 క్వాసో గతః సూకరో బాణవిద్ధః
 పృచ్ఛామ్యహం వాడవ బ్రూహి తూర్ణమ్ ॥ 33॥

తేనేతి పృష్టః స మునిర్మహాత్మా
 వితర్కమగ్నః ప్రబభూవ కామమ్ ।
 సత్యవ్రతం మేఽద్య భవేన్న భగ్నం
 న దృష్ట ఇత్యుచ్చరితేన కిం వై ॥ 3౪॥

గతోఽత్ర కోలః శరవిద్ధదేహః
 కథం బ్రవీమ్యద్య మృషాఽమృషా వా ।
 క్షుధార్దితోఽయం పరిపృచ్ఛతీవ
 దృష్ట్వా హనిష్యత్యపి సూకరం వై ॥ 3౫॥

సత్యం న సత్యం ఖలు యత్ర హింసా
 దయాన్వితం చాన్యతమేవ సత్యమ్ ।
 హితం నరాణాం భవతీహ యేన
 తదేవ సత్యం న తథాఽన్యతైవ ॥ 3౬॥

హితం కథం స్యాదుభయోర్విరుద్ధయో-
 స్తదుత్తరం కిం న యథా మృషా వచః ।
 విచారయన్వాడవ ధర్మసంకృతే
 న ప్రాప వక్తుం వచనం యథోచితమ్ ॥ 3౭॥

బాణాహతం వీక్ష్య దయాన్వితఞ్చ

కోలం తదన్తే సముదాహృతం వచః ।

తేన ప్రసన్నా నిజబీజతః శివా

విద్యాం దురాపాం ప్రదదౌ చ తస్మై ॥ ౩౮॥

బీజోచ్ఛారణతో దేవ్యా విద్యా ప్రస్ఫురితాఖిలా ।

వాల్మీకేశ్చ యథాపూర్వం తథా స హ్యభవత్కవిః ॥ ౩౯॥

తమువాచ ద్విజో వ్యాధం సమ్ముఖస్థం ధనుర్ధరమ్ ।

సత్యకామస్తు ధర్మాత్మా శ్లోకమేకం దయాపరః ॥ ౪౦॥

యా పశ్యతి న సా బ్రూతే యా బ్రూతే సా న పశ్యతి ।

అహో వ్యాధ స్వకార్యార్థిన్ కిం పృచ్ఛసి పునః పునః ॥ ౪౧॥

ఇత్యుక్తస్తు తదా తేన గతోఽసౌ పశుహా పునః ।

నిరాశః సూకరే తస్మిన్నరావృత్తో నిజాలయే ॥ ౪౨॥

బ్రాహ్మణస్తు కవిర్జాతః ప్రాచేతన ఇవాపరః ।

ప్రసిద్ధః సర్వలోకేషు నామ్నా సత్యవ్రతో ద్విజః ॥ ౪౩॥

సారస్వతం తతో బీజం జజాప విధిపూర్వకమ్ ।

పణ్ణితశ్చాతివిఖ్యాతో ద్విజోఽసౌ ధరణీతలే ॥ ౪౪॥

ప్రతిపర్వసు గాయన్తి బ్రాహ్మణా యద్యశః సదా ।

ఆఖ్యానం చాతివిస్తీర్ణ స్తువన్తి మునయః కిల ॥ ౪౫॥

తచ్చుత్వా సదనం తస్య సమాగమ్య తదాశ్రమే ।

యేన త్యక్తః పురా తేన గృహం నీతోఽతిమానితః ॥ ౪౬॥

తస్మాద్రాజన్సదా సేవ్యా పూజనీయా చ భక్తితః ।

ఆదిశక్తిః పరా దేవీ జగతాం కారణం హి సా ॥ ౪౭॥

తస్యా యజ్ఞం మహారాజ కురు వేదవిధానతః ।

సర్వకామప్రదం నిత్యం నిశ్చయం కథితం పురా ॥ ౪౮॥

స్మృతా సమ్పూజితా భక్త్యా ధ్యాతా చోచ్ఛారితా స్తుతా ।

దదాతి వాఙ్ఘ్రితానర్థాన్కార్యదా తేన కీర్త్యతే ॥ ౪౯॥

అనుభావమిదం రాజన్ కర్తవ్యం సర్వథా బుధైః ।

దృష్ట్వా రోగయుతాన్దీనాన్ష్టధితాన్నిర్ధనాఙ్ఘ్రితాన్ ॥ ౫౦॥

జనానారాంస్తథా మూర్ఖాన్ప్పిడితాన్వైరిభిః సదా ।

దాసానాజ్ఞాకరాష్ట్రాన్వికలాన్విహ్వాలానథ ॥ ౫౧ ॥

అత్పప్తానోభజనే భోగే సదారానజితేన్ద్రియాన్ ।
తృష్ణాధికానశక్తాంశ్చ సదాధిపరిపీడితాన్ ॥ ౫౨ ॥

తథా విభవసమ్పన్నాన్ పుత్రపౌత్రవివర్ధనాన్ ।
పుష్టదేహాంశ్చ సమ్మోహైః సంయుతాన్వేదవాదినః ॥ ౫౩ ॥

రాజలక్ష్మ్యో యుతాఞ్చూరాన్వశీకృతజనానథ ।
స్వజనైరవియుక్తాంశ్చ సర్వలక్షణలక్షితాన్ ॥ ౫౪ ॥

వ్యతిరేకాన్వయాభ్యాం చ విచేతవ్యం విచక్షణైః ।
విభిర్న పూజితా దేవీ సర్వార్థఫలదా శివా ॥ ౫౫ ॥

సమారాధితా చ తథా నృభిరేభిః సదామ్బికా ।
యతోఽమీ సుఖినః సర్వే సంసారేఽస్మిన్న సంశయః ॥ ౫౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఇతి రాజఞ్చుతం తత్ర మయా మునిసమాగమే ।
లోమశస్య ముఖాత్కామం దేవీమాహాత్యముత్తమమ్ ॥ ౫౭ ॥

ఇతి సఞ్చిన్త్య రాజేన్ద్రి కర్తవ్యం చ సదార్చనమ్ ।
భక్త్యా పరమయా దేవ్యాః ప్రీత్యా చ పురుషర్షభ ॥ ౫౮ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే సత్యవ్రతాఖ్యానవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౧ ॥

3.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । అమ్బాయజ్ఞవిధివర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।
వద యజ్ఞవిధిం సమ్యగ్దేవ్యాస్తస్యాః సమన్తతః ।
శ్రుత్వా కరోమ్యహం స్వామిన్యథాశక్తి హ్యతన్ద్రితః ॥ ౧ ॥

పూజావిధిం చ మన్త్రాంశ్చ హోమద్రవ్యమసంశయమ్ ।
బ్రాహ్మణాః కతినఙ్ఘోశ్చ దక్షిణాశ్చతథా పునః ॥ ౨ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి దేవ్యా యజ్ఞం విధానతః ।
త్రివిధం తు సదా జ్ఞేయం విధిద్భుష్టేన కర్మణా ॥ 3 ॥

సాత్త్వికం రాజసం చైవ తామసం చ తథాపరమ్ ।
ముసీనాం సాత్త్వికం ప్రోక్తం నృపాణాం రాజసం స్మృతమ్ ॥ ౪॥
తామసం రాక్షసానాం వై జ్ఞానినాం తు గుణోద్భవమ్ ।
విముక్తానాం జ్ఞానమయం విస్తరాత్ప్రబ్రవీమి తే ॥ ౫॥
దేశః కాలస్తథా ద్రవ్యం మన్తాశ్చ బ్రాహ్మణాస్తథా ।
శ్రద్ధా చ సాత్త్వికీ యత్ర తం యజ్ఞం సాత్త్వికం విదుః ॥ ౬॥
ద్రవ్యశుద్ధిః క్రియాశుద్ధిర్మన్తశుద్ధిశ్చ భూమిప ।
భవేద్యది తదా పూర్ణం ఫలం భవతి నాన్యథా ॥ ౭॥
అన్యాయోపార్జితేనైవ కర్తవ్యం సుకృతం కృతమ్ ।
న కీర్తిరీహ లోకే చ పరలోకే న తత్ఫలమ్ ॥ ౮॥
తస్మాన్న్యాయార్జితేనైవ కర్తవ్యం సుకృతం సదా ।
యశసే పరలోకాయ భవత్యేవ సుఖాయ చ ॥ ౯॥
ప్రత్యక్షం తవ రాజేన్ద్ర పాణ్డవైస్తు మఖః కృతః ।
రాజసూయః క్రతువరః సమాప్తవరదక్షిణః ॥ ౧౦॥
యత్ర సాక్షాద్ధరిః కృష్ణో యాదవేన్ద్రో మహామనాః ।
బ్రాహ్మణాః పూర్ణవిద్యాశ్చ భారద్వాజాదయస్తథా ॥ ౧౧॥
కృత్వా యజ్ఞం సుసమ్పూర్ణం మాసమాత్రేణ పాణ్డవైః ।
ప్రాప్తం మహాత్తరం కష్టం వనవాసశ్చ దారుణః ॥ ౧౨॥
పీడనశ్చైవ పాశ్చాల్యాస్తథా ద్యూతే పరాజయః ।
వనవాసో మహాత్కష్టం క్వ గతం మఖజం ఫలమ్ ॥ ౧౩॥
దాసత్వశ్చ విరాటస్య కృతం సర్వమహాత్మభిః ।
కీచకేన పరిక్లిష్టా ద్రౌపదీ చ ప్రమద్వరా ॥ ౧౪॥
ఆశిర్వాదా ద్విజాతీనాం క్వ గతాః శుద్ధచేతసామ్ ।
భక్తిర్వా వాసుదేవస్య క్వ గతా తత్ర సజ్కటే ॥ ౧౫॥
న రక్షితా తదా బాలా కేనాపి ద్రుపదాత్మజా ।
ప్రాప్తకేశగ్రహా కాలే సాధ్యే చ వరవర్ణినీ ॥ ౧౬॥
కిమత్ర చిన్తనీయం వై ధర్మవైగుణ్యకారణమ్ ।

కేశవే సతి దేవేశే ధర్మపుత్రే యుధిష్ఠిరే || ౧౭ ||

భవితవ్యమితి ప్రోక్తే నిష్ఫలః స్యాత్తదాగమః |
వేదమస్త్రాస్తథాన్యే చ వితథాః స్యురసంశయమ్ || ౧౮ ||

సాధనం నిష్ఫలం సర్వముపాయశ్చ నిరర్థకః |
భవితవ్యం భవత్యేవ వచనే ప్రతిపాదకే || ౧౯ ||

ఆగమోఽప్యర్థవాదః స్యాత్క్రియాః సర్వా నిరర్థకాః |
స్వర్గార్థశ్చ తపో వ్యర్థం వర్ణధర్మశ్చ వై తథా || ౨౦ ||

సర్వం ప్రమాణం వ్యర్థం స్యాద్భవితవ్యే కృతే హృది |
ఉభయశ్చాపి మన్తవ్యం దైవం చోపాయ ఏవ చ || ౨౧ ||

కృతే కర్మణి చేత్సిద్ధిర్విపరితా యదా భవేత్ |
వైగుణ్యం కల్పనీయం స్యాత్ప్రాజ్ఞైః పణ్ణితమౌలిభిః || ౨౨ ||

తత్కర్మ బహుధా ప్రోక్తం విద్వద్భిః కర్మకారిభిః |
కర్తుభేదాన్మన్తభేదార్ధ్యవ్యభేదాత్తథా పునః || ౨౩ ||

యథా మఘవతా పూర్వం విశ్వరూపో వృతో గురుః |
విపరీతం కృతం తేన కర్మ మాతృహితాయ వై || ౨౪ ||

దేవేభ్యో దానవేభ్యస్తు సప్తీతుక్త్వా పునః పునః |
అసురా మాతృపక్షీయాః కృతం తేషాశ్చ రక్షణమ్ || ౨౫ ||

దైత్యాన్ దృష్ట్వాతిసమ్ముష్టాంశ్చుకోప మఘవా తదా |
శిరాంసి తస్య వజ్రేణ చిచ్ఛేద తరసా హరిః || ౨౬ ||

క్రియావైగుణ్యమత్రైవ కర్తుభేదాదసంశయమ్ |
నోచేత్పశ్చాలరాజేన రోషేణాపి కృతా క్రియా || ౨౭ ||

భారద్వాజవినాశాయ పుత్రస్యోత్పాదనాయ చ |
ధృష్టద్యుమ్నః సముత్పన్నో వేదిమధ్యాచ్ఛ ద్రౌపదీ || ౨౮ ||

పురా దశరథేనాపి పుత్రేష్టిస్తు కృతా యదా |
అపుత్రస్య సుతాస్తస్య చత్వారః సమ్ప్రజజ్జరే || ౨౯ ||

అతః క్రియా కృతా యుక్త్వా సిద్ధిదా సర్వథా భవేత్ |
అయుక్త్వా విపరితా స్యాత్సర్వథా నృపసత్తమ || ౩౦ ||

పాణ్డవానాం యథా యజ్ఞే కింఞ్చిద్వైగుణ్యయోగతః ।
 విపరీతం ఫలం ప్రాప్తం నిర్జితాస్తే దురోదరే ॥ 3౧॥
 సత్యవాదీ తథా రాజన్ ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।
 ద్రౌపదీ చ తథా సాధ్వీ తథాన్యేష్యనుజాః శుభాః ॥ 3౨॥
 కుద్రవ్యయోగాద్వైగుణ్యం సముత్పన్నం మఖేఽథవా ।
 సాభిమానైః కృతాద్వాపి దూషణం సముపస్థితమ్ ॥ 33॥
 సాత్త్వికస్తు మహారాజ దుర్లభో వై మఖః స్మృతః ।
 వైఖానసమునీనాం హి విహితోఽసౌ మహామఖః ॥ 3౪॥
 సాత్త్వికం భోజనం యే వై నిత్యం కుర్వన్తి తాపసాః ।
 న్యాయార్జితఞ్చ వన్యఞ్చ తథా ఋష్యం సుసంస్కృతమ్ ॥ 3౫॥
 పురోడాశపరా నిత్యం వియూపా మన్తపూర్వకాః ।
 శ్రద్ధాధికా మఖా రాజన్ సాత్త్వికాః పరమాః స్మృతాః ॥ 3౬॥
 రాజసా ద్రవ్యబహులాః సయాపాశ్చ సుసంస్కృతాః ।
 క్షత్రియాణాం విశాఞ్చైవ సాభిమానాశ్చ వై మఖాః ॥ 3౭॥
 తామసా దానవానాం వై సక్రోధా మదవర్ధకాః ।
 సామర్షాః సంస్కృతాః క్రూరా మఖాః ప్రోక్తా మహాత్మభిః ॥ 3౮॥
 మునీనాం మోక్షకామానాం విరక్తానాం మహాత్మనామ్ ।
 మానసస్తు స్మృతో యాగః సర్వసాధనసంయుతః ॥ 3౯॥
 ఆన్యేషు సర్వయజ్ఞేషు కింఞ్చిన్నూనం భవేదపి ।
 ద్రవ్యేణ శ్రద్ధయా వాఽపి క్రియయా బ్రాహ్మణైస్తథా ॥ ౪౦॥
 దేశకాలపుథగ్ధృవ్యసాధనైః సకలైస్తథా ।
 నాన్యో భవతి పూర్ణే వై తథా భవతి మానసః ॥ ౪౧॥
 ప్రథమం తు మనః శోధ్యం కర్తవ్యం గుణవర్జితమ్ ।
 శుద్ధే మనసి దేహో వై శుద్ధ ఏవ న సంశయః ॥ ౪౨॥
 ఇన్ద్రియార్థపరిత్యక్తం యదా జాతం మనః శుచి ।
 తదా తస్య మఖస్యాసౌ ప్రభవేదధికారవాన్ ॥ ౪3॥
 తదాఽసౌ మణ్డపం కృత్వా బహుయోజనవిస్తృతమ్ ।
 స్తమైభిశ్చ విపులైః శ్లక్షైర్యజ్ఞయద్రుమసమ్భవైః ॥ ౪౪॥

వేదీం చ విశదాం తత్ర మనసా పరికల్పయేత్ |
 అగ్నయోఽపి తథా స్థాప్యా విధివన్మనసా కిల || ౪౫||
 బ్రాహ్మణానాంఞ్చ వరణం తథైవ ప్రతిపాద్య చ |
 బ్రహ్మధ్వంసస్తథా హోతా ప్రస్తోతా విధిపూర్వకమ్ || ౪౬||
 ఉద్గాతా ప్రతిహర్తా చ సభ్యాశ్చాన్యే యథావిధి |
 పూజనీయాః ప్రయత్నేన మనసైవ ద్విజోత్తమాః || ౪౭||
 ప్రాణోఽపానస్తథా వ్యాసః సమానోదాన ఏవ చ |
 పావకాః పఞ్చ ఏవైతే స్థాప్యా వేద్యాం విధానతః || ౪౮||
 గార్హపత్యస్తదా ప్రాణోఽపానశ్చాహవనీయకః |
 దక్షిణాగ్నిస్తథా వ్యాసః సమానశ్చావసథ్యకః || ౪౯||
 సభ్యోదానః స్మృతా హ్యేతే పావకాః పరమోత్కటాః |
 ద్రవ్యఞ్చ మనసా భావ్యం నిర్గుణం పరమం శుచి || ౫౦||
 మన ఏవ తదా హోతా యజమానస్తథైవ తత్ |
 యజ్ఞాధిదేవతా బ్రహ్మ నిర్గుణం చ సనాతనమ్ || ౫౧||
 ఫలదా నిర్గుణా శక్తిః సదా నిర్వేదదా శివా |
 బ్రహ్మవిద్యాఖిలాధారా వ్యాప్య సర్వత్ర సంస్థితా || ౫౨||
 తదుద్దేశేన తద్భవ్యం హునేత్ప్రాణాగ్నిషు ద్విజః |
 పశ్చాచ్ఛిత్తం నిరాలమృం కృత్వా ప్రాణానపి ప్రభో || ౫౩||
 కుణ్డలీముఖమార్గేణ హునేద్బ్రహ్మణి శాశ్వతే |
 స్వాస్వభూత్యా స్వయం సాక్షాత్స్వత్మభూతాం మహేశ్వరీమ్ || ౫౪||
 సమాధినైవ యోగేన ధ్యాయేచ్ఛేతస్యనాకులః |
 సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని || ౫౫||
 యదా పశ్యతి భూతాత్మా తదా పశ్యతి తాం శివామ్ |
 దృష్ట్వా తాం బ్రహ్మవిదూభయాత్సచ్చిదానందరూపిణీమ్ || ౫౬||
 తదా మాయాదికం సర్వం దగ్ధం భవతి భూమిప |
 ప్రారబ్ధం కర్మమాత్రం తు యావద్దేహం చ తిష్ఠతి || ౫౭||
 జీవన్ముక్తస్తదా జాతో మృతో మోక్షమవాప్నుయాత్ |

కృతకృత్యో భవేత్తాత యో భజేజ్జగదమ్బికామ్ ॥ ౫౮ ॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ధ్యేయా శ్రీభువనేశ్వరీ ।

శ్రోతవ్యా చైవ మన్తవ్యా గురువాక్యానుసారతః ॥ ౫౯ ॥

రాజన్నేవం కృతో యజ్ఞో మోక్షదో నాత్ర సంశయః ।

అన్యే యజ్ఞాః సకామాస్తు ప్రభవన్తి క్షయోన్ముఖాః ॥ ౬౦ ॥

అగ్నిష్టోమేన విధివత్స్వర్గకామో యజేదితి ।

వేదానుశాసనం చైతత్ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౬౧ ॥

క్షీణే పుణ్యే మృత్యులోకం విశన్తి చ యథామతి ।

తస్మాత్తు మానసః శ్రేష్ఠో యజ్ఞోఽప్యక్షయ ఏవ సః ॥ ౬౨ ॥

న రాజ్ఞా సాధితుం యోగ్యో మఖోఽసౌ జయమిచ్ఛతా ।

తామసస్తు కృతః పూర్వం సర్వయజ్ఞస్త్వయాధునా ॥ ౬౩ ॥

వైరం నిర్వాహితం రాజంస్తక్షకస్య దురాత్మనః ।

యత్కృతే నిహతాః సర్వాస్త్వయాఽగ్నౌ కోటిశః పరే ॥ ౬౪ ॥

దేవీయజ్ఞం కురుష్వాద్య వితతం విధిపూర్వకమ్ ।

విష్ణునా యః కృతః పూర్వం సృష్ట్యాదౌ నృపసత్తమ ॥ ౬౫ ॥

తథా త్వం కురు రాజేన్ద్ర విధిం తే ప్రబ్రవీమ్యహమ్ ।

బ్రాహ్మణాః సన్తి రాజేన్ద్ర విధిజ్ఞా వేదవిత్తమాః ॥ ౬౬ ॥

దేవీబీజవిధానజ్ఞా మన్తమార్గవిచక్షణాః ।

యాజకాస్తే భవిష్యన్తి యజమానస్త్వమేవ హి ॥ ౬౭ ॥

కృత్వా యజ్ఞం విధానేన దత్త్వా పుణ్యం మఖార్జితమ్ ।

సముద్ధర మహారాజ పితరం దుర్గతిజ్ఞతమ్ ॥ ౬౮ ॥

విప్రావమానజం పాపం దుర్ఘటం నరకప్రదమ్ ।

తథైవ శాపజో దోషః ప్రాప్తః పిత్రా తవానఘ ॥ ౬౯ ॥

తథా దుర్మరణం ప్రాప్తం సర్పదంశేన భూభుజా ।

అన్తరాళే తథా మృత్యూర్న భూమౌ కుశసంస్తరే ॥ ౭౦ ॥

న సక్లౌమే న గక్లౌయాం స్నానదానాదివర్జితమ్ ।

మరణం తే పితుస్తత్ర సౌధే జాతం కురూద్వహ ॥ ౭౧ ॥

కృపణాని చ సర్వాణి నరకస్య నృపోత్తమ |
 తత్రైకం కారణం తస్య న జాతం చాతిదుర్లభమ్ || ౧౨ ||
 యత్ర యత్ర స్థితఃప్రాణో జ్ఞాత్వా కాలం సమాగతమ్ |
 సాధనానామభావేఽపి హ్యవశశ్చాతిసంకృతే || ౧౩ ||
 యదా నిర్వేదమాయాతి మనసా నిర్మలేన వై |
 పఞ్చభూతాత్మకో దేహో మమ కిఞ్చాత్ర దుఃఖదమ్ || ౧౪ ||
 పతత్యద్య యథాకామం ముక్తోఽహం నిర్గుణోఽవ్యయః |
 నాశాత్మకాని తత్త్వాని తత్ర కా పరిదేవనా || ౧౫ ||
 బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ సదా ముక్తః సనాతనః |
 దేహేన మమ సమృద్ధః కర్మణా ప్రతిపాదితః || ౧౬ ||
 తాని సర్వాణి ముక్తాని శుభాని చేతరాణి చ |
 మనుష్యదేహయోగేన సుఖదుఃఖానుసాధనాత్ || ౧౭ ||
 విముక్తోఽతిభయాద్ధోరాదస్మాత్సంసారసంకృతాత్ |
 ఇత్యేవం చిన్త్యమానస్తు స్నానదానవివర్జితః || ౧౮ ||
 మరణం చేదవాప్నోతి స ముచ్యేజ్జన్మదుఃఖతః |
 ఏషా కాష్ఠా పరా ప్రోక్తా యోగినామపి దుర్లభా || ౧౯ ||
 పితా తే నృపశార్దూల శ్రుత్వా శాపం ద్విజోదితమ్ |
 దేహే మమత్వం కృతవాన్న నిర్వేదమవాప్తవాన్ || ౨౦ ||
 నీరోగో మమ దేహోఽయం రాజ్యం నిహతకణ్ఠకమ్ |
 కథం జీవామ్యహం కామం మస్త్రజ్ఞానానయన్తు వై || ౨౧ ||
 ఔషధం మణిమస్త్రం చ యస్త్రం పరమకం తథా |
 ఆరోహణం తథా సౌధే కృతవాన్నృపతిస్తదా || ౨౨ ||
 న స్నానం న కృతం దానం న దేవ్యాః స్మరణం కృతమ్ |
 న భూమౌ శయనం వైవ దైవం మత్వా పరం తథా || ౨౩ ||
 మగ్నో మోహార్ణవే ఘోరే మృతః సౌధేఽహినా హతః |
 కృత్వా పాపం కలేరోగ్యాత్తాపసస్యావమానజమ్ || ౨౪ ||
 అవశ్యమేవ నరకమేతైరాచరణైర్భవేత్ |

తస్మాత్తం పితరం పాపాత్సముద్ధర నృపోత్తమ ॥ ౮౫॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య వ్యాసస్యామితతేజసః ।

సాశ్రుకణ్ఠోఽతిదుఃఖార్తో బభూవ జనమేజయః ॥ ౮౬॥

ధిగిదం జీవితం మేఽద్య పితా మే నరకే స్థితః ।

తత్కరోమి యథైవాద్య స్వర్గం యాత్సుత్తరాసుతః ॥ ౮౭॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే అంబాయజ్ఞవిధివర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౨॥

3.౧3 త్రయోదశోఽధ్యాయః । విష్ణునానుష్ఠానవర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।

హరిణా తు కథం యజ్ఞః కృతః పూర్వం పితామహా ।

జగత్కారణరూపేణ విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౧॥

కే సహయాస్తు తత్రాసన్బ్రాహ్మణాః కే మహామతే ।

ఋత్విజో వేదతత్త్వజ్ఞాస్తన్మే బ్రూహి పరస్తప ॥ ౨॥

పశ్చాత్కరోమ్యహం యజ్ఞం విధిదృష్టేన కర్మణా ।

శ్రుత్వా విష్ణుకృతం యాగమంబిక్వాయాః సమాహితః ॥ 3॥

వ్యాస ఉవాచ ।

రాజఞ్చుణు మహాభాగ విస్తరం పరమాద్భుతమ్ ।

యథా భగవతా యజ్ఞః కృతశ్చ విధిపూర్వకః ॥ ౪॥

విసర్జితా యదా దేవ్యా దత్త్వా శక్తీశ్చ తాస్త్రయః ।

కాజేశాః పురుషా జాతా విమానవరమాస్థితాః ॥ ౫॥

ప్రాప్తా మహార్ణవం ఘోరం త్రయస్తే విబుధోత్తమాః ।

చక్రుః స్థానాని వాసార్థం సముత్పాద్య ధరాం స్థితాః ॥ ౬॥

ఆధారశక్తిరచలా ముక్తా దేవ్యా స్వయం తతః ।

తదాధారా స్థితా జాతా ధరా మేదఃసమన్వితా ॥ ౭॥

మధుకైటభయోర్మేదః సంయోగాన్మేదిసీ స్మృతా ।

ధారణాచ్ఛ ధరా ప్రోక్తా పృథ్వీ విస్తారయోగతః ॥ ౮॥

మహీ చాపి మహీయస్తాద్ధృతా సా శేషమస్తకే ।
 గిరయశ్చ కృతాః సర్వే ధారణార్థ ప్రవిస్తరాః ॥ ౯ ॥
 లోహకీలం యథా కాష్ఠే తథా తే గిరయః కృతాః ।
 మహీధరో మహారాజ ప్రోచ్యతే విబుధైర్జనైః ॥ ౧౦ ॥
 జాతరూపమయో మేరుర్భువనయోజనవిస్తరః ।
 కృతో మణిమయైః శ్శైలైః శోభితః పరమాద్భుతః ॥ ౧౧ ॥
 మరీచిర్నారదోఽత్రిశ్చ పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।
 దక్షో వసిష్ఠ ఇత్యేతే బ్రహ్మణః ప్రథితాః సుతాః ॥ ౧౨ ॥
 మరీచేః కశ్యపో జాతో దక్షకన్యాస్త్రయోదశ ।
 తాభ్యో దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ సముత్పన్నా హ్యనేకశః ॥ ౧౩ ॥
 తతస్తు కాశ్యపీ సృష్టిః ప్రవృత్తా చాతివిస్తరా ।
 మనుష్యపశుసర్పాదిజాతిభేదైరనేకథా ॥ ౧౪ ॥
 బ్రహ్మణశ్చార్ధదేహాత్తు మనుః స్వామమ్భువోఽభవత్ ।
 శతరూపా తథా నారీ సజ్జాతా వామభాగతః ॥ ౧౫ ॥
 ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ సుతౌ తస్యా బభూవతుః ।
 తిస్రః కన్యా వరారోహా హ్యభవన్నతిసుందరీః ॥ ౧౬ ॥
 ఏవం సృష్టిం సముత్పాద్య భగవాన్కమలోద్భవః ।
 చకార బ్రహ్మలోకం మేరుశ్శైలీ మనోహరమ్ ॥ ౧౭ ॥
 వైకుంఠం భగవాన్విష్ణూ రమారమణముత్తమమ్ ।
 క్రీడాస్థానం సురమ్యుశ్చ సర్వలోకోపరిస్థితమ్ ॥ ౧౮ ॥
 శివోఽపి పరమం స్థానం కైలాసాఖ్యం చకార హ ।
 సమాసాద్య భూతగణం విజహార యథారుచి ॥ ౧౯ ॥
 స్వర్గస్త్రివిష్టపో మేరుశిఖరోపరి కల్పితః ।
 తచ్చ స్థానం సురేంద్రస్య నానారత్నవిరాజితమ్ ॥ ౨౦ ॥
 సముద్రమథనాత్ప్రాప్తః పారిజాతస్తరుత్తమః ।
 చతుర్దంతస్తథా నాగః కామధేనుశ్చ కామదా ॥ ౨౧ ॥
 ఉచ్చైఃశ్రవాస్తథాశ్వో వై రమాభద్యస్సరసస్తథా ।
 ఇన్ద్రేణోపాత్తమఖిలం జాతం వై స్వర్గభూషణమ్ ॥ ౨౨ ॥

ధన్వంతరిశ్చన్ద్రమాశ్చ సాగరాచ్ఛ సముద్భవౌ |
స్వర్గస్థితౌ విరాజేతే దేవౌ బహుగణైర్వృతౌ || ౨౩||

ఏవం సృష్టిః సముత్పన్నా త్రివిధా నృపసత్తమ |
దేవతిర్యజ్ఞునుష్యాదిభేదైర్వివిధకల్పితా || ౨౪||

అణ్ణజాః స్వేదజాశ్చైవ చోద్భిజ్ఞాశ్చ జరాయుజాః |
చతుర్భేదైః సముత్పన్నా జీవాః కర్మయుతాః కిల || ౨౫||

ఏవం సృష్టిం సమాసాద్య బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః |
విహారం స్వేషు స్థానేషు చక్రుః సర్వే యథేప్పితమ్ || ౨౬||

ఏవం ప్రవర్తితే సర్గే భగవాన్ప్రభురచ్యుతః |
మహాలక్ష్మ్యో సమం తత్ర చిక్రీడ భువనే స్వకే || ౨౭||

ఏకస్మిన్సమయే విష్ణుర్వైకుణ్ఠే సంస్థితః పురా |
సుధాస్థిస్థితం ద్వీపం సస్మార మణిమణ్ణితమ్ || ౨౮||

యత్ర దృష్ట్వా మహామాయాం మన్తశ్చాసాదితః శుభః |
స్మృత్వా తాం పరమాం శక్తిం స్త్రీభావం గమితో యథా || ౨౯||

యజ్ఞం కర్తుం మనశ్చక్రే అమ్బికాయా రమాపతిః |
ఉత్తీర్య భువనాత్సాత్సమాహూయ మహేశ్వరమ్ || ౩౦||

బ్రహ్మీణం వరుణం శక్రం కుబేరం పావకం యమమ్ |
వసిష్ఠం కశ్యపం దక్షం వామదేవం బృహస్పతిమ్ || ౩౧||

సమ్భారం కల్పయామాస యజ్ఞార్థం చాతివిస్తరమ్ |
మహావిభవసంయుక్తం సాత్త్వికఞ్చ మనోహరమ్ || ౩౨||

మణ్ణపం వితతం తత్ర కారయామాస శిల్పిభిః |
ఋత్విజో వరయామాస సప్తవింశతిసువ్రతాన్ || ౩౩||

చితిఞ్చ కారయామాస వేదీశ్చైవ సువిస్తరాః |
ప్రజేపుర్బ్రాహ్మణా మన్త్రాన్దేవ్యా బీజసమన్వితాన్ || ౩౪||

జహువుస్తే హవిః కామం విధివత్పరికల్పితే |
కృతే తు వితతే హోమే వాగువాచాశరీరిణీ || ౩౫||

విష్ణుం తదా సమాభాష్య సుస్వరా మధురాక్షరా |

విష్ణో త్వం భవ దేవానాం హరే శ్రేష్ఠతమః సదా ॥ 3౬ ॥

మాన్యశ్చ పూజనీయశ్చ సమర్థశ్చ సురేష్వపి ।

సర్వే త్వామర్చయిష్యన్తి బ్రహ్మాద్యాశ్చ సవాసవాః ॥ 3౭ ॥

ప్రభవిష్యన్తి భో భక్త్యా మానవా భువి సర్వతః ।

వరదస్త్యం చ సర్వేషాం భవితా మానవేషు వై ॥ 3౮ ॥

కామదః సర్వదేవానాం పరమః పరమేశ్వరః ।

సర్వయజ్ఞేషు ముఖ్యస్త్యం పూజ్యః సర్వైశ్చ యాజ్ఞకైః ॥ 3౯ ॥

త్వాం జనాః పూజయిష్యన్తి వరదస్త్యం భవిష్యసి ।

శ్రయిష్యన్తి చ దేవాస్త్యాం దానవైరతిపీడితాః ॥ ౪౦ ॥

శరణస్త్యన్తు సర్వేషాం భవితా పురుషోత్తమ ।

పురాణేషు చ సర్వేషు వేదేషు వితతేషు చ ॥ ౪౧ ॥

త్వం వై పూజ్యతమః కామం కీర్తిస్తవ భవిష్యతి ।

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భూతలే ॥ ౪౨ ॥

తదాంశేనావతీర్యాశు కర్తవ్యం ధర్మరక్షణమ్ ।

అవతారాః సువిఖ్యాతాః పృథివ్యాం తవ భాగశః ॥ ౪౩ ॥

భవిష్యన్తి ధరాయాం వై మాననీయా మహాత్మనామ్ ।

అవతారేషు సర్వేషు నానాయోనిషు మాధవ ॥ ౪౪ ॥

విఖ్యాతః సర్వలోకేషు భవితా మధుసూదన ।

అవతారేషు సర్వేషు శక్తస్తే సహచారిణీ ॥ ౪౫ ॥

భవిష్యతి మమాంశేన సర్వకార్యప్రసాధినీ ।

వారాహీ నారసింహీ చ నానాభేదైరనేకధా ॥ ౪౬ ॥

నానాయుధాః శుభాకారాః సర్వాభరణమణ్డీతాః ।

తాభిర్ముక్తః సదా విష్ణో సురకార్యాణి మాధవ ॥ ౪౭ ॥

సాధయిష్యసి తత్సర్వం మద్గత్తవరదానతః ।

తాస్త్యయా నావమన్తవ్యాః సర్వదా గర్వలేశతః ॥ ౪౮ ॥

పూజనీయాః ప్రయత్నేన మాననీయాశ్చ సర్వథా ।

నూనం తా భారతే ఖణ్డే శక్తయః సర్వకామదాః ॥ ౪౯ ॥

భవిష్యన్తి మనుష్యాణాం పూజితాః ప్రతిమాసు చ ।

తాసాం తవ చ దేవేశ కీర్తిః స్యాన్తఖిలేష్వపి ॥ ౫౦॥

ద్వీపేషు సప్తస్వపి చ విఖ్యాతా భువి మణ్డలే ।

తాశ్చ త్వాం వై మహాభాగ మానవా భువి మణ్డలే ॥ ౫౧॥

అర్చయిష్యన్తి వాఙ్ఞాఛర్థం సకామాః సతతం హరే ।

అర్చాసు చోపహారైశ్చ నానాభావసమన్వితాః ॥ ౫౨॥

పూజయిష్యన్తి వేదోక్తైర్మన్తైర్నామజపైస్తథా ।

మహిమా తవ భూర్లోకే స్వర్గే చ మధుసూదన ॥ ౫౩॥

పూజనార్థేవదేవేశ వృద్ధిమేష్యతి మానవైః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి దత్త్వా వరాన్వాణీ విరరామ ఖసమ్భవా ॥ ౫౪॥

భగవానపి ప్రీతాత్మా హ్యభవచ్ఛ్రవణాదివ ।

సమాప్య విధివద్యజ్ఞం భగవాన్వారీశ్వరః ॥ ౫౫॥

విసర్జయిత్వా తాన్దేవాన్ప్రహ్మపుత్రాన్మునీనథ ।

జగమానుచరైః సార్థం వైకుణ్ఠం గరుడధ్వజః ॥ ౫౬॥

స్వాని స్వాని చ ధిష్ఠ్యాని పునః సర్వే సురాస్తతః ।

మునయో విస్మితా వారాం కుర్వన్తస్యే పరస్పరం । ౫౭॥

యయుః ప్రముదితాః కామం స్వాశ్రమాన్పావనానథ ॥ ౫౮॥

శ్రుత్వా వాణీం పరమవిశదాం వ్యోమజాం శ్రోత్రరమ్యాం

సర్వేషాం వై ప్రకృతివిషయే భక్తిభావశ్చ జాతః ।

చక్రుః సర్వే ద్వీజమునిగణాః పూజనం భక్తియుక్తా-

స్తస్యాః కామం నిఖిలఫలదం చాగమోక్తం మునీన్ద్రాః ॥ ౫౯॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే

అష్టమికామఖస్య విష్ణునానుష్ఠానవర్ణనం త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౩॥

3.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః । యుధాజిద్వీరసేనయోర్యుద్ధార్థం సజ్జీభవనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

శ్రుతో వై హరిణా క్లృప్తో యజ్ఞో విస్తరతో ద్వీజ ।

మహిమానం తథామ్బాయా వద విస్తరతో మమ ॥ ౧॥

శ్రుత్వా దేవ్యాశ్చరిత్రం వై కుర్వే మఖమనుత్తమమ్ ।
ప్రసాదాత్తవ విప్రేన్ద్ర భవిష్యామి చ పావనః ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ప్రవక్ష్యామి దేవ్యాశ్చరితముత్తమమ్ ।
ఇతిహాసం పురాణఞ్చ కథయామి సువిస్తరమ్ ॥ ౩॥

కోసలేషు నృపశ్రేష్ఠః సూర్యవంశసముద్భవః ।
పుష్యపుత్రో మహాతేజా ధ్రువసన్నిరితి స్మృతః ॥ ౪॥

ధర్మాత్మా సత్యసన్దశ్చ వర్ణాశ్రమహితే రతః ।
అయోధ్యాయాం సమృద్ధాయాం రాజ్యం చక్రే శుచివ్రతః ॥ ౫॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చాన్యే తథా ద్విజాః ।
స్వాం స్వాం వృత్తిం సమాస్థాయ తద్రాజ్యే ధర్మతోఽభవన్ ॥ ౬॥

న చౌరాః పిశునా ధూర్తాస్తస్య రాజ్యే చ కుత్రచిత్ ।
దమాభః కృతఘ్నా మూర్ఖాశ్చ వసన్తి కిల మానవాః ॥ ౭॥

ఏవం వై వర్తమానస్య నృపస్య కురుసత్తమ ।
ద్వే పత్న్వో రూపసమ్పన్నే హ్యోసతుః కామభోగదే ॥ ౮॥

మనోరమా ధర్మపత్నీ సురూపాఽతివిచక్షణా ।
లీలావతీ ద్వితీయా చ సాఽపి రూపగుణాన్వితా ॥ ౯॥

విజహార సపత్నీభ్యాం గృహేషూపవనేషు చ ।
క్రీడాగిరౌ ధీరికాసు సౌధేషు వివిధేషు చ ॥ ౧౦॥

మనోరమా శుభే కాలే సుషువే పుత్రముత్తమమ్ ।
సుదర్శనాభిధం పుత్రం రాజలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౧౧॥

లీలావత్యపి తత్పత్నీ మాసేనైకేన భామినీ ।
సుషువే సున్దరం పుత్రం శుభే పక్షే దినే తథా ॥ ౧౨॥

చకార నృపతిస్తత్ర జాతకర్మాదికం ద్వయోః ।
దదౌ దానాని విప్రేభ్యః పుత్రజన్మప్రమోదితః ॥ ౧౩॥

ప్రీతిం తయోః సమాం రాజా చకార సుతయోర్నృప ।
నృపశ్చకార సౌహార్దేష్వన్దరం న కదాచన ॥ ౧౪॥

చూడాకర్మ తయోశ్చక్రే విధినా నృపసత్తమః ।
యథావిభవమేవాసౌ ప్రీతియుక్తః పరస్తపః ॥ ౧౫ ॥
కృతచూడౌ సుతౌ కామం జహ్రాతుర్నృపతేర్మనః ।
క్రీడమానావుభౌ కాన్తై లోకానామనురజ్ఞకౌ ॥ ౧౬ ॥
తయోః సుదర్శనో జ్యేష్ఠో లీలావత్యాః సుతః శుభః ।
శత్రుజిత్సంజ్ఞకః కామం చాటువాక్యో బభూవ హ ॥ ౧౭ ॥
నృపతేః ప్రీతిజనకో మజ్ఞువాక్పారుదర్శనః ।
ప్రజానాం వల్లభః సోఽభూత్తథా మన్త్రిజనస్య వై ॥ ౧౮ ॥
తథా తస్మిన్నృపః ప్రీతిఞ్చకార గుణయోగతః ।
మన్దభాగ్యాన్మన్దభావో న తథా వై సుదర్శనే ॥ ౧౯ ॥
ఏవం గచ్ఛతి కాలే తు ధ్రువసన్ధిర్నృపోత్తమః ।
జగామ వనమధ్యేఽసౌ మృగయాభిరతః సదా ॥ ౨౦ ॥
నిఘ్నన్మృగాన్ రురూన్కమ్బూన్సూకరాన్గవయాఞ్చశాన్ ।
మహిషాఞ్చురభాన్ఘ్నాన్శిచిక్రీడ నృపతిర్వనే ॥ ౨౧ ॥
క్రీడమానే నృపే తత్ర వనే ఘోరేఽతిదారుణే ।
ఉదతిష్ఠన్నికుఞ్జాత్తు సింహాః పరమకోపనః ॥ ౨౨ ॥
రాజ్ఞా శిలీముఖేనాదౌ విద్ధః క్రోధవశం గతః ।
దృష్ట్వాగ్రే నృపతిం సింహో ననాద మేఘనిఃస్వనః ॥ ౨౩ ॥
కృత్వా చోర్ధ్వం స లాఙ్గాలం ప్రసారితబృహత్పటః ।
హస్తం నృపతిమాకాశాదుత్పపాతాతికోపనః ॥ ౨౪ ॥
నృపతిస్తరసా వీక్ష్య దధారాసిం కరే తదా ।
వామే చర్మ సమాదాయ స్థితః సింహ ఇవాపరః ॥ ౨౫ ॥
సేవకాస్తస్య యే సర్వే తేఽపి బాణాన్ప్రృథక్ప్రృథక్ ।
అముఞ్చన్ముపితాః కామం సింహోపరి రుషాన్వితాః ॥ ౨౬ ॥
హాహాకారో మహానాసీత్సమ్ప్రహారశ్చ దారుణః ।
ఉత్పపాత తతః సింహో నృపస్యోపరి దారుణః ॥ ౨౭ ॥

తం పతన్తం సమాలోక్య ఖడ్గేనాభ్యహనన్నృపః ।
 సోఽపి క్రూరైర్నఖాగ్రైశ్చ తత్రాగత్య విదారితః ॥ ౨౮॥
 స నఖైరాహతో రాజా పపాత చ మమార వై ।
 చుక్రుశుః సైనికాస్తే తు నిర్ణఘ్నూర్విశిఖైస్తదా ॥ ౨౯॥
 మృతః సింహోఽపి తత్రైవ భూపతిశ్చ తథా మృతః ।
 సైనికైర్మన్త్రిముఖ్యాశ్చ తత్రాగత్య నివేదితాః ॥ ౩౦॥
 పరలోకగతం భూపం శ్రుత్వా తే మన్త్రిసత్తమాః ।
 సంస్కారం కారయామాసుర్గత్వా తత్ర వనాన్తికే ॥ ౩౧॥
 పరలోకక్రియాం సర్వాం వసిష్ఠో విధిపూర్వకమ్ ।
 కారయామాస తత్రైవ పరలోకసుఖావహమ్ ॥ ౩౨॥
 ప్రజాః ప్రకృతయశ్చైవ వసిష్ఠశ్చ మహామునిః ।
 సుదర్శనం నృపం కర్తుం మన్త్రం చక్రుః పరస్పరమ్ ॥ ౩౩॥
 ధర్మపత్నీసుతః శాన్తః పురుషశ్చ సులక్షణః ।
 ఆయం నృపాసనార్హశ్చ హ్యబ్రువన్మన్త్రిసత్తమాః ॥ ౩౪॥
 వసిష్ఠోఽపి తథైవాహ యోగ్యోఽయం నృపతేః సుతః ।
 బాలోఽపి ధర్మవాన్ రాజా నృపాసనమిహార్హతి ॥ ౩౫॥
 కృతే మన్తే మన్త్రివృద్ధైర్మధాజిన్నామ పార్థివః ।
 తత్రాజగామ తరసా శ్రుత్వా తూజయినీపతిః ॥ ౩౬॥
 మృతం జామాతరం శ్రుత్వా లీలావత్యాః పితా తదా ।
 తత్రాజగామ త్వరితో దౌహిత్రప్రియకామ్యయా ॥ ౩౭॥
 వీరసేనస్తథాఽఽయాతః సుదర్శనహితేచ్ఛయా ।
 కలిజ్ఞాధిపతిశ్చైవ మనోరమాపితా నృపః ॥ ౩౮॥
 ఉభౌ తౌ సైన్యసంయుక్తౌ నృపౌ సాధ్వససంస్థితౌ ।
 చక్రతుర్మన్త్రిముఖ్యైస్సైర్మన్త్రం రాజ్యస్య కారణాత్ ॥ ౩౯॥
 యుధాజిత్తు తదాఽప్రచృక్ష్యేష్టః కః సుతతోర్ద్వయోః ।
 రాజ్యం ప్రాప్నోతి జ్యేష్ఠో వై న కనీయాన్కదాచన ॥ ౪౦॥
 వీరసేనోఽపి తత్రాహ ధర్మపత్నీసుతః కిల ।

రాజ్యార్హః స యథా రాజన్ శాస్త్రజ్ఞేభ్యో మయా శ్రుతమ్ || ౪౧||

యుధాజిత్సునరాహేదం జ్యేష్ఠోఽయం చ యథా గుణైః |
రాజలక్షణసంయుక్తో న తథాయం సుదర్శనః || ౪౨||

వివాదోఽత్ర సుసమ్పన్నో నృపయోస్తత్ర లుబ్ధయోః |
కః సన్దేహమపాకర్తుం క్షమః స్యాదతిసజ్కటే || ౪౩||

యుధాజిన్మన్త్రిణః ప్రాహ యూయం స్వార్థపరాః కిల |
సుదర్శనం నృపం కృత్వా ధనం భోక్తుం కిలేచ్ఛథ || ౪౪||

యుష్మాకం తు విచారోఽయం మయా జ్ఞాతస్తథేగ్గీతైః |
శత్రుజితృబలస్తస్మాత్సమృతో వో నృపాసనే || ౪౫||

మయి జీవతి కః కుర్యాత్కనీయాంసం నృపం కిల |
త్యక్త్యా జ్యేష్ఠం గుణార్హజ్ఞాన్సేనయా చ సమన్వితమ్ || ౪౬||

నూనం యుద్ధం కరిష్యామి తస్మిన్న్యడస్య మేదినీ |
ధారయా చ ద్విధా భూయాద్యుష్మాకం తత్ర కా కథా || ౪౭||

వీరసేనస్త తచ్చుత్వా యుధాజితమభాషత |
బాలౌ ద్వౌ సదృశప్రజ్ఞౌ కో భేదోఽత్ర విచక్షణ || ౪౮||

ఏవం వివదమానౌ తౌ సంస్థితౌ నృపతీ తదా |
ప్రజాశ్చ ఋషయశ్చైవ బభూవుర్వ్యగ్రమానసాః || ౪౯||

సమాజగ్ముశ్చ సామన్తాః ససైన్యాః క్లేశతత్పరాః |
విగ్రహాశ్చాభికాఙ్క్షంతః పరస్పరమతన్వితాః || ౫౦||

నిషాదా హ్యాయయుస్తత్ర శ్శృంగవేరపురాశ్రయాః |
రాజద్రవ్యమపాహర్తుం మృతం శ్రుత్వా మహీపతిమ్ || ౫౧||

పుత్రౌ చ బాలకౌ శ్రుత్వా విగ్రహం చ పరస్పరమ్ |
చౌరాస్తత్ర సమాజగ్ముర్దేశదేశాన్తరాదపి || ౫౨||

సమ్మర్దస్తత్ర సజ్ఞాతః కలహే సముపస్థితే |
యుధాజిద్వీరసేనశ్చ యుద్ధకామౌ బభూవతుః || ౫౩||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
యుధాజిద్వీరసేనయోర్యుద్ధార్థం సజ్జిభవనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః || 3.౧౪||

3.౧౫ పంచదశోఽధ్యాయః । మనోరమయా భారద్వాజాశ్రమం ప్రతి గమనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సంయుగే చ సతి తత్ర భూపయోరాహవాయ సముపాత్తశస్త్రయోః ।

క్రోధలోభవశయోః సమం తతః సమ్భభూవ తుములస్తు విమర్దః ॥ ౧॥

సంస్థితః స సమరే ధృతచాపః పార్థివః పృథులబాహుయుధాజితః ।

సంయుతః స్వబలవాహనాదికైరాహవాయ కృతనిశ్చయో నృపః ॥ ౨॥

వీరసేన ఇహ సైన్యసంయుతః ఙాత్రధర్మమనుసృత్య సక్థరే ।

పుక్రొకాత్మజహితాయ పార్థివః సంస్థితః సురపతేః సమతేజాః ॥ 3॥

స బాణవృష్టిం విససర్జ పార్థివో

యుధాజితం వీక్ష్య రణే స్థితఞ్చ ।

గిరిం తడిత్వానివ తోయవృష్టిభిః

క్రోధాన్వితః సత్యపరాక్రమోఽసౌ ॥ ౪॥

తం వీరసేనో విశిఖైః శిలాశితైః

సమావృణోదాశుగమైరజహ్మగైః ।

చిచ్ఛేద బాణైశ్చ శిలీముఖానసౌ

తేనైవ ముక్తానతివేగపాతినః ॥ ౫॥

గజరథతురగాణాం సమ్భభూవాతియుద్ధం

సురనరమునిసఙ్ఘైర్వీక్షితఞ్చాత్తిఘోరమ్ ।

వితతవిహగవృన్దైరావృతం వ్యోమ సద్యః

పిశితమశితుకామైః కామగృధ్రాదిభిశ్చ ॥ ౬॥

తత్రాద్భుతా క్షతజసిన్ధురువాహ ఘోరా

వృన్దేభ్య ఏవ గజవీరతురఙ్గమాణామ్ ।

త్రాసావహా నయనమార్గగతా నరాణాం

పాపాత్మనాం రవిజమార్గభవేవ కామమ్ ॥ ౭॥

కీర్ణాని భిన్నపులినే నరమస్తకాని

కేశావృతాని చ విభాన్తి యథైవ సిన్ధౌ ।

తుమ్పిఫలాని విహితాని విహర్తుకామై-

ర్బాలైర్యథా రవిసుతాప్రభవైశ్చ నూనమ్ ॥ ౮॥

వీరం మృతం భువి గతం పతితం రథాద్వై
 గృధ్రః పలార్థముపరి భ్రమతీతి మన్యే ।
 జీవోఽప్యసౌ నిజశరీరమవేక్ష్య కాన్తం
 కాఙ్క్షత్యహోఽతివివశోఽపి పునః ప్రవేష్టుమ్ ॥ ౯॥

ఆజౌ హతోఽపి నృవరః సువిమానరూఢః
 స్వాఙ్క్యే స్థితాం సురవధూం ప్రవదత్యభీష్టమ్ ।
 పశ్యాధునా మమ శరీరమిదం పృథివ్యాం
 బాణాహతం నిపతితం కరభోరు కాన్తమ్ ॥ ౧౦॥

ఏకో హతస్తు రిపుణైవ గతోఽన్తరిక్షం
 దేవాఙ్గనాం సమధిగమ్య యుతో విమానే ।
 తావత్ప్రియా హుతవహా సుసమర్వ్య దేహం
 జగ్రాహ కాన్తమబలా సబలా స్వకీయా ॥ ౧౧॥

యుద్ధే మృతౌ చ సుభటౌ దివి సఙ్గతౌ తా-
 వన్యోన్యశస్త్రనిహతౌ సహ సమ్ప్రియాతౌ ।
 తత్రైవ జఘ్నుతురలం పరమాహితాస్త్రా-
 వేకాస్పరోఽర్థవిహతౌ కలహాకుతౌ చ ॥ ౧౨॥

కశ్చిద్యువా సమధిగమ్య సురాఙ్గనాం వై
 రూపాధికాం గుణవతీం కిల భక్తియుక్తః ।
 స్వీయాన్ గుణాన్పువితతాన్పువదంస్తదాఽసౌ
 తాం ప్రేమదామనుచకార చ యోగయుక్తః ॥ ౧౩॥

భౌమం రణోఽతివితతం దివి సంస్థితఞ్చ
 రాత్రిం చకార తరణిఞ్చ సమావృణోద్యత్ ।
 మగ్నం తదేవ రుధిరామ్బునిధావకస్మాత్
 ప్రాదుర్భూవా రవిరప్యతికాన్తియుక్తః ॥ ౧౪॥

కశ్చిద్గతస్తు గగనం కిల దేవకన్యాం
 సమ్ప్రిప్య చారువదనాం కిల భక్తియుక్తామ్ ।
 నాఙ్గీచకార చతురో వ్రతనాశభీతో
 యాస్యత్యయం మమ వృథా హ్యనుకూలశబ్దః ॥ ౧౫॥

సఙ్గామే సంవృతే తత్ర యుధాజిత్పుథివీపతిః ।

జఘాన వీరసేనం తం బాణైస్తీవ్రైః సుదారుణైః ॥ ౧౬ ॥
 నిహతః స పపాతోర్వ్యం ఛిన్నమూర్ధా మహీపతిః ।
 ప్రభగ్నం తద్బలం సర్వం నిర్గతం చ చతుర్దిశమ్ ॥ ౧౭ ॥
 మనోరమా హతం శ్రుత్వా పితరం రణమూర్ధని ।
 భయత్రస్తాథ సజ్ఞాతా పితుర్వైరమనుస్మరన్ ॥ ౧౮ ॥
 హనిష్యతి యుధాజిద్వై పుత్రం మమ దురాశయః ।
 రాజ్యలోభేన పాపాత్మా నేతి చింతాపరాభవత్ ॥ ౧౯ ॥
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి పితా మే నిహతో రణే ।
 భర్తా చాపి మృతోఽద్వైవ పుత్రోఽయం మమ బాలకః ॥ ౨౦ ॥
 లోభోఽతీవ చ పాపిష్ఠస్తేన కో న వశీకృతః ।
 కిం న కుర్యాత్తదావిష్టః పాపం పార్థివసత్తమః ॥ ౨౧ ॥
 పితరం మాతరం భ్రాతృస్థూరూన్స్వజనబాన్ధవాన్ ।
 హన్తి లోభసమావిష్టో జనో నాత్ర విచారణా ॥ ౨౨ ॥
 అభక్ష్యభక్షణం లోభాదగమ్యాగమనం తథా ।
 కరోతి కిల తృష్ణార్తో ధర్మత్యాగం తథా పునః ॥ ౨౩ ॥
 న సహాయోఽస్తి మే కశ్చిన్నగరోఽత్ర మహాబలః ।
 యదాధారే స్థితా చాహం పాలయామి సుతం శుభమ్ ॥ ౨౪ ॥
 హతే పుత్రే నృపేణాద్య కిం కరిష్యామ్యహం పునః ।
 న మే త్రాతాఽస్తి భువనే యేన వై సుస్థితా హ్యాహమ్ ॥ ౨౫ ॥
 సాపి వైరయుతా కామం సపత్నీ సర్వదా భవేత్ ।
 లీలావతీ న మే పుత్రే భవిష్యతి దయావతీ ॥ ౨౬ ॥
 యుధాజితి సమాయాతే న మే నిఃసరణం భవేత్ ।
 జ్ఞాత్వా బాలం సుతం సోఽద్య కారాగారం నయిష్యతి ॥ ౨౭ ॥
 శ్రూయతే హి పురేన్ద్రేణ మాతుర్గర్భగతః శిశుః ।
 కృన్తితః సప్తధా పశ్చాత్కృతాస్తే సప్త సప్తధా ॥ ౨౮ ॥
 ప్రవిశ్య చోదరం మాతుః కరే కృత్వాల్పకం పవిమ్ ।
 ఏకోనపశ్చాశదపి తేఽభవన్మరుతో దివి ॥ ౨౯ ॥

సపత్న్యై గరలం దత్తం సపత్న్యై నృపభార్యయా ।
 గర్భనాశార్థముద్దిశ్య పురైతద్వై మయా శ్రుతమ్ ॥ 30॥
 జాతస్తు బాలకః పశ్చాద్దేహో విషయుతః కిల ।
 తేనాసౌ సగరో నామ విఖ్యాతో భువి మణ్డలే ॥ 3౧॥
 జీవమానోఽథ భర్తా వై కైకేయ్యా నృపభార్యయా ।
 రామః ప్రవ్రాజితో జ్యేష్ఠో మృతో దశరథో నృపః ॥ 3౨॥
 మన్త్రిణస్తవశాః కామం యే మే పుత్రం సుదర్శనమ్ ।
 రాజానం కర్తుకామా వై యుధాజిద్యశగాశ్చ తే ॥ 33॥
 న మే బ్రాతా తథా శూరో యో మాం బన్ధాత్ప్రమోచయేత్ ।
 మహాత్కష్టాశ్చ సమ్ప్రాప్తం మయా వై దైవయోగతః ॥ 3౪॥
 ఉద్యమః సర్వథా కార్యః సిద్ధిరైవాద్ధి జాయతే ।
 ఉపాయం పుత్రరక్షార్థం కరోమ్యద్య త్వరాన్వితా ॥ 3౫॥
 ఇతి సజ్జన్త్య సా బాలా విదల్లం చాతిమానినమ్ ।
 నిపుణం సర్వకార్యేషు చిన్త్యం మన్త్రివరోత్తమమ్ ॥ 3౬॥
 సమాహూయ తమేకాన్తే ప్రోవాచ బహుదుఃఖితా ।
 గృహీత్వా బాలకం హస్తే రుదతీ దీనమానసా ॥ 3౭॥
 పితా మే నిహతః సజ్ఘ్నే పుత్రోఽయం బాలకస్తథా ।
 యుధాజిద్బలవాన్ రాజా కిం విధేయం వదస్వ మే ॥ 3౮॥
 తామువాచ విదల్లోఽసౌ నాత్ర స్థాతవ్యమేవ చ ।
 గమిష్యామో వనే కామం వారాణస్యాః పునః కిల ॥ 3౯॥
 తత్ర మే మాతులః శ్రీమాన్స్వర్తతే బలవత్తరః ।
 సుబాహురితి విఖ్యాతో రక్షితా స భవిష్యతి ॥ ౪౦॥
 యుధాజిద్దర్శనోత్కణ్ఠమనసా నగరాద్బహిః ।
 నిర్గత్య రథమారుహ్య గన్తవ్యం నాత్ర సంశయః ॥ ౪౧॥
 ఇత్యుక్తా తేన సా రాజ్ఞి గత్వా లీలావతీం ప్రతి ।
 ఉవాచ పితరం ద్రష్టుం గచ్ఛామ్యద్య సులోచనే ॥ ౪౨॥
 ఇత్యుక్తాః రథమారుహ్య సైరస్మిన్సంయుతా తదా ।

విదల్లేన చ సంయుక్తా నిఃస్పృతా నగరాద్భూహిః ॥ ౪౩॥
 త్రస్తా హ్యోర్తాతికృపణా పితుః శోకసమాకులా ।
 దృష్ట్వా యుధాజితం భూపం పితరం గతజివితమ్ ॥ ౪౪॥
 సంస్కార్య చ త్వరాయుక్తా వేపమానా భయాకులా ।
 దినద్యయేన సమ్ప్రాప్తా రాజ్ఞీ భాగీరథీతటమ్ ॥ ౪౫॥
 నిషాదైలుణ్ణితా తత్ర గృహీతం సకలం వసు ।
 రథశ్చాపి గృహీత్వా తే నిర్గతా దస్యవః శరాః ॥ ౪౬॥
 రుదతీ సుతమాదాయ చారువస్త్రా మనోరమా ।
 నిర్యయా జాహ్నువీతీరే నైరస్థీకరలమ్పితా ॥ ౪౭॥
 ఆరుహ్య చ భయాచ్ఛిష్రుముడుపం సా భయాకులా ।
 త్త్వైస్థా భాగీరథీం పుణ్యాం యయా త్రికూటపర్వతమ్ ॥ ౪౮॥
 భారద్వాజాశ్రమం ప్రాప్తా త్వరయా చ భయాకులా ।
 సంవీక్ష్య తాపసాంస్తత్ర సజ్ఞాతా నిర్భయా తదా ॥ ౪౯॥
 మునినా సా తతః పృష్టా కాఽసి కస్య పరిగ్రహః ।
 కష్టేనాత్ర కథం ప్రాప్తా సత్యం బ్రూహి శుచిస్మితే ॥ ౫౦॥
 దేవీ వా మానుషీ వాసి బాలపుత్రా వనే కథమ్ ।
 రాజ్యభ్రష్టే వామోరు భాసి త్వం కమలేక్షణే ॥ ౫౧॥
 ఏవం సా మునినా పృష్టా నోవాచ వరవర్ణినీ ।
 రుదతీ దుఃఖసంతప్తా విదల్లం చ సమాదిశత్ ॥ ౫౨॥
 విదల్లస్తమువాచేదం ధ్రువసన్నిర్నుపోత్తమః ।
 తస్య భార్యా ధర్మపత్ని నామ్నా చేయం మనోరమా ॥ ౫౩॥
 సింహేన నిహతో రాజా సూర్యవంశీ మహాబలః ।
 పుత్రోఽయం నృపతేస్తస్య నామ్నా చైవ సుదర్శనః ॥ ౫౪॥
 అస్యాః పితాతిథర్మాత్మా దౌహిత్రార్థం మృతో రణే ।
 యుధాజిద్భయసన్తస్తా సమ్ప్రాప్తా విజనే వనే ॥ ౫౫॥
 త్వామేవ శరణం ప్రాప్తా బాలపుత్రా నృపాత్మజా ।
 త్రాతా భవ మహాభాగ త్వమస్యా మునిసత్తమ ॥ ౫౬॥

ఆర్తస్య రక్షణే పుణ్యం యజ్ఞాధికముదాహృతమ్ ।

భయతస్తస్య దీనస్య విశేషఫలదం స్మృతమ్ ॥ ౫౭॥

ఋషిరువాచ ।

నిర్భయా వస కల్యాణి పుత్రం పాలయ సువ్రతే ।

న తే భయం విశాలాక్షి కర్తవ్యం శత్రుసమ్భవమ్ ॥ ౫౮॥

పాలయస్య సుతం కాన్తం రాజా తేఽయం భవిష్యతి ।

నాత్ర దుఃఖం తథా శోకః కదాచిత్సమ్భవిష్యతి ॥ ౫౯॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా మునినా రాజ్ఞీ స్వస్థా సా సమ్భభూవ హ ।

ఉటజే మునినా దత్తే వీతశోకా తదావసత్ ॥ ౬౦॥

సైరస్త్రిసహితా తత్ర విదల్లేన చ సంయుతా ।

సుదర్శనం పాలయానా న్యవసత్సా మనోరమా ॥ ౬౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే

మనోరమయా భారద్వాజాశ్రమం ప్రతి గమనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౫॥

3.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః । యుధాజిద్భారద్వాజయోః సంవాదవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

యుధాజిత్వథ సక్లృమాద్గత్వాఽయోధ్యాం మహాబలః ।

మనోరమాం చ పప్రచ్ఛ సుదర్శనజిఘాంసయా ॥ ౧॥

సేవకాన్ ప్రేషయామాస క్వ గతేతి ముహుర్వదన్ ।

శుభే దినేఽథ దౌహిత్రం స్థాపయామాస చాసనే ॥ ౨॥

మన్త్రిభిశ్చ వసిష్ఠేన మన్తైరాథర్వణైః శుభైః ।

అభిషిక్తశ్చ సమ్పూర్ణైః కల్పశైర్జలపూరితైః ॥ 3॥

భేరీశఙ్ఖనినాదైశ్చ తూర్వాణాం చాథ నిఃస్వనైః ।

ఉత్సవస్తు నగర్యా వై సమ్భభూవ కురూద్వహ ॥ ౪॥

విప్రాణాం వేదపాలైశ్చ బద్ధినాం స్తుతిభిస్తథా ।

అయోధ్యా ముదితేవాసీజ్జయశ్చైః సుమగ్నైః ॥ ౫॥

హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా స్తుతివాదిత్రనిఃస్వనా ।

నవే తస్మిన్మహీపాలే పూర్వభౌ నూతనేవ సా ॥ ౬ ॥
 కేచిత్సాధుజనా యే వై చక్రుః శోకం గృహే స్థితాః ।
 సుదర్శనం విచిన్త్యాద్య క్వ గతో౭సౌ నృపాత్మజః ॥ ౭ ॥
 మనోరమాతిసాధీస్వ సా క్వ గతా సుతసంయుతా ।
 పితా౭స్యా నిహతః సఖ్యే రాజ్యలోభేన వైరిణా ॥ ౮ ॥
 ఇత్యేవం చిన్త్యమానాస్తే సాధవః సమబుద్ధయః ।
 అతిష్ఠన్తుఃఖితాస్తత్ర శత్రుజిద్వశవర్తినః ॥ ౯ ॥
 యుధాజిదపి దౌహిత్రం స్థాపయిత్వా విధానతః ।
 రాజ్యఞ్చ మన్త్రిసాత్కృత్వా చలితః స్వాం పురీం ప్రతి ॥ ౧౦ ॥
 శ్రుత్వా సుదర్శనం తత్ర ముసీనామాశ్రమే స్థితమ్ ।
 హస్తుకామో జగామాశు చిత్రకూటం స పర్వతమ్ ॥ ౧౧ ॥
 నిషాదాధిపతిం శూరం పురస్కృత్య బలాభిధమ్ ।
 దుర్దర్శాఖ్యమగాదాశు శ్ంజవేరపురాధిపమ్ ॥ ౧౨ ॥
 శ్రుత్వా మనోరమా తత్ర బభూవాతిసుదుఃఖితా ।
 ఆగచ్ఛన్తం బాలపుత్రా భయార్తా సైన్యసంయుతమ్ ॥ ౧౩ ॥
 తమువాచాతిశోకార్తా మునిం సాశ్రువిలోచనా ।
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి యుధాజితముపస్థితః ॥ ౧౪ ॥
 పితా మే నిహతో౭నేన దౌహిత్రో భూపతిః కృతః ।
 సుతం మే హస్తుకామో౭త్ర సమాయాతి బలాన్వితః ॥ ౧౫ ॥
 పురా శ్రుతం మయా స్వామిన్నాణ్ణవా వై వనే స్థితాః ।
 ముసీనామాశ్రమే పుణ్యే పాఞ్చాల్యా సహితాస్తదా ॥ ౧౬ ॥
 గతాస్తే మృగయాం పార్థా భ్రాతరః పఞ్చ ఏవ తే ।
 ద్రౌపదీ సంస్థితా తత్ర ముసీనామాశ్రమే శుభే ॥ ౧౭ ॥
 ధౌమ్యో౭త్తిర్గాలవః పైలో జావాలిర్గౌతమో భృగుః ।
 చ్యవనశ్చాత్రిగోత్రశ్చ కణ్వుశ్చైవ జతుః క్రతుః ॥ ౧౮ ॥
 వీతిహోత్రః సుమస్తుశ్చ యజ్ఞదత్తో౭థ వత్సలః ।
 రాశాసనః కహోడశ్చ యవక్రీర్షజ్ఞకృత్కృతుః ॥ ౧౯ ॥

ఏతే చాన్యే చ మునయో భారద్వాజాదయః శుభాః ।
 వేదపాఠయుతాః సర్వే సంస్థితాశ్చాశ్రమే స్థితాః ॥ ౨౦॥
 దాసీభిః సహితా తత్ర యాజ్ఞసేనీ స్థితా మునే ।
 ఆశ్రమే చారుసర్వాజ్ఞీ నిర్భయా మునిసంవృతే ॥ ౨౧॥
 పార్థా మృగానుగాస్తావప్రయాతాశ్చ వనాద్వనమ్ ।
 ధనుర్బాణధరా వీరాః పఞ్చ వై శత్రుతాపనాః ॥ ౨౨॥
 తావత్పిన్ధుపతిః శ్రీమాన్మార్గస్థో బలసంయుతః ।
 ఆగతశ్చాశ్రమాభ్యాశే శ్రుత్వా తు నిగమన్ద్యనిమ్ ॥ ౨౩॥
 శ్రుత్వా వేదధ్వనిం రాజా మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।
 ఉత్తతార రథాత్కూర్ణం దర్శనాకాఙ్క్షయా నృపః ॥ ౨౪॥
 యదా నిరగమత్తత్ర భృత్యద్వయసమన్వితః ।
 వేదపాఠయుతాస్వీక్ష్య మునీనుద్యమసంస్థితః ॥ ౨౫॥
 కృతాఙ్ఞులిపుటః స్వామిన్సంస్థితోఽథ జయద్రథః ।
 ఆశ్రమే మునిభిరుష్టే భూపతిః సంవివేశ హ ॥ ౨౬॥
 తత్రోపవిష్టం రాజానం ద్రష్టుకామాః స్త్రియస్తదా ।
 ఆయయుర్మూనిభార్యాశ్చ కోఽయమిత్యబ్రువన్నృపమ్ ॥ ౨౭॥
 తాసాం మధ్యే వరారోహా యాజ్ఞసేనీ సమాగతా ।
 జయద్రథేన దృష్టా సా రూపేణ శ్రీరివాపరా ॥ ౨౮॥
 తాం విలోక్యాసితాపాఙ్గీం దేవకన్యామివాపరామ్ ।
 పప్రచ్ఛ నృపతిర్ధౌమ్యం కేయం శ్యామా వరాననా ॥ ౨౯॥
 భార్యా కస్య సుతా కస్య నామ్నా కా వరవర్ణినీ ।
 రూపలావణ్యసంయుక్తా శచీవ వసుధాఙ్గతా ॥ ౩౦॥
 బరూబాలవనమధ్యస్థా లవఙ్గలతికా యథా ।
 రాక్షసీవృన్దగా నూనం రమ్యేవాభాతి భామినీ ॥ ౩౧॥
 సత్యం వద మహాభాగ కన్యేయం వల్లభాబలా ।
 రాజపత్నీవ చాభాతి వైషా మునివధూర్షిజ ॥ ౩౨॥
 ధౌమ్య ఉవాచ ।

పాణ్డవానాం ప్రియా భార్యా ద్రౌపదీ శుభలక్షణా ।
పాణ్డూచలీ సిన్ధురాజేన్ద్ర వసత్యత్ర వరాశ్రమే ॥ 33॥

జయద్రథ ఉవాచ ।

క్వ గతాః పాణ్డవాః పణ్డు శూరాః సమ్ప్రుతి విశ్రుతాః ।
వసన్త్యత్ర వనే వీరా వీతశోకా మహాబలాః ॥ 34॥

ధౌమ్య ఉవాచ ।

మృగయార్థం గతాః పణ్డు పాణ్డవా రథసంస్థితాః ।
ఆగమిష్యన్తి మధ్యాన్తే మృగానాదాయ పార్థివాః ॥ 35॥

తచ్చుత్వా వచనం తస్య ఉదతిష్ఠదసౌ నృపః ।
ద్రౌపదీసన్నిధౌ గత్వా ప్రగమ్యేదమువాచ హ ॥ 36॥

కుశలం తే వరారోహే క్వ గతాః పతయశ్చ తే ।
ఏకాదశ గతాన్యద్య వర్షాణి చ వనే కిల ॥ 37॥

ద్రౌపదీ తు తదోవాచ స్వస్తి తేఽస్తు నృపాత్మజ ।
విశ్రమస్వాశ్రమాభ్యాశే క్షణాదాయాన్తి పాణ్డవాః ॥ 38॥

ఏవం బ్రువన్త్యాం తస్యాం తు లోభావిష్టః స భూపతిః ।
జహార ద్రౌపదీం వీరోఽనాదృత్య మునిసత్తమాన్ ॥ 39॥

కస్యచిన్నైవ విశ్వాసః కర్తవ్యః సర్వథా బుధైః ।
కుర్వన్తుఃఖమవాప్నోతి దృష్టాన్తస్త్వత్ర వై బలిః ॥ 40॥

వైరోచనసుతః శ్రీమాన్ధర్మిష్ఠః సత్యసజ్గరః ।
యజ్ఞకర్తా చ దాతా చ శరణ్యః సాధుసమ్మతః ॥ 41॥

నాధర్మే నిరతః క్వాపి ప్రల్లాదస్య చ పౌత్రకః ।
ఏకోనశతయజ్ఞాన్వై స చకార సదక్షిణాన్ ॥ 42॥

సత్త్వమూర్తిః సదా విష్ఠః సేవ్యః స యోగినామపి ।
నిర్వికారోఽపి భగవాన్దేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ 43॥

కశ్యపాచ్చ సముద్భూతో విష్ఠః కపటవామనః ।
రాజ్యం ఛలేన హృతవాన్మహీం చైవ ససాగరామ్ ॥ 44॥

సోఽభవత్సత్యవారాజా బలిర్వైరోచనిస్తదా ।
కపటం కృతవాన్విష్ణురిన్ద్రార్థే తు మయా శ్రుతమ్ ॥ 45॥

అన్యః కిం న కరోత్యేవం కృతం వై సత్త్వమూర్తినా ।
 వామనం రూపమాస్థాయ యజ్ఞపాతం చిక్రీర్షతా ॥ ౪౬ ॥
 న చ విశ్వసితవ్యం వై కదాచిత్కేనచిత్తథా ।
 లోభశేషతసి చేత్వాస్మిన్కీదృక్పాపకృతం భయమ్ ॥ ౪౭ ॥
 లోభాహతాః ప్రకుర్వన్తి పాపాని ప్రాణినః కిల ।
 పరలోకాద్భయం నాస్తి కస్యచిత్కర్షిభిన్మునే ॥ ౪౮ ॥
 మనసా కర్మణా వాచా పరస్వాదానహేతుతః ।
 ప్రపతన్తి నరాః సమ్యగ్గోభోపహతచేతసః ॥ ౪౯ ॥
 దేవానారాధ్య సతతం వాఙ్మన్త్రి చ ధనం నరాః ।
 న దేవాస్తత్కరే కృత్వా సమర్థా దాతుమజ్ఞసా ॥ ౫౦ ॥
 అన్యస్యానీయతే విత్తం ప్రయచ్ఛన్తి మనీషితమ్ ।
 వాణిజ్యేనాథ దానేన చౌర్యేణాపి బలేన వా ॥ ౫౧ ॥
 విక్రయార్థం గృహీత్వా చ ధాన్యవస్త్రాదికం బహు ।
 దేవానర్చయతే వైశ్యో మహర్థిర్మే భవేదితి ॥ ౫౨ ॥
 నాత్ర కిం పరవిత్తేచ్ఛా వాణిజ్యేన పరస్తప ।
 గ్రహణకాలే తు సమ్ప్రాప్తే మహర్హణ్ణాపి కాఙ్క్షతి ॥ ౫౩ ॥
 ఏవం హి ప్రాణినః సర్వే పరస్వాదానతత్పరాః ।
 వర్తన్తే సతతం బ్రహ్మాన్ విశ్వాసః కీదృశః పునః ॥ ౫౪ ॥
 వృథా తీర్థం వృథా దానం వృథాఽధ్యయనమేవ చ ।
 లోభమోహావృతానాం వై కృతం తదకృతం భవేత్ ॥ ౫౫ ॥
 తస్మాదేనం మహాభాగ విసర్జయ గృహం ప్రతి ।
 సపుత్రాఽహం వసిష్యామి జానకీవద్ద్విజోత్తమ ॥ ౫౬ ॥
 ఇత్యుక్తోఽసౌ మునిస్తావద్గత్వా యుధాజితం నృపమ్ ।
 ఉవాచ వచనం రాజ్ఞే భారద్వాజః ప్రతాపవాన్ ॥ ౫౭ ॥
 గచ్ఛ రాజన్ యథాకామం స్వపురం నృపసత్తమ ।
 నేయం మనోరమాభ్యేతి బాలపుత్రా సుదుఃఖితా ॥ ౫౮ ॥
 యుధాజిదువాచ ।
 మునే ముఞ్చా హతం సౌమ్య విసర్జయ మనోరమామ్ ।

న చ యాస్యామ్యహం ముక్త్యా నేష్యామ్యద్య బలాత్పునః ॥ ౫౯ ॥

ఋషిరువాచ ।

నయస్వ యది శక్తిస్తే బలేనాద్య మమాశ్రమాత్ ।

విశ్వామిత్రో యథా ధేనుం వసిష్ఠస్య మునేః పురా ॥ ౬౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
యుధాజిద్భారద్వాజయోః సంవాదవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ 3.౧౬ ॥

3.౧౭ సప్తదశోఽధ్యాయః । విశ్వామిత్రకథోత్తరం రాజపుత్రస్య కామబీజప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య మునేస్తత్రావసీపతిః ।

మన్త్రివృద్ధం సమాహూయ పప్రచ్ఛ తమతన్త్రితః ॥ ౧ ॥

కిం కర్తవ్యం సుబుద్ధేఽత్ర మయాఽద్య వద సువ్రత ।

బలాన్నయామి తాం కామం సపుత్రాఞ్చ సుభాషిణీమ్ ॥ ౨ ॥

రిపురల్పోఽపి నోపేక్ష్యః సర్వథా శుభమిచ్ఛతా ।

రాజయశ్మేవ సంవృద్ధో మృత్యవే పరికల్పయేత్ ॥ ౩ ॥

నాత్ర నైన్యం న యోద్ధాస్తి యో మామత్ర నివారయేత్ ।

గృహీత్వా హన్మి తం తత్ర దౌహిత్రస్య రిపుం కిల ॥ ౪ ॥

నిమ్కణ్ణికం భవేద్రాజ్యం యతామ్యద్య బలాదహమ్ ।

హతే సుదర్శనే నూనం నిర్భయోఽసౌ భవేదితి ॥ ౫ ॥

ప్రధాన ఉవాచ ।

సాహసం న హి కర్తవ్యం శ్రుతం రాజన్ మునేర్వచః ।

విశ్వామిత్రస్య దృష్టాస్తః కథితస్తేన మారిష ॥ ౬ ॥

పురా గాధిసుతః శ్రీమాన్విశ్వామిత్రోఽతివిశ్రుతః ।

చిచరన్స నృపశ్రేష్ఠో వసిష్ఠాశ్రమమభ్యగాత్ ॥ ౭ ॥

నమస్కృత్య చ తం రాజా విశ్వామిత్రః ప్రతాపవాన్ ।

ఉపవిష్టో నృపశ్రేష్ఠో మునినా దత్తవిష్టరః ॥ ౮ ॥

నిమన్త్రితో వసిష్ఠేన భోజనాయ మహాత్మనా ।

ససైన్యశ్చ స్థితో రాజా గాధిపుత్రో మహాయశాః ॥ ౯ ॥

నన్దిన్యాఽసాదితం సర్వం భక్ష్యభోజ్యాదికం చ యత్ |
భుక్త్వా రాజా ససైన్యశ్చ వాఞ్ఛతం తత్ర భోజనమ్ ॥ ౧౦ ॥

ప్రతాపం తఞ్చ నన్దిన్యాః పరిజ్ఞాయ స పార్థివః |
యయాచే నన్దినిం రాజా వసిష్ఠం మునిసత్తమమ్ ॥ ౧౧ ॥

విశ్వామిత్ర ఉవాచ |
మునే ధేనుసహస్రం తే ఘటోద్దీనాం దదామ్యహమ్ |
నన్దినిం దేహి మే ధేనుం ప్రార్థయామి పరస్తప ॥ ౧౨ ॥

వసిష్ఠ ఉవాచ |
హోమధేనురియం రాజన్న దదామి కథఞ్చన |
సహస్రఞ్చాపి ధేనూనాం తవేదం తవ తిష్ఠతు ॥ ౧౩ ॥

విశ్వామిత్ర ఉవాచ |
అయుతం వాథ లక్ష్యం వా దదామి మనసేప్పితమ్ |
ద్దేహి మే నన్దినిం సాధో గ్రహీష్యామి బలాదథ ॥ ౧౪ ॥

వసిష్ఠ ఉవాచ |
కామం గృహాణ నృపతే బలాదద్య యథారుచి |
నాహం దదామి తే రాజన్వేచ్ఛయా నన్దినిం గృహాత్ ॥ ౧౫ ॥

తచ్చుగ్రత్వా నృపతిర్భృత్యానాదిదేశ మహాబలాన్ |
నయఘ్నం నన్దినిం ధేనుం బలదర్పసుసంస్థితాః ॥ ౧౬ ॥

తే భృత్యా జగ్రహుస్తాం తు హారాదాక్రమ్య యన్త్రితామ్ |
వేపమానా మునిం ప్రాహ సురభిః సాశ్రుతోచనా ॥ ౧౭ ॥

మునే త్యజసి మాం కస్మాత్కర్షయన్తి సుయన్త్రితామ్ |
మునిస్తాం ప్రత్యువాచేదం త్యజే నాహం సుదుగ్ధదే ॥ ౧౮ ॥

బలాన్నయతి రాజాఽసౌ పూజితోఽద్య మయా శుభే |
కిం కరోమి న చేచ్ఛామి త్యక్తుం త్వాం మనసా కిల ॥ ౧౯ ॥

ఇత్యుక్తా మునినా ధేనుః క్రోధయుక్తా బభూవ హా |
హమ్భారవం చకారాశు క్రూరశబ్దం సుదారుణమ్ ॥ ౨౦ ॥

ఉద్ధతాస్తత్ర దేహోత్తు దైత్యా ఘోరతరాస్తదా |

సాయుధాస్త్రైః తిష్ఠేతి బ్రువంతః కవచావృతాః ॥ ౨౧ ॥

సైన్యం సర్వం హతం తైస్తు నన్దినీ ప్రతిమోచితా ।

ఏకాకీ నిర్గతో రాజా విశ్వామిత్రోఽతిదుఃఖితః ॥ ౨౨ ॥

హస్త పాపోఽతిదీనాత్మా నిన్దన్ జాత్రబలం మహత్ ।

బ్రాహ్మం బలం దురాధ్యం మత్వా తపసి సంస్థితః ॥ ౨౩ ॥

తప్త్యా బహూని వర్షాణి తపో ఘోరం మహావనే ।

ఋషిత్యం ప్రాప గాధేయస్త్యక్త్యా జాత్రం విధిం పునః ॥ ౨౪ ॥

తస్మాత్త్వమపి రాజేన్ద్ర మా కృథా వైరమద్భుతమ్ ।

కులనాశకరం నూనం తాపస్యైః సహ సంయుగమ్ ॥ ౨౫ ॥

మునివర్యం వ్రజాద్య త్వం సమాశ్వాస్య తపోనిధిమ్ ।

సుదర్శనోఽపి రాజేన్ద్ర తిష్ఠత్వత్ర యథాసుఖమ్ ॥ ౨౬ ॥

బాలోఽయం నిర్ధనః కిం తే కరిష్యతి నృపాహితమ్ ।

వృథా తే వైరభావోఽయమనాథే దుర్బలే శిశౌ ॥ ౨౭ ॥

దయా సర్వత్ర కర్తవ్యా దైవాధీనమిదం జగత్ ।

ఈర్ష్యయా కిం నృపశ్రేష్ఠ యద్భావ్యం తద్భవిష్యతి ॥ ౨౮ ॥

వజ్రం తృణాయతే రాజన్ దైవయోగాన్న సంశయః ।

తృణం వజ్రాయతే క్వాపి సమయే దైవయోగతః ॥ ౨౯ ॥

శశకో హన్తి శార్దూలం మశకో వై తథా గజమ్ ।

సాహసం ముఞ్చ మేధావిన్ కురు మే వచనం హితమ్ ॥ ౩౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య యుధాజిన్నృపసత్తమః ।

ప్రణమ్య తం మునిం మూర్ధ్నా జగామ స్వపురం నృపః ॥ ౩౧ ॥

మనోరమాఽపి స్వస్థాఽఘోదాశ్రమే తత్ర సంస్థితా ।

పాలయామాస పుత్రం తం సుదర్శనమృతవ్రతమ్ ॥ ౩౨ ॥

దినే దినే కుమారోఽసౌ జగామోపచయం తతః ।

మునిబాలగతః క్రీడన్నిర్భయః సర్వతః శుభః ॥ ౩౩ ॥

ఏకస్మిన్నమయే తత్ర విదల్లం సముపాగతమ్ ।

క్లేబేతి మునిపుత్రస్తమామన్తయత్తదన్తికే ॥ ౩౪ ॥

సుదర్శనస్తు తచ్చుత్వా దధారైకాక్షరం స్ఫుటమ్ |
 అనుస్వారయుతం తచ్చ ప్రోవాచాపి పునః పునః || 3౫||
 బీజం వై కామరాజాఖ్యం గృహీతం మనసా తదా |
 జజాప బాలకోఽత్యర్థం ధృత్వా చేతసి సాదరమ్ || 3౬||
 భావియోగాన్మహారాజ కామరాజాఖ్యమద్భుతమ్ |
 స్వభావేనైవ తేనేత్యం గృహీతం బాలకేన వై || 3౭||
 తదాఽసౌ పఞ్చమే వర్షే ప్రాప్య మన్తమనుత్తమమ్ |
 ఋషిచ్ఛన్దోవిహీనఞ్చ ధ్యానన్యాసవివర్జితమ్ || 3౮||
 ప్రజపన్మనసా నిత్యం క్రీడత్యపి స్వపిత్యపి |
 విసస్మార న తం మన్తం జ్ఞాత్వా సారమితి స్వయమ్ || ౩౯||
 వర్షే చైకాదశే ప్రాప్తే కుమారోఽసౌ నృపాత్మజః |
 మునినా చోపనీతోఽథ వేదమధ్యాపితస్తథా || ౪౦||
 ధనుర్వేదం తథా సాఙ్గం నీతిశాస్త్రం విధానతః |
 అభ్యస్తాః సకలా విద్యాస్తేన మన్తబలాదినా || ౪౧||
 కదాచిత్తోఽపి ప్రత్యక్షం దేవీరూపం దదర్శ హ |
 రక్తామ్బరం రక్తవర్ణం రక్తస్ర్వాఙ్గభూషణమ్ || ౪౨||
 గరుడే వాహనే సంస్థాం వైష్ణవీం శక్తిమద్భుతామ్ |
 దృష్ట్వా ప్రసన్నవదనః స బభూవ నృపాత్మజః || ౪౩||
 వనే తస్మిన్స్థితః సోఽథ సర్వవిద్యార్థతత్త్వవిత్ |
 మాతరం సేవమానస్తు విజహార నదీతలే || ౪౪||
 శరాసనఞ్చ సమ్ప్రాప్తం విశిఖాశ్చ శిలాశితాః |
 తూణీరకవచం తస్మై దత్తం చామ్భికయా వనే || ౪౫||
 ఏతస్మిన్సమయే పుత్రీ కాశిరాజస్య సుప్రియా |
 నామ్నా శశికలా దివ్యా సర్వలక్షణసంయుతా || ౪౬||
 శుశ్రావ నృపపుత్రం తం వనస్థఞ్చ సుదర్శనమ్ |
 సర్వలక్షణసమ్పన్నం శూరం కామమివాపరమ్ || ౪౭||
 బద్ధిజనముఖాచ్ఛుత్వా రాజపుత్రం సుసఙ్గతమ్ |

చకమే మనసా తం వై వరం వరయితుం ధియా ॥ ౪౮॥

స్వప్నే తస్యాః సమాగమ్య జగదమ్బా నిశాన్తరే ।
ఉవాచ వచనం చేదం సమాశ్వాస్య సుసంస్థితా ॥ ౪౯॥

వరం వరయ సుశ్రోణీ మమ భక్తః సుదర్శనః ।
సర్వకామప్రదస్తేస్తు వచనాన్మమ భామిని ॥ ౫౦॥

ఏవం శశికలా దృష్టా స్వప్నే రూపం మనోహరమ్ ।
అమ్బాయా వచనం స్మృత్వా జహర్ష భృశభామినీ ॥ ౫౧॥

ఉత్థితా సా ముదా యుక్తా పృష్టా మాత్రా పునః పునః ।
ప్రమోదే కారణం బాలా నోవాచాతిత్రపాన్వితా ॥ ౫౨॥

జహాస ముదమాపన్నా స్మృత్వా స్వప్నం ముహుర్ముహుః ।
సఖీం ప్రాహ తదాన్యాయై వై స్వప్నవృత్తం సవిస్తరమ్ ॥ ౫౩॥

కదాచిత్సా విహారార్థమవాపోపవనం శుభమ్ ।
సఖీయుక్తా విశాలాక్షీ చమ్ముక్తైరుపశోభితమ్ ॥ ౫౪॥

పుష్పాణి చిన్వతీ బాలా చమ్పకాధఃస్థితాబలా ।
అపశ్యద్బ్రాహ్మణం మార్గే ఆగచ్ఛన్తం త్వరాన్వితమ్ ॥ ౫౫॥

తం ప్రణమ్య ద్విజం శ్యామా బభాషే మధురం వచః ।
కుతో దేశాన్మహాభాగ కృతమాగమనం త్వయా ॥ ౫౬॥

ద్విజ ఉవాచ ।
భారద్వాజాశ్రమాద్భాలే నూనమాగమనం మమ ।
జాతం వై కార్యయోగేన కిం పృచ్ఛసి వదస్య మే ॥ ౫౭॥

శశికలోవాచ ।
తత్రాశ్రమే మహాభాగ వర్జనీయం కిమస్తి వై ।
లోకాతిగం విశేషేణ ప్రేక్షణీయతమం కిల ॥ ౫౮॥

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ।
ధ్రువసన్నిసుతః శ్రీమానాస్తే సుదర్శనో నృపః ।
యథార్థనామా సుశ్రోణీ వర్తతే పురుషోత్తమః ॥ ౫౯॥

తస్య లోచనమత్యన్తం నిష్ఫలం ప్రతిభాతి మే ।
యేన దృష్టో న వామోరు కుమారస్తు సుదర్శనః ॥ ౬౦॥

ఏకత్ర నిహితా ధాత్రా గుణాః సర్వే సిస్సుక్షణా |
గుణానామాకరం ద్రష్టుం మన్యే తేనైవ కౌతుకాత్ || ౬౧||

తప యోగ్యః కుమారోఽసౌ భర్తా భవితుమర్హతి |
యోగోఽయం విహితోఽప్యాసీన్మణికాఞ్చనయోరివ || ౬౨||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
విశ్వామిత్రకథోత్తరం రాజపుత్రస్య కామబీజప్రాప్తివర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ||
3.౧౭||

3.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః | శశికలయా మాతరం ప్రతి సన్దేశప్రేషణమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

శ్రుత్వా తద్వచనం శ్యామా ప్రేమయుక్తా బభూవ హ |
ప్రతస్థే బ్రాహ్మణస్తస్మాత్థానాదుక్త్వా సమాహితః || ౧||

సా తు పూర్వానురాగాద్వై మగ్నా ప్రేష్టాఽతివఞ్చలా |
కామబాణహతేవాస గతే తస్మిన్ద్విజోత్తమే || ౨||

అథ కామార్జితా ప్రాహ సఖీం ఛన్దోఽనువర్తినీమ్ |
వికారశ్చ సముత్పన్నో దేహే యచ్ఛృవణాదను || 3||

అజ్ఞాతరసవిజ్ఞానం కుమారం కులసమ్భవమ్ |
దునోతి మదనః పాపః కిం కరోమి క్వ యామి చ || ౪||

స్వప్నేషు వా మయా దృష్టః పఞ్చబాణ ఇవాపరః |
తపతే మే మనోఽత్యర్థం విరహాకులితం మృదు || ౫||

చన్దనం దేహాలగ్నం మే విషవద్భాతి భామిని |
స్రగీయం సర్పవచ్చైవ చన్ద్రపాదాశ్చ వహ్నివత్ || ౬||

న చ హర్మ్యే వనే శం మే దీర్ఘికాయాం న పర్వతే |
న దివా న నిశాయాం వా న సుఖం సుఖసాధనైః || ౭||

న శయ్యా న చ తామ్బూలం న గీతం న చ వాదనమ్ |
ప్రీణయన్తి మనో మేఽద్య న తృప్తే మమ లోచనే || ౮||

ప్రయామ్యద్య వనే తత్ర యత్రాసౌ వర్తతే శరః |

భీతాస్మి కులలజ్ఞాయాః పరతన్త్రా పితుస్తథా ॥ ౯ ॥
 స్వయంవరం పితా మేఽద్య న కరోతి కరోమి కిమ్ |
 దాస్యామి రాజపుత్రాయ కామం సుదర్శనాయ వై ॥ ౧౦ ॥
 సన్త్యన్యే పృథివీపాలాః శతశః సమృద్ధతర్ధయః |
 రమణీయా న మే తేఽద్య రాజ్యహీనోఽప్యసౌ మతః ॥ ౧౧ ॥
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఏకాకీ నిర్ధనశ్చైవ బలహీనః సుదర్శనః |
 వనవాసీ ఫలాహారస్తస్యాశ్చిత్తే సుసంస్థితా ॥ ౧౨ ॥
 వాగ్బీజస్య జపాత్పిన్ధిస్తస్యా ఏషాప్యపస్థితా |
 సోపి ధ్యానపరోఽత్యన్తం జజాప మన్తముత్తమమ్ ॥ ౧౩ ॥
 స్వప్నే పశ్యత్యసౌ దేవీం విష్ణుమాయామఖణ్డితామ్ |
 విశ్వమాతరమవ్యక్తాం సర్వసమ్పత్కరామ్బికామ్ ॥ ౧౪ ॥
 శ్క్లజ్వేరపురాధ్యక్షో నిషాదః సముపేత్య తమ్ |
 దదౌ రథవరం తస్మై సర్వోపస్కరసంయుతమ్ ॥ ౧౫ ॥
 చతుర్భిస్తురగైర్యుక్తం పతాకావరమణ్డితమ్ |
 జైత్రం రాజసుతం జ్ఞాత్వా దదౌ చోపాయనం తదా ॥ ౧౬ ॥
 సోఽపి జగ్రాహ తం ప్రీత్యా మిత్రత్వేన సుసంస్థితమ్ |
 వన్యైర్మూలఫలైః సమ్యగర్చయామాస శమ్భరమ్ ॥ ౧౭ ॥
 కృతాతిథ్యే గతే తస్మిన్నిషాదాధిపతౌ తదా |
 మునయః ప్రీతియుక్తాస్తే తమూచుస్తాపసా మిథః ॥ ౧౮ ॥
 రాజపుత్ర ధ్రువం రాజ్యం ప్రాప్స్యసి త్వం చ సర్వథా |
 స్వత్పైరహోభిరవ్యగ్రః ప్రతాపాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౧౯ ॥
 ప్రసన్నా తేఽమ్బికా దేవీ వరదా విశ్వమోహినీ |
 సహాయస్తు సుసమ్పన్నో న చిన్తాం కురు సువ్రత ॥ ౨౦ ॥
 మనోరమాం తథోచుస్తే మునయః సంశితవ్రతాః |
 పుత్రస్తేఽద్య ధరాధీశో భవిష్యతి శుచిస్మితే ॥ ౨౧ ॥
 సా తానువాచ తన్వక్షీ వచనం వోఽస్తు సత్ఫలమ్ |

దాసోఽయం భవతాం విప్రాః కిం చిత్రం సదుపాసనాత్ || ౨౨||

న సైన్యం సచివాః కోశో న సహాయశ్చ కశ్చన |

కేన యోగేన పుత్రో మే రాజ్యం ప్రాప్తుమిహోర్హతి || ౨౩||

ఆశీర్వాదైశ్చ వో నూనం పుత్రోఽయం మే మహిపతిః |

భవిష్యతి న సన్దేహో భవంతో మన్తవిత్తమాః || ౨౪||

వ్యాస ఉవాచ |

రథారూఢః స మేధావీ యత్ర యాతి సుదర్శనః |

అక్షోహిణీసమావృత ఇవాభాతి స తేజసా || ౨౫||

ప్రతాపో మన్తబీజస్య నాన్యః కశ్చన భూపతే |

ఏవం వై జపతస్తస్య ప్రీతియుక్తస్య సర్వథా || ౨౬||

సమ్ప్రాప్య సద్గురోర్బీజం కామరాజాఖ్యమద్భుతమ్ |

జపేద్యస్తు శుచిః శాన్తః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ || ౨౭||

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి వాపి సుదుర్లభమ్ |

ప్రసన్నాయాః శివాయాశ్చ యదప్రాప్యం నృపోత్తమ || ౨౮||

తే మన్దాస్తేఽతిదుర్భాగ్యా రోగైస్తే సమభిద్రుతాః |

యేషాం చిత్రే న విశ్వాసో భవేదమృచ్చనాదిషు || ౨౯||

యా మాతా సర్వదేవానాం యుగాదౌ పరికీర్తితా |

ఆదిమాతేతి విఖ్యాతా నామ్నా తేన కురూద్వహా || ౩౦||

బుద్ధిః కీర్తిర్పృతిర్లక్ష్మీః శక్తిః శ్రద్ధా మతిః స్మృతిః |

సర్వేషాం ప్రాణీనాం సా వై ప్రత్యక్షం వై విభాసతే || ౩౧||

న జానన్తి నరా యే వై మోహితా మాయయా కిల |

న భజన్తి కుతర్కజ్ఞా దేవీం విశ్వేశ్వరీం శివామ్ || ౩౨||

బ్రహ్మీ విష్ణుస్తథా శమ్భుర్వాసవో వరుణో యమః |

వాయురగ్నిః కుబేరశ్చ త్వష్టా పూషాశ్విన్వౌ భగః || ౩౩||

ఆదిత్యా వసవో రుద్రా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః |

సర్వే ధ్యాయన్తి తాం దేవీం సృష్టిస్థిత్యన్తకారిణీమ్ || ౩౪||

కో న సేవేత విద్వాన్వై తాం శక్తిం పరమాత్మికామ్ |

సుదర్శనేన సా జ్ఞాతా దేవీ సర్వార్థదా శివా || ౩౫||

బ్రహ్మైవ సాఽతిదుష్ప్రాప్య విద్యావిద్యాస్వరూపిణీ ।
 యోగగమ్యా పరా శక్తిర్ముముక్షూణాం చ వల్లభా ॥ 3౬ ॥
 పరమాత్మస్వరూపం కో వేత్తుమర్హతి తాం వినా ।
 యా సృష్టిం త్రివిధాం కృత్వా దర్శయత్యఖిలాత్మనే ॥ 3౭ ॥
 సుదర్శనస్తు తాం దేవీం మనసా పరిచిన్తయన్ ।
 రాజ్యలాభాత్పరం ప్రాప్య సుఖం వై కాననే స్థితః ॥ 3౮ ॥
 సాపి చన్ద్రకలాత్యర్థం కామబాణప్రపీడితా ।
 నానోపచారైరనిశం దధార దుఃఖితం వపుః ॥ 3౯ ॥
 తావత్తస్యాః పితా జ్ఞాత్వా కన్యాం పుత్రవార్ధినీమ్ ।
 సుబాహుః కారయామాస స్వయంవరమతన్వితః ॥ ౪౦ ॥
 స్వయంవరస్తు త్రివిధో విద్వద్భిః పరికీర్తితః ।
 రాజ్ఞాం వివాహయోగ్యో వై నాన్యేషాం కథితః కిల ॥ ౪౧ ॥
 ఇచ్ఛాస్వయంవరశ్చైకో ద్వితీయశ్చ పణాభిధః ।
 యథా రామేణ భగ్నం వై త్ర్యమ్బకస్య శరాసనమ్ ॥ ౪౨ ॥
 తృతీయః శౌర్యశుల్కశ్చ శూరాణాం పరికీర్తితః ।
 ఇచ్ఛాస్వయంవరం తత్ర చకార నృపసత్తమః ॥ ౪౩ ॥
 శిల్పిభిః కారితా మఞ్చాః శుభైరాస్తరణైర్యుతాః ।
 తతశ్చ వివిధాకారాః సుక్ష్మప్రాః సభ్యమణ్డపాః ॥ ౪౪ ॥
 ఏవం కృతేఽతినమ్భారే వివాహార్థం సువిన్తరే ।
 సఖీం శశికలా ప్రాహ దుఃఖితా చారులోచనా ॥ ౪౫ ॥
 ఇదం మే మాతరం బ్రూహి త్వమేకాన్తే వచో మమ ।
 మయా వృతః పతిశ్చిత్తే ద్రువసన్ధిసుతః శుభః ॥ ౪౬ ॥
 నాన్యం వరం వరిష్యామి తమృతే వై సుదర్శనమ్ ।
 స మే భర్తా నృపసుతో భగవత్యా ప్రతిష్ఠితః ॥ ౪౭ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తా సా సఖీ గత్వా మాతరం ప్రాహ సత్వరా ।
 వైదర్భిం విజినే వాక్యం మధురం మఞ్జుభాషిణీ ॥ ౪౮ ॥

పుత్రీ తే దుఃఖితా ప్రాహ సాధ్వీ త్వాం మన్ముఖేన యత్ |
 శృణు త్వం కురు కల్యాణీ తద్ధితం త్వరితాఽధునా || ౪౯||
 భారద్వాజాశ్రమే పుణ్యే ధ్రువసస్థిసుతోఽస్తి యః |
 స మే భర్తా వృతశ్చిత్తే నాన్యం భూపం వృణోమ్యహమ్ || ౫౦||

వ్యాస ఉవాచ |
 రాజ్ఞీ తద్వచనం శ్రుత్వా స్వపతౌ గృహమాగతే |
 నివేదయామాస తదా పుత్రీవాక్యం యథాతథమ్ || ౫౧||
 తచ్ఛృత్వా వచనం రాజా విస్మితః ప్రహసన్ముహుః |
 భార్యామువాచ వైదర్భీం సుబాహుస్తు ఋతం వచః || ౫౨||

సుభ్రు జానాసి బాలోఽసౌ రాజ్యాన్నిష్కాసితో వనే |
 ఏకాకీ సహ మాత్రా వై వసతే నిర్జనే వనే || ౫౩||
 తత్కృతే నిహతో రాజా వీరసేనో యుధాజితా |
 స కథం నిర్ధనో భర్తా యోగ్యః స్యాచ్ఛార్పణోచనే || ౫౪||

బ్రూహి పుత్రీం తతో వాక్యం కదాచిదపి విప్రియమ్ |
 ఆగమిష్యన్తి రాజానః స్థితిమన్తః స్వయంవరే || ౫౫||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
 శశికలయా మాతరం ప్రతి సన్దేశప్రేషణం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః || 3.౧౮||

3.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః | రాజసంవాదవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 భర్తా సాఽభిహితా బాలాం పుత్రీం కృత్వాఙ్కనంస్థితామ్ |
 ఉవాచ వచనం శ్లక్షం సమాశ్వాస్య శుచిస్మితామ్ || ౧||
 కిం వృథా సుదతి త్వం హి విప్రియం మమ భాషనే |
 పితా తే దుఃఖమాప్నోతి వాక్యేనానేన సువ్రతే || ౨||
 సుదర్శనోఽతిదుర్భాగోఽస్య రాజ్యభ్రష్టో నిరాశ్రయః |
 బలకోశవిహీనశ్చ పరిత్యక్తస్తు బాన్ధవైః || 3||
 మాత్రా సహ వనం ప్రాప్తః ఫలమూలాశనః కృశః |
 న తే యోగ్యో వరోఽయం వై వనవాసీ చ దుర్భగః || ౪||

రాజపుత్రాః కృతప్రజ్ఞా రూపవన్తః సుసమ్మతాః ।
 తవద్వాః పుత్రి సన్త్యన్యే రాజచిహ్నైరలఙ్కృతాః ॥ ౫॥
 భ్రాతాన్య వర్తతే కాన్తః స రాజ్యం కోసలేషు వై ।
 కరోతి రూపసమ్మన్నః సర్వలక్షణసంయుతః ॥ ౬॥
 అన్యచ్ఛ కారణం సుభ్రు శ్శృణు యచ్ఛ యథా శ్రుతమ్ ।
 యుధాజితృతతం తస్య వధకామోన్స్తి భూమిపః ॥ ౭॥
 దౌహిత్రః స్థాపితస్తన రాజ్యే కృత్వాన్తిసంకరమ్ ।
 వీరసేనం నృపం హత్వా సమ్మన్త్య సచివైః సహ ॥ ౮॥
 భారద్వాజాశ్రమం ప్రాప్తం హన్తుకామః సుదర్శనమ్ ।
 మునినా వారితః పశ్చాఙ్ఘగామ నిజమన్దిరమ్ ॥ ౯॥
 శశికలోవాచ ।
 మాతర్మమేప్పితః కామం వనస్థోన్తి నృపాత్మజః ।
 శర్యాతివచనేనైవ సుకన్యా చ పతివ్రతా ॥ ౧౦॥
 చ్యవనఞ్చ యథా ప్రాప్య పతిశుశ్రూషణే రతా ।
 భర్తుశుశ్రూషణం స్త్రీణాం స్వర్గదం మోక్షదం తథా ॥ ౧౧॥
 అకైతవకృతం నూనం సుఖదం భవతి స్త్రియాః ।
 భగవత్యా సమాదిష్టం స్వప్నే వరమనుత్తమమ్ ॥ ౧౨॥
 తమృతేన్హం కథం చాన్యం సంశ్రయామి నృపాత్మజమ్ ।
 మచ్చిత్తభిత్తై లిఖితో భగవత్యా సుదర్శనః ॥ ౧౩॥
 తం విహాయ ప్రియం కాన్తం కరోష్యేన్హం న చాపరమ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ప్రత్యాదిష్టాన్థ వైదర్భీ తయా బహునిదర్శనైః ॥ ౧౪॥
 భర్తారం సర్వమాచష్ట పుత్రోక్తం వచనం భృశమ్ ।
 వివాహస్య దినాదర్వాగాప్తం శ్రుతసమన్వితమ్ ॥ ౧౫॥
 ద్విజం శశికలా తత్ర ప్రేషయామాస సత్వరమ్ ।
 యథా న వేద మే తాతస్తథా గచ్ఛ సుదర్శనమ్ ॥ ౧౬॥
 భారద్వాజాశ్రమే బ్రూహి మద్వాక్యాత్తరసా విభో ।
 పిత్రా మే సమ్భృతః కామం మదర్థేన స్వయంవరః ॥ ౧౭॥

ఆగమిష్యన్తి రాజానో బలయుక్తా హ్యనేకశః ।
 మయా త్వం వై వృతశ్చిత్తే సర్వథా ప్రీతిపూర్వకమ్ ॥ ౧౮ ॥
 భగవత్యా సమాదిష్టః స్వప్నే మమ సురోపమ ।
 విషమద్మి హుతాశే వా ప్రపతామి ప్రదీపితే ॥ ౧౯ ॥
 వరయే త్వద్వృతే నాన్యం పితృభ్యాం ప్రేరితాఽపి వా ।
 మనసా కర్మణా వాచా సంవృతస్త్వం మయా వరః ॥ ౨౦ ॥
 భగవత్యాః ప్రసాదేన శర్మావాభ్యాం భవిష్యతి ।
 ఆగస్తవ్యం త్వయాత్రైవ దైవం కృత్వా పరం బలమ్ ॥ ౨౧ ॥
 యదధీనం జగత్సర్వం వర్తతే సచరాచరమ్ ।
 భగవత్యా యదాదిష్టం న తన్మిథ్యా భవిష్యతి ॥ ౨౨ ॥
 యద్వశే దేవతాః సర్వా వర్తన్తే శక్కురాదయః ।
 వక్తవ్యోఽసౌ త్వయా బ్రహ్మన్నేకాన్తే వై నృపాత్మజః ॥ ౨౩ ॥
 యథా భవతి మే కార్యం తత్కర్తవ్యం త్వయానఘ ।
 ఇత్యుక్త్వా దక్షిణాం దత్త్వా మునిర్యాపారితస్తయా ॥ ౨౪ ॥
 గత్వా సర్వం నివేద్యాశు తత్ర ప్రత్యాగతో ద్విజః ।
 సుదర్శనస్తు తజ్ఞాత్వా నిశ్చయం గమనే తదా ॥ ౨౫ ॥
 చకార మునినా తేన ప్రేరితః పరమాదరాత్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 గమనాయోద్యతం పుత్రం తమువాచ మనోరమా ॥ ౨౬ ॥
 వేపమానాఽతిదుఃఖార్తా జాతత్రాసాఽశ్రులోచనా ।
 కుత్ర గచ్ఛసి పుత్రాద్య సమాజే భూభృతాం కిల ॥ ౨౭ ॥
 ఏకాకీ కృతవైరశ్చ కిం విచిన్త్య స్వయంవరే ।
 యుధాజిద్ధస్తుకామస్త్యాం సమేష్యతి మహీపతిః ॥ ౨౮ ॥
 న తేఽన్యోఽస్తి సహాయశ్చ తస్మాన్మా వ్రజ పుత్రక ।
 ఏకపుత్రాతిదీనాస్మి తవాధారా నిరాశ్రయా ॥ ౨౯ ॥
 నార్హసి త్వం మహాభాగ నిరాశాం కర్తుమ్మద్య మామ్ ।
 పితా తే నిహతో యేన సోఽపి తత్రాగతో నృపః ॥ ౩౦ ॥
 ఏకాకినం గతం తత్ర యుధాజిత్వాం హనిష్యతి ।

సుదర్శన ఉవాచ ।

భవితవ్యం భవత్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 3౧॥

ఆదేశాచ్చ జగన్మాతుర్గచ్ఛామ్యద్య స్వయంవరే ।

మా శోకం కురు కల్యాణి క్షత్రియాఽసి వరాననే ॥ 3౨॥

న బిభేమి ప్రసాదేన భగవత్యా నిరస్తరమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా రథమారుహ్య గన్తుకామం సుదర్శనమ్ ॥ 33॥

దృష్ట్వా మనోరమా పుత్రమాశ్చిర్భిశ్చాన్వమోదయత్ ।

అగ్రతస్నేఽమిభుకా పాతు పార్వతీ పాతు పృష్ఠతః ॥ 3౪॥

పార్వతీ పార్శ్వయోః పాతు శివా సర్వత్ర సామ్ప్రతమ్ ।

వారాహీ విషమే మార్గే దుర్గా దుర్గేషు కర్తిచిత్ ।

కాలికా కలహే ఘోరే పాతు త్వాం పరమేశ్వరీ ॥ 3౫॥

మణ్డపే తత్ర మాతఙ్గీ తథా సౌమ్యా స్వయంవరే ।

భవానీ భూపమధ్యే తు పాతు త్వాం భవమోచనీ ॥ 3౬॥

గిరిజా గిరిదుర్గేషు చాముణ్డా చత్వరేషు చ ।

కామగా కాననేష్యేవం రక్షతు త్వాం సనాతనీ ॥ 3౭॥

వివాదే వైష్ణవీ శక్తిరవతాత్త్వాం రఘూద్వహా ।

భైరవీ చరణే సౌమ్య శత్రూణాం వై సమాగమే ॥ 3౮॥

సర్వదా సర్వదేశేషు పాతు త్వాం భువనేశ్వరీ ।

మహామాయా జగద్ధాత్రీ సచ్చిదానందరూపిణీ ॥ 3౯॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తం తదా మాతా వేపమానా భయాకులా ।

ఉవాచాహం త్వయా సార్థమాగమిష్యామి సర్వథా ॥ ౪౦॥

నిమిషార్థం వినా త్వాం వై నాహం స్థాతుమిహోత్సహే ।

సహైవ నయ మాం వత్స యత్ర తే గమనే మతిః ॥ ౪౧॥

ఇత్యుక్త్వా నిఃస్పృతా మాతా ధాత్రేయీసంయుతా తదా ।

విప్రైర్దత్తాశిషః సర్వే నిర్యయుర్వర్షసంయుతాః ॥ ౪౨॥

వారాణస్యాం తతః ప్రాప్తో రథేనైకేన రాఘవః ।

జ్ఞాతః సుబాహునా తత్ర పూజితశ్చార్థజ్ఞాదిభిః ॥ ౪౩॥
 నివేశార్థం గృహం దత్తమన్నపానాదికం తథా ।
 సేవకం సమనుజ్ఞాప్య పరిచర్యార్థమేవ చ ॥ ౪౪॥
 మిలితాస్త్యథ రాజానో నానాదేశాధిపాః కిల ।
 యుధాజిదపి సమ్ప్రాప్తో దోహిత్రేణ సమన్వితః ॥ ౪౫॥
 కరూషాధిపతిశ్చైవ తథా మద్రేశ్వరో నృపః ।
 సిన్ధరాజస్తథా వీరో యోధా మాహిష్మతీపతిః ॥ ౪౬॥
 పాణ్డాలః పర్వతీయశ్చ కామరూపోఽతివీర్యవాన్ ।
 కార్ణాటశోలదేశీయో వైదర్భశ్చ మహాబలః ॥ ౪౭॥
 అక్షోహిణీ త్రిషష్టిశ్చ మిలితా సజ్జ్యయా తదా ।
 వేష్టితా నగరీ సా తు సైన్యైః సర్వత్ర సంస్థితైః ॥ ౪౮॥
 ఏతే చాన్యే చ బహవః స్వయంవరదిదృక్షయా ।
 మిలితాస్తత్ర రాజానో వరవారణసంయుతాః ॥ ౪౯॥
 అన్యోన్యం నృపపుత్రాస్త ఇత్యూచుర్మిలితాస్తదా ।
 సుదర్శనో నృపసుతో హ్యేగతోఽస్తి నిరాకులః ॥ ౫౦॥
 ఏకాకీ రథమారుహ్య మాత్రా సహ మహామతిః ।
 వివాహార్థమిహాయాతః కాకుత్స్థః కిం ను సాంప్రుతమ్ ॥ ౫౧॥
 ఏతాన్ రాజసుతాన్స్త్యక్త్వా ససైన్యాన్నాయుధానథ ।
 కిమేనం రాజపుత్రీ సా వరిష్యతి మహాభుజమ్ ॥ ౫౨॥
 యుధాజిదథ రాజేశస్తానువాచ మహీపతీన్ ।
 అహమేనం హనిష్యామి కన్యార్థే నాత్ర సంశయః ॥ ౫౩॥
 కేరలాధిపతిః ప్రాహ తం తదా నీతినత్తమః ।
 నాత్ర యుద్ధం ప్రకర్తవ్యం రాజన్నిచ్చాస్వయంవరే ॥ ౫౪॥
 బలేన హరణం నాస్తి నాత్ర శుల్కస్వయంవరః ।
 కన్యేచ్ఛయాఽత్ర వరణం వివాదః కీదృశస్త్విహ ॥ ౫౫॥
 అన్యాయేన త్వయా పూర్వమసౌ రాజ్యోత్ప్రవాసితః ।
 దోహిత్రాయార్పితం రాజ్యం బలవన్నృపసత్తమ ॥ ౫౬॥

కాకుత్స్థోఽయం మహాభాగ కోసలాధిపతేః సుతః |
 కథమేనం రాజపుత్రం హనిష్యసి నిరాగసమ్ || ౫౭||
 లప్స్యసే తత్ఫలం నూనమనయస్య నృపోత్తమ |
 శాస్తాస్తై కశ్చిదాయుష్మజ్జాగతోఽస్య జగత్పతిః || ౫౮||
 ధర్మో జయతి నాధర్మః సత్యం జయతి నాన్యతమ్ |
 మానయం కురు రాజేన్ద్ర త్యజ పాపమతిం కిల || ౫౯||
 దౌహిత్రస్తవ సమ్రూప్తః సోఽపి రూపసమన్వితః |
 రాజ్యయుక్తస్తథా శ్రీమాన్కథం తం న వరిష్యతి || ౬౦||
 అన్యే రాజసుతాః కామం వర్తన్తే బలవత్తరాః |
 కన్యాస్వయంవరే కన్యా స్వీకరిష్యతి సామృతమ్ || ౬౧||
 వృతే తథా వివాదః కః ప్రవదన్తు మహీభుజః |
 పరస్పరం విరోధోఽత్ర న కర్తవ్యో విజానతా || ౬౨||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే రాజసంవాదవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః || 3.౧౯||

3.౨౦ వింశోఽధ్యాయః | స్వపితరం ప్రతి శశికలావాక్యమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 ఇతివాదిని భూపాలే కేరలాధిపతౌ తదా |
 ప్రత్యువాచ మహాభాగ యుధాజిదపి పార్థివః || ౧||
 నీతిరేషా మహీపాల యద్భ్రవీతి భవానిహ |
 సమాజే పార్థివానాం వై సత్యవాగ్విజితేన్ద్రియః || ౨||
 యోగ్యేషు వర్తమానేషు కన్యారత్నం కులోద్వహ |
 అయోగ్యోఽర్హతి భూపాల న్యాయోఽయం తవ రోచతే || 3||
 భాగం సింహస్య గోమాయుర్భక్తుమర్హతి వా కథమ్ |
 తథా సుదర్శనోఽయం వై కన్యారత్నం కిమర్హతి || ౪||
 బలం వేదో హి విప్రాణాం భూభుజాం చాపజం బలమ్ |
 కిమన్యాయ్యం మహారాజ బ్రవీమ్యహమిహాధునా || ౫||
 బలం శుల్కం యథా రాజ్ఞాం వివాహే పరికీర్తితమ్ |

బలవానేవ గృహ్లాతు నాబలస్తు కదాచన || ౬ ||

తస్మాత్కన్యాపణం కృత్వా నీతిరత్ర విధీయతామ్ |

అన్యథా కలహః కామం భవిష్యతి మహీభుజామ్ || ౭ ||

ఏవం వివాదే సంవృత్తే రాజ్ఞాం తత్ర పరస్పరమ్ |

ఆహూతస్తు సభామధ్యే సుబాహుర్పుపసత్తమః || ౮ ||

సమాహూయ నృపాః సర్వే తమూచస్తత్త్వదర్శినః |

రాజస్త్రితిస్త్యయా కార్యా వివాహేత్ర సమాహితా || ౯ ||

కిం తే చిక్లిరితం రాజంస్తద్వదస్వ సమాహితః |

పుత్ర్యాః ప్రదానం కస్మై తే రోచతే నృప చేతసి || ౧౦ ||

సుబాహురువాచ |

పుత్ర్యా మే మనసా కామం వృతః కిల సుదర్శనః |

మయా నివారితోఽత్యర్థం న సా ప్రత్యేతి మే వచః || ౧౧ ||

కిం కరోమి సుతాయా మే న వశే వర్తతే మనః |

సుదర్శనస్తథైకాకీ సమాప్రోఽస్తి నిరాకులః || ౧౨ ||

వ్యాస ఉవాచ |

సమ్పన్నా భూభుజః సర్వే సమాహూయ సుదర్శనమ్ |

ఊచుః సమాగతం శాస్త్రమేకాకినమత్స్త్రితాః || ౧౩ ||

రాజపుత్ర మహాభాగ కేనాహూతోఽసి సువ్రత |

ఏకాకీ యః సమాయాతః సమాజే భూభృతామిహ || ౧౪ ||

న వై సైన్యం న సచివా న కోశో న బృహదృభలమ్ |

కిమర్థం సమాయాతస్తత్త్వం బ్రూహి మహామతే || ౧౫ ||

యుద్ధకామా నృపతయో వర్తన్తేత్ర సమాగమే |

కన్యార్థం సైన్యసమ్పన్నాః కిం త్వం కర్తుమిహేచ్ఛసి || ౧౬ ||

భ్రాతా తే సుబలః శూరః సమాప్రోఽస్తి జిఘృక్షయా |

యుధాజిచ్చ మహాబాహుః సాహాయ్యం కర్తుమాగతః || ౧౭ ||

గచ్ఛ వా తిష్ఠ రాజేన్ద్ర యాథాతథ్యముదాహృతమ్ |

త్వయి సైన్యవిహీనే చ యథేష్ఠం కురు సువ్రత || ౧౮ ||

సుదర్శన ఉవాచ |

న బలం న సహాయో మే న కోశో దుర్గసంశ్రయః ।
 న మిత్రాణి న సౌహార్దీ న నృపా రక్షకా మమ ॥ ౧౯॥
 అత్ర స్వయంవరం శ్రుత్వా ద్రష్టుకామ ఇహాగతః ।
 స్వప్నే దేవ్యా ప్రేరితోఽస్మి భగవత్యా న సంశయః ॥ ౨౦॥
 నాన్యచ్ఛిక్తిర్హితం మేఽద్య మామాహ జగదీశ్వరీ ।
 తయా యద్విహితం తచ్చ భవితాఽద్య న సంశయః ॥ ౨౧॥
 న శత్రురస్తి సంసారే కోఽప్యత్ర జగతీశ్వరాః ।
 సర్వత్ర పశ్యతో మేఽద్య భవాసిం జగదమ్బికామ్ ॥ ౨౨॥
 యః కరిష్యతి శత్రుత్వం మయా సహ నృపాత్మజాః ।
 శాస్తా తస్య మహావిద్యా నాహం జానామి శత్రుతామ్ ॥ ౨౩॥
 యద్భావి తద్వై భవితా నాన్యథా నృపసత్తమాః ।
 కా చింతా హ్యత్ర కర్తవ్యా దైవాధీనోఽస్మి సర్వథా ॥ ౨౪॥
 దేవభూతమనుష్యేషు సర్వభూతేషు సర్వదా ।
 సర్వేషాం తత్కృతా భక్తిర్నాన్యథా నృపసత్తమాః ॥ ౨౫॥
 సా యం చిక్తిర్షతే భూపం తం కరోతి నృపాధిపాః ।
 నిర్ధనం వా నరం కామం కా చింతా వై తదా మమ ॥ ౨౬॥
 తామృతే పరమాం శక్తిం బ్రహ్మవిష్ణుహారాదయః ।
 న శక్తాః స్పందితుం దేవాః కా చింతా మే తదా నృపాః ॥ ౨౭॥
 అశక్తో వా సశక్తో వా యాదృశస్తాదృశస్త్యహమ్ ।
 తదాజ్ఞయా నృపాద్యైవ సమ్రాప్తోఽస్మి స్వయంవరే ॥ ౨౮॥
 సా యదిచ్ఛతి తత్కూర్యాన్మమ కిం చిన్తనేన వై ।
 నాత్ర శక్కా ప్రకర్తవ్యా సత్యమేతద్భ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౨౯॥
 జయే పరాజయే లజ్జా న మేఽత్రాణ్యపి పార్థివాః ।
 భగవత్యాస్తు లజ్జాస్తి తదధీనోఽస్మి సర్వథా ॥ ౩౦॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తస్య తదాకర్ణ్య వచనం రాజసత్తమాః ।
 ఊచుః పరస్పరం ప్రేక్ష్య నిశ్చయజ్ఞా నరాధిపాః ॥ ౩౧॥
 సత్యముక్తం త్వయా సాధో న మిథ్యా కర్త్విదృద్భవేత్ ।

తథాప్యజ్జయసీనాథస్తాం హస్తుం పరికాంక్షతి || 3౨||

త్వత్కృతే న దయాదిష్టా త్వాం బ్రవీమో మహామతే |
యద్యుక్తం తత్త్వయా కార్యం విచార్య మనసాఽనఘ || 33||

సుదర్శన ఉవాచ |

సత్యముక్తం భవద్భిశ్చ కృపావద్భిః సుహృజ్జనైః |
కిం బ్రవీమి పునర్వాక్యముక్త్యా నృపతిసత్తమాః || 3౪||

న మృత్యుః కేనచిద్భావ్యః కస్యచిద్వా కదాచన |
దైవాధీనమిదం సర్వం జగత్సావరజ్జమమ్ || 3౫||

స్వవశోఽయం న జీవోఽస్తి స్వకర్మవశగః సదా |
తత్కర్మ త్రివిధం ప్రోక్తం విద్వద్భిస్తత్త్వదర్శిభిః || 3౬||

సశ్చోతం వర్తమానశ్చ ప్రారబ్ధశ్చ తృతీయకమ్ |
కాలకర్మస్వభావైశ్చ తతం సర్వమిదం జగత్ || 3౭||

న దేవో మానుషం హస్తుం శక్తః కాలాగమం వినా |
హతం నిమిత్తమాత్రేణ హన్తి కాలః సనాతనః || ౩౮||

యథా పితా మే నిహతః సింహేనామిత్రకర్షణః |
తథా మాతామహోఽప్యేవం యుద్ధే యుధాజితా హతః || ౩౯||

యత్కుకోటిం ప్రకుర్వాణో హన్యతే దైవయోగతః |
జీవేద్వర్షసహస్రాణి రక్షణేన వినా నరః || ౪౦||

నాహం బిభేమి ధర్మిష్ఠాః కదాచిచ్ఛ యుధాజితః |
దైవమేవ పరం మత్వా సుస్థితోఽస్మి సదా నృపాః || ౪౧||

స్మరణం సతతం నిత్యం భగవత్యాః కరోమ్యహమ్ |
విశ్వస్య జనసీ దేవీ కల్యాణం సా కరిష్యతి || ౪౨||

పూర్వార్జితం హి భోక్తవ్యం శుభం వాప్యశుభం తథా |
స్వకృతస్య చ భోగేన కీదృక్కోకో విజానతామ్ || ౪౩||

స్వకర్మఫలయోగేన ప్రాప్య దుఃఖమచేతనః |
నిమిత్తకారణే వైరం కరోత్యల్పమతిః కిల || ౪౪||

న తథాఽహం విజానామి వైరం శోకం భయం తథా |
నిఃశక్మిహ సమ్ప్రాప్తః సమాజే భూభృతామిహ || ౪౫||

ఏకాకీ ద్రష్టుకామోఽహం స్వయంవరమనుత్తమమ్ |
 భవిష్యతి చ యద్భావ్యం ప్రాప్తోఽస్మి చణ్డికాఙ్ఘయా || ౪౬ ||
 భగవత్యాః ప్రమాణం మే నాన్యం జానామి సంయతః |
 తత్కృతఙ్ఘ సుఖం దుఃఖం భవిష్యతి చ నాన్యథా || ౪౭ ||
 యుధాజిత్సుఖమాప్నోతు న మే వైరం నృపోత్తమాః |
 యః కరిష్యతి మే వైరం స ప్రాప్యతి ఫలం తథా || ౪౮ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తాస్తే తథా తేన సన్తుష్టా భూభుజః స్థితాః |
 సోఽపి స్వమాశ్రమం ప్రాప్య సుస్థితః సమ్భుభూవ హ || ౪౯ ||
 అపరోఽహ్ని శుభే కాలే నృపాః సమ్మన్వితాః కిల |
 సుబాహునా నృపేణాథ రుచిరే వై స్వమణ్ణవే || ౫౦ ||
 దివ్యాస్తరణయుక్తేషు మఞ్జోఽషు రచితేషు చ |
 ఉపవిష్టాశ్చ రాజానః శుభాలక్ష్మరణైర్మృతాః || ౫౧ ||
 దివ్యవేషధరాః కామం విమానేష్యమరా ఇవ |
 దీప్యమానాః స్థితాస్తత స్వయంవరదిదృక్షయా || ౫౨ ||
 ఇతి చింతాపరాః సర్వే కదా సాప్యాగమిష్యతి |
 భాగ్యవన్తం నృపశ్రేష్ఠం శ్రుతపుణ్యం వరిష్యతి || ౫౩ ||
 యదా సుదర్శనం ధైవాత్సృజా సమ్భూషయేదిహ |
 వివాదో వై నృపాణాం చ భవితా నాత్ర సంశయః || ౫౪ ||
 ఇత్యేవం చిన్త్యమానాస్తే భూపా మఞ్జోఽషు సంస్థితాః |
 వాదిత్రఘోషః సుమహానుత్థితో నృపమణ్ణవే || ౫౫ ||
 అథ కాశీపతిః ప్రాహ సుతాం స్నాతాం స్వలక్ష్మృతామ్ |
 మధూకమాలాసంయుక్తాం క్షౌమవాసోవిభూషితామ్ || ౫౬ ||
 వివాహోపస్కరైర్మృతాం దివ్యాం సిన్ధుసతోపమామ్ |
 చింతాపరాం సువసనాం స్మితపూర్వమిదం వచః || ౫౭ ||
 ఉత్తిష్ఠ పుత్రి సుననో కరే ధృత్వా శుభాం స్రజమ్ |
 వ్రజ మణ్ణవమధ్యేఽద్య సమాజం పశ్య భూభుజామ్ || ౫౮ ||

గుణవాన్ రూపసమృన్నః కులీనశ్చ నృపోత్తమః ।
 తవ చిత్తే వసేద్యస్తు తం వృణుష్య సుమధ్యమే ॥ ౫౯॥
 దేశదేశాధిపాః సర్వే మఞ్చోషు రచితేషు చ ।
 సంవిష్టాః పశ్య తన్వణ్ణి వరయస్వ యథారుచి ॥ ౬౦॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తం తథా భాషమాణం వై పితరం మితభాషిణీ ।
 ఉవాచ వచనం బాలా లలితం ధర్మసంయుతమ్ ॥ ౬౧॥
 శశికలోవాచ ।
 నాహం దృష్టిపథే రాజ్ఞాం గమిష్యామి పితః కిల ।
 కాముకానాం నరేశానాం గచ్ఛన్త్యన్యాశ్చ యోషితః ॥ ౬౨॥
 ధర్మశాస్త్రే శ్రుతం తాత మయేదం వచనం కిల ।
 ఏక ఏవ వరో నార్యా నిరీక్ష్యః స్యాన్న చాపరః ॥ ౬౩॥
 సతీత్వం నిర్గతం తస్యా యా ప్రయాతి బహూనథ ।
 సజ్కుల్పయన్తి తే సర్వే దృష్ట్యా మే భవతాత్త్వితి ॥ ౬౪॥
 స్వయంవరే స్రజం ధృత్వా యదాగచ్ఛతి మణ్డపే ।
 సామాన్యా సా తదా జాతా కులదేవాపరా వధూః ॥ ౬౫॥
 వారస్త్రీ విపణే గత్వా యథా వీక్ష్య నరాంస్థితాన్ ।
 గుణాగుణపరిజ్ఞానం కరోతి నిజమానసే ॥ ౬౬॥
 వైకభావా యథా వేశ్యా వృథా పశ్యతి కాముకమ్ ।
 తథాఽహం మణ్డపే గత్వా కుర్వే వారస్త్రీయా కృతమ్ ॥ ౬౭॥
 వృద్ధైరేతైః కృతం ధర్మం న కరిష్యామి సామృతమ్ ।
 పత్నీవ్రతం తథా కామం చరిష్యేఽహం ధృతవ్రతా ॥ ౬౮॥
 సామాన్యా వ్రథమం గత్వా కృత్వా సజ్కుల్పితం బహు ।
 వృణోతి చైకం తద్వద్వై వృణోమి కథమద్య వై ॥ ౬౯॥
 సుదర్శనో మయా పూర్వం వృతః సర్వాత్మనా పితః ।
 తమృతే నాన్యథా కర్తుమిచ్ఛామి నృపసత్తమ ॥ ౭౦॥
 వివాహవిధినా దేహి కన్యాదానం శుభే దినే ।
 సుదర్శనాయ నృపతే యదీచ్ఛసి శుభం మమ ॥ ౭౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
స్వపితరం ప్రతి శశికలావాక్యం నామవింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౦॥

3.౨౧ ఏకవింశోఽధ్యాయః । కన్యయా స్వపితరం ప్రతి సుదర్శనేన సహ
వివాహార్థకథనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సుబాహురపి తచ్చుత్వా యుక్తముక్తం తయా తదా ।

చిన్తావిష్టో బభూవాశు కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ ॥ ౧॥

సంకతాః పృథివీపాలాః ససైన్యాః సపరిగ్రహాః ।

ఉపవిష్టాశ్చ మఞ్చోషు యోద్ధుకామా మహాబలాః ॥ ౨॥

యది బ్రవీమి తాన్సర్వాన్సుతా నాయాతి సామృతమ్ ।

తథాపి కోపసంయుక్తా హన్యుర్మా దుష్టబుద్ధయః ॥ 3॥

న మే సైన్యబలం తాదృజ్ను దుర్గబలమద్భుతమ్ ।

యేనాహం నృపతీన్సర్వాన్ ప్రత్యాదేష్టుమిహోత్సహే ॥ ౪॥

సుదర్శనస్తథైకాకీ హ్యసహాయోఽధనః శిశుః ।

కిం కర్తవ్యం నిమగ్నోఽహం సర్వథా దుఃఖసాగరే ॥ ౫॥

ఇతి చిన్తాపరో రాజా జగామ నృపసన్నిధౌ ।

ప్రణమ్య తానువాచాథ ప్రశ్రయావసతో నృపః ॥ ౬॥

కిం కర్తవ్యం నృపాః కామం వైతి మే మణ్ణవే సుతా ।

బహుశః ప్రేర్యమాణాఽపి సా మాత్రాఽపి మయాఽపి చ ॥ ౭॥

మూర్ఘా పతామి పాదేషు రాజ్ఞాం దాసోఽస్మి సామృతమ్ ।

పూజాదికం గృహీత్వాఽద్య వ్రజన్తు సదనాని వః ॥ ౮॥

దదామి బహురత్నాని వస్త్రాణి చ గజాన్ రథాన్ ।

గృహీత్వాఽద్య కృపాం కృత్వా వ్రజన్తు భవనాన్యత ॥ ౯॥

న వశే మే సుతా బాలా మ్రియతే యది ఖేదితా ।

తదా మే స్వాన్మహద్దుఃఖం తేన చిన్తాతురోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౦॥

భవన్తః కరుణావన్తో మహాభాగ్యా మహాజనః ।

కిం మే తయా దుహిత్రా తు మన్దయా దుర్వినీతయా ॥ ౧౧॥

అనుగ్రాహ్యోఽస్మి వః కామం దాసోఽహమితి సర్వథా ।
సుతా సుతేవ మన్తవ్యా భవద్భిః సర్వథా మమ ॥ ౧౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శ్రుత్వా సుబాహువచనం నోచుః కేచన భూమిపాః ।
యుధాజితోఽధతామ్రాక్షస్తమువాచ రుషాన్వితః ॥ ౧౩॥

రాజన్మూర్ఖోఽసి కిం బ్రూషే కృత్వా కార్య సునిన్దితమ్ ।
స్వయంవరః కథం మోహోద్రచితః సంశయే సతి ॥ ౧౪॥

మిలితా భూభుజః సర్వే త్వయాహలూతాః స్వయంవరే ।
కథమద్య నృపా గన్తుం యోగ్యాస్తే స్వగృహోన్వృతి ॥ ౧౫॥

అవమాన్య నృపాన్సర్వాంస్త్వం కిం సుదర్శనాయ వై ।
దాతుమిచ్ఛసి పుత్రీశ్చ కిమనార్యమతః పరమ్ ॥ ౧౬॥

విచార్య పురుషేణాదౌ కార్యం వై శుభమిచ్ఛతా ।
ఆరబ్ధవ్యం త్వయా తత్తు కృతం రాజన్నజానతా ॥ ౧౭॥

ఏతాన్విహాయ నృపతీన్పలవాహనసంయుతాన్ ।
వరం సుదర్శనం కర్తుం కథమిచ్ఛసి సామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౮॥

అహం త్వాం హన్మి పాపిష్ఠం తథా పశ్చాత్సుదర్శనమ్ ।
దౌహిత్రాయాద్య తే కన్యాం దాస్యామీతి వినిశ్చయః ॥ ౧౯॥

మయి తిష్ఠతి కోఽన్యోస్తి యః కన్యాం హర్తుమిచ్ఛతి ।
సుదర్శనః కియానద్య నిర్ధనో నిర్బలః శిశుః ॥ ౨౦॥

భారద్వాజాశ్రమే పూర్వం ముక్తో మునికృతే మయా ।
నాద్యాహం మోచయిష్యామి సర్వథా జీవితం శిశోః ॥ ౨౧॥

తస్మాద్విచార్య సమ్యక్త్వం పుత్ర్యా చ భార్యయా సహ ।
దౌహిత్రాయ ప్రియాం కన్యాం దేహి మే సుభ్రువం కిల ॥ ౨౨॥

సమ్పన్నీ భవ దత్త్వా త్వం పుత్రీమేతాం మనోరమామ్ ।
ఉచాశ్రయః ప్రకర్తవ్యః సర్వదా శుభమిచ్ఛతా ॥ ౨౩॥

సుదర్శనాయ దత్త్వా త్వం పుత్రీం ప్రాణప్రియాం శుభామ్ ।
ఏకాకినేఽప్యరాజ్యాయ కిం సుఖం ప్రాప్తుమిచ్ఛసి ॥ ౨౪॥

(కులం విత్తం బలం రూపం రాజ్యం దుర్గం సుహృజ్జనమ్ |
 దృష్ట్వా కన్యా ప్రదాతవ్యా నాన్యథా సుఖమృచ్ఛతి) ||
 పరిచిన్తయ ధర్మం త్వం రాజనీతిఞ్చ శాశ్వతీమ్ |
 కురు కార్యం యథాయోగ్యం మా కృథా మతిమన్యథా || ౨౫ ||
 సుహృదసి మమాత్యర్థం హితం తే ప్రబ్రవీమ్యహమ్ |
 సమానయ సుతాం రాజన్ మణ్డపే తాం సఖీవృతామ్ || ౨౬ ||
 సుదర్శనమృతే చేయం వరిష్యతి యదాఽప్యసౌ |
 విగ్రహో మే తదా న స్యాద్వివాహోఽస్తు తవేప్సితః || ౨౭ ||
 అన్యే నృపతయః సర్వే కులీనాః సబలాః సమాః |
 విరోధః కీదృశన్వేనం వృణోద్యది నృపోత్తమ || ౨౮ ||
 అన్యథాఽహం హరిష్యేఽద్య బలాత్కన్యామిమాం శుభామ్ |
 మా విరోధం సుదుఃసాధ్యం గచ్ఛ పార్థివసత్తమ || ౨౯ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 యుధాజితా సమాదిష్టః సుబాహుః శోకసంయుతః |
 నిఃశ్వసన్భవనం గత్వా భార్యాం ప్రాహ శుచావృతః || ౩౦ ||
 పుత్రీం బ్రూహి సుధర్మజ్ఞే కలహే సముపస్థితే |
 కిం కర్తవ్యం మయా శక్యం త్వద్వశోఽస్మి సుతోచనే || ౩౧ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 సా శ్రుత్వా పతివాక్యం తు గత్వా ప్రాహ సుతాన్తికమ్ |
 వత్సే రాజాతిదుఃఖార్తః పితా తేఽద్యాపి వర్తతే || ౩౨ ||
 త్వదర్థే విగ్రహాః కామం సముత్పన్నోఽద్య భూభృతామ్ |
 అన్యం వరయ సుశ్రోణి సుదర్శనమృతే నృపమ్ || ౩౩ ||
 యది సుదర్శనం వత్సే హఠాత్త్వం వై వరిష్యసి |
 యుధాజిత్యాం చ మాం చైవ హనిష్యతి బలాన్వితః || ౩౪ ||
 సుదర్శనం చ రాజాఽసౌ బలమత్తః ప్రతాపవాన్ |
 ద్వితీయస్తే పతిః పశ్చాద్భవితా కలహే సతి || ౩౫ ||
 తస్మాత్సుదర్శనం త్యక్త్వా వరయాన్యం నృపోత్తమమ్ |

సుఖమిచ్చసి చేన్మహ్యం తుభ్యం వా మృగలోచనే ।
 ఇతి మాత్రా బోధితాం తాం పశ్చాద్ద్రాజాప్యబోధయత్ ॥ 3౬ ॥
 ఉభయోర్వచనం శ్రుత్వా నిర్భయోవాచ కన్యకా
 కన్యోవాచ ।
 సత్యముక్తం నృపశ్రేష్ఠ జానాసి చ వ్రతం మమ ॥ 3౭ ॥
 నాన్యం వృణోమి భూపాల సుదర్శనమృతే క్వచిత్ ।
 బిభేషి యది రాజేన్ద్ర నృపేభ్యః కిల కాతరః ॥ 3౮ ॥
 సుదర్శనాయ దత్త్వా మాం విసర్జయ పురాధృపిః ।
 స మాం రథే సామారోప్య నిర్గమిష్యతి తే పురాత్ ॥ 3౯ ॥
 భవితవ్యం తు పశ్చాద్వై భవిష్యతి న చాన్యథా ।
 నాత్ర చింతా త్వయా కార్యా భవితవ్యే నృపోత్తమ ॥ ౪౦ ॥
 యద్భావి తద్భవత్యేవ సర్వథాత్ర న సంశయః ।
 రాజోవాచ ।
 న పుత్రి సాహసం కార్యం మతిమద్భిః కదాచన ॥ ౪౧ ॥
 బహుభిర్న విరోధవ్యమితి వేదవిదో విదుః ।
 విస్రజ్యోమి కథం కన్యాం దత్త్వా రాజసుతాయ చ ॥ ౪౨ ॥
 రాజానో వరసంయుక్తాః కిం న కుర్యురసామ్ప్రతమ్ ।
 యది తే రోచతే వత్సే పణం సంవిదధామ్యహమ్ ॥ ౪౩ ॥
 జనకేన యథా పూర్వం కృతః సీతాస్వయంవరే ।
 శైవం ధనుర్వథా తేన ధృతం కృత్వా పణం తథా ॥ ౪౪ ॥
 తథాహమపి తన్వక్త్రీ కరోమ్యద్య దురాసదమ్ ।
 వివాదో యేన రాజ్ఞాం వై కృతే సతి శమం వ్రజేత్ ॥ ౪౫ ॥
 పాలయిష్యతి యః కామం స తే భర్తా భవిష్యతి ।
 సుదర్శనస్తథాఽన్యో వా యః కశ్చిద్బలవత్తరః ॥ ౪౬ ॥
 పాలయిత్వా పణం త్వాం వై వరయిష్యతి సర్వథా ।
 ఏవం కృతే నృపాణాం తు వివాదః శమితో భవేత్ ॥ ౪౭ ॥
 సుఖేనాహం వివాహం తే కరిష్యామి తతః పరమ్ ।
 కన్యోవాచ ।

సద్దేహీ నైవ మజ్జామి మూర్ఘకృత్యమిదం యతః ॥ ౪౮ ॥

మయా సుదర్శనః పూర్వం ధృతశ్చేతసి నాన్యథా ।

కారణం పుణ్యపాపానాం మన ఏవ మహీపతే ॥ ౪౯ ॥

మనసా విధృతం త్యక్త్వా కథమన్యం వృణో పితః ।

కృతే పణే మహారాజ సర్వేషాం వశగా హ్యహమ్ ॥ ౫౦ ॥

ఏకః పాలయితా ద్వౌ వా బహవో వా భవన్తి చేత్ ।

కిం కర్తవ్యం తదా తాత వివాదే సముపస్థితే ॥ ౫౧ ॥

సంశయాధిష్ఠితే కార్యే మతిం నాహం కరోమ్యతః ।

మా చింతాం కురు రాజేన్ద్ర దేహి సుదర్శనాయ మామ్ ॥ ౫౨ ॥

వివాహం విధినా కృత్వా శం విధాస్యతి చణ్డికా ।

యన్నామకీర్తనాదేవ దుఃఖౌఘా విలయం ప్రజేత్ ॥ ౫౩ ॥

తాం స్మృత్వా పరమాం శక్తిం కురు కార్యమతస్త్రితః ।

గత్వా వద నృపేభ్యస్తస్వం కృతాఙ్గాలిపుటోఽద్య వై ॥ ౫౪ ॥

ఆగస్తవ్యఙ్గా శ్వః సర్వైరిహ భూషైః స్వయంవరే ।

ఇత్యుక్త్వా త్వం విసృజ్యాశు సర్వం నృపతిమణ్డలమ్ ॥ ౫౫ ॥

వివాహం కురు రాత్రౌ మే వేదోక్తవిధినా నృప ।

పారిబర్హం యథాయోగ్యం దత్త్వా తస్మై విసర్జయ ॥ ౫౬ ॥

గమిష్యతి గృహీత్వా మాం ధ్రువసన్ధిసుతః కిల ।

కదాచిత్రే నృపాః క్రుద్ధాః సక్లౌమం కర్తుముద్యతాః ॥ ౫౭ ॥

భవిష్యతి తదా దేవీ సాహాయ్యం నః కరిష్యతి ।

సోఽపి రాజసుతస్త్విస్తు సక్లౌమం సంవిధాస్యతి ॥ ౫౮ ॥

దైవాన్మృధే మృతే తస్మిన్మరిష్యామ్యహమప్యత ।

స్వస్తి తేస్తు గృహే తిష్ఠ దత్త్వా మాం సహసైన్యకః ॥ ౫౯ ॥

ఏకైవాహం గమిష్యామి తేన సార్థం రిరంసయా ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా రాజాఽసౌ కృతనిశ్చయః ।

మతిం చక్రే తథా కర్తుం విశ్వాసం ప్రతిపద్య చ ॥ ౬౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే

కన్యయా స్వపితరం ప్రతి సుదర్శనేన సహ వివాహార్థకథనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥
3.౨౧॥

3.౨౨ ద్వావింశోఽధ్యాయః । సుదర్శనశశికలయోర్వివాహవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

శ్రుత్వా సుతావాక్యమనిన్దితాత్మా
నృపాంశ్చ గత్వా నృపతిరగాద ।
వ్రజన్తు కామం శివిరాణి భూపాః
శ్వో వా వివాహం కిల సంవిధాన్యే ॥ ౧॥

భక్ష్యాణి పేయాని మయాఽర్పితాని
గృహ్లాన్తు సర్వే మయి సుప్రసన్నాః ।
శ్వో భావి కార్యం కిల మణ్డపేఽత్ర
సమేత్య సర్వైరిహ సంవిధేయమ్ ॥ ౨॥

నాయాతి పుత్రీ కిల మణ్డపేఽద్య
కరోమి కిం భూపతయోఽత్ర కామమ్ ।
ప్రాతః సమాశ్వాస్య సుతాం నయిష్యే
గచ్ఛన్తు తస్మాచ్ఛివిరాణి భూపాః ॥ ౩॥

న విగ్రహో బుద్ధిమతాం నిజాశ్రితే
కృపా విధేయా సతతం హ్యపత్యే ।
విధాయ తాం ప్రాతారిహానయిష్యే
సుతాం తు గచ్ఛన్తు నృపా యథేష్టమ్ ॥ ౪॥

ఇచ్ఛాపణం వా పరిచిన్త్య చిత్రే
ప్రాతః కరిష్యామ్యథ సంవివాహమ్ ।
సర్వైః సమేత్యాత్ర నృపైః సమేతైః
స్వయంవరః సర్వమతేన కార్యః ॥ ౫॥

శ్రుత్వా నృపాస్తేఽవితథం విదిత్వా
వచో యయుః స్వాని నికేతనాని ।
విధాయ పార్శ్వే నగరస్య రక్షాం
చక్రుః క్రియా మధ్యదినోదితాశ్చ ॥ ౬॥

సుబాహురప్యార్కజ్జనైః సమేత-
శ్చకార కార్యాణి వివాహకాలే ।
పుత్రీం సమాహూయ గృహే సుగుప్తే
పురోహితైర్వేదవిదాం వరప్తైః ॥ ౭॥

స్నానాదికం కర్మ వరస్య కృత్వా
వివాహభూషాకరణం తథైవ ।
ఆనాయ్య వేదీరచితే గృహే వై
తస్యార్హణాం భూమిపతిశ్చకార ॥ ౮॥

సవిష్టరం చాచమనీయమర్ఘ్యం
వస్త్రద్వయం గామథ కుణ్డలే ద్వే ।
సమర్ఘ్య తస్మై విధివన్నరేన్ద్ర్య
ఐచ్ఛత్సుతాదానమహీనసత్త్వః ॥ ౯॥

సోఽప్యగ్రహీత్సర్వమదీనచేతాః
శశామ చింతాఽథ మనోరమాయాః ।
కన్యాం సుకేశీం నిధికన్యకాసమాం
మేనే తదాఽఽత్మానమనుత్తమఞ్చ ॥ ౧౦॥

సుపూజితం భూషణవస్త్రదానై-
ర్వరోత్తమం తం సచివాస్తదాసీమ్ ।
నిన్యశ్చ తే కౌతుకమణ్డపాన్త-
ర్ముదాన్వితా వీతభయాశ్చ సర్వే ॥ ౧౧॥

సమాప్తభూషాం విధివద్విధిజ్ఞాః
స్త్రీయశ్చ తాం రాజసుతాం సుయానే ।
ఆరోప్య నిన్యర్వరసన్నిధానణ్
చతుష్కయుక్తే కిల మణ్డపే వై ॥ ౧౨॥

అగ్నిం సమాధాయ పురోహితః స
హుత్వా యథావచ్ఛ తదన్తరాలే ।
ఆహ్వాయయత్తౌ కృతకౌతుకౌ తు
వధూవరా ప్రేమయుతౌ నికామమ్ ॥ ౧౩॥

లాజావిసర్గం విధివద్విధాయ

కృత్వా హుతాశస్య ప్రదక్షిణాఞ్చ |
 తౌ చక్రతుస్తత్ర యథోచితం తత్
 సర్వం విధానం కులగోత్రజాతమ్ || ౧౪ ||

శతద్వయం చాశ్చయుజాం రథానాం
 సుభూషితం చాపి శరౌఘసంయుతమ్ |
 దదౌ నృపేన్ద్రస్తు సుదర్శనాయ
 సుపూజితం పారిబర్హం వివాహే || ౧౫ ||

మదోత్కటాన్వేమవిభూషితాంశ్చ
 గజాన్గిరేః శ్శృంజ్ఞసమానదేహాన్ |
 శతం సపాదం నృపసూనవేఽసౌ
 దదావథ ప్రేమయుతో నృపేన్ద్రః || ౧౬ ||

దాసీశతం కాఞ్చనభూషితం చ
 కరేణుకానాం చ శతం సుచారు |
 సమర్పయామాస వరాయ రాజా
 వివాహకాలే ముదితోఽనువేలమ్ || ౧౭ ||

అదాత్పునర్దాససహస్రమేకం
 సర్వాయుధైః సమృభృతభూషితఞ్చ |
 రత్నాని వాసాంసి యథోచితాని
 దివ్యాని చిత్రాణి తథావికాని || ౧౮ ||

దదౌ పునర్వాసగృహాణి తస్మై
 రమ్యాణి దీర్ఘాణి విచిత్రితాని |
 సిన్ధూద్భవానాం తురగోత్తమానా-
 మదాత్సహస్రద్వితయం సురమ్యమ్ || ౧౯ ||

క్రమేలకానాఞ్చ శతత్రయం వై
 ప్రత్యాదిశద్భారభృతాం సుచారు |
 శతద్వయం వై శకటోత్తమానాం
 తస్మై దదౌ ధాన్యరసైః ప్రపూరితమ్ || ౨౦ ||

మనోరమాం రాజసుతాం ప్రణమ్య
 జగద వాక్యం విహితాఞ్జాలిః పురః |
 దాసోఽస్మి తే రాజసుతే వరష్ఠే

తద్బ్రాహ్మి యత్యస్త మనోగతం తే || ౨౧||

తం చారువాక్యం నిజగాద సాపి
 స్వస్వస్తు తే భూప కులస్య వృద్ధిః |
 సమ్మానితాఽహం మమ సూనవే త్వయా
 దత్తా యతో రత్నవరా స్వకన్యా || ౨౨||

న బన్దిపుత్రీ నృప మాగధీ వా
 స్త్రామీహ కిం త్వాం స్వజనం మహత్తరమ్ |
 సుమేరుతుల్యస్తు కృతః సుతోఽద్య మే
 సమ్బన్ధినా భూపతితోత్తమేన || ౨౩||

అహోఽతిచిత్రం నృపతేఽచ్ఛరిత్రం
 పరం పవిత్రం తవ కిం వదామి |
 యద్భిష్టరాజ్యాయ సుతాయ మేఽద్య
 దత్తా త్వయా పూజ్యసుతా వరిష్ఠా || ౨౪||

వనాధివాసాయ కిలాధనాయ
 పిత్రా విహీనాయ విసైన్యకాయ |
 సర్వానిమాన్భూమిపతీన్విహాయ
 ఫలాశనాయార్థవివర్జితాయ || ౨౫||

సమానవిత్తేఽథ కులే బలే చ
 దదాతి పుత్రీం నృపతిశ్చ భూయః |
 న కోఽపి మే భూపసుతేఽర్థహినే
 గుణాన్వితాం రూపవతీశ్చ దద్యాత్ || ౨౬||

వైరం తు సర్వైః సహ సంవిధాయ
 నృపైర్వర్షైర్బలసంయుతైశ్చ |
 సుదర్శనాయాథ సుతాఽర్పితా మే
 కిం వర్ణయే ధైర్యమిదం త్వదీయమ్ || ౨౭||

నిశమ్య వాక్యాని నృపః ప్రహృష్టః
 కృతాఙ్గులిర్వాక్యమువాచ భూయః |
 గృహాణ రాజ్యం మమ సుప్రసిద్ధం
 భవామి నేనాపతిరద్య చాహమ్ || ౨౮||

నోచేత్తదర్థం ప్రతిగృహ్య చాత్ర
 సుతాన్వితో రాజ్యఫలాని భుజ్జ్వ |
 విహాయ వారాణసికానివాసం
 వనే పురే వాసమతో న మేఽస్తి || ౨౯ ||

నృపాస్తు సన్వేవ రుషాన్వితా వై
 గత్వా కరిష్యే ప్రథమం తు సాన్వనమ్ |
 తతః పరం ద్వావపరాపుపాయౌ
 నోచేత్తతో యుద్ధమహం కరిష్యే || ౩౦ ||

జయాజయో దైవవశో తథాపి
 ధర్మే జయో నైవ కృతేఽప్యధర్మే |
 తేషాం కిలాధర్మవతాం నృపాణాం
 కథం భవిష్యత్యనుచింతితం వై || ౩౧ ||

ఆకర్ణ్య తద్భాషితమర్థవచ్చ
 జగాద వాక్యం హితకారకం తమ్ |
 మనోరమా మానమవాప్య తస్మాత్
 సర్వాత్మనా మోదయుతా ప్రసన్నా || ౩౨ ||

రాజఞ్చివం తేఽస్తు కురుష్వ రాజ్యం
 త్యక్త్వా భయం త్వం స్వసుతైః సమేతః |
 సుతోఽపి మే నూనమవాప్య రాజ్యం
 సాకేతపుర్యాం ప్రచరిష్యతీహ || ౩౩ ||

విసర్జయాస్మాన్నిజసద్మ గన్తుం
 శివం భవానీ తవ సంవిధాస్యతి |
 న కాఽపి చింతా మమ భూప వర్తతే
 సఞ్చిన్తయన్త్యా పరమామ్బికాం వై || ౩౪ ||

దోషా గతా వివిధవాక్యపదై రసాలై-
 రన్యోన్యభాషణపదైరమృతోపమైశ్చ |
 ప్రాతర్నృపాః సమధిగమ్య కృతం వివాహం
 రోషాన్వితా నగరబాహ్యగతాస్తథోచుః || ౩౫ ||

అద్వైవ తం నృపకలజ్కధరఞ్చ హత్వా
 బాలం తధైవ కిల తం న వివాహయోగ్యమ్ |

గృహ్ణీమ తాం శశికలాం నృపతేశ్చ లక్ష్మీం
లజ్జామవాప్య నిజసద్మ కథం వ్రజేమ || 3౬ ||

శృణ్వన్తు తూర్యనినదాన్కిల వాద్యమానా-
ఇచ్ఛన్తుస్వనానభిభవన్తి మృదఙ్గశబ్దాః |
గీతధ్వనిం చ వివిధం నిగమస్వనఇచ్ఛ
మన్యామహే నృపతినాఽత్ర కృతో వివాహః || 3౭ ||

అస్మాన్ప్రతార్య వచనైర్విధివచ్చకార
వైవాహికేన విధినా కరపీడనం వై |
కర్తవ్యమద్య కిమహో ప్రవిచిన్తయన్తు
భూపాః పరస్పరమతిం చ సమర్థయన్తు || 3౮ ||

ఏవం వదత్సు నృపతిష్వథ కన్యాకాయాః
కృత్వా వివాహవిధిమప్రతిమప్రభావః |
భూపాన్నిమస్త్రయితుమాశు జగామ రాజా
కాశీపతిః స్వసుహృదైః ప్రథితప్రభావైః || 3౯ ||

ఆగచ్ఛన్తం చ తం దృష్ట్వా నృపాః కాశీపతిం తదా |
నోమః కిచ్ఛేదపి క్రోధాన్మానమాధాయ సంస్థితాః || ౪౦ ||

స గత్వా ప్రణిపత్యాహ కృతాఙ్గాలిరభాషత |
ఆగన్తవ్యం నృపైః సర్వైరోభజనార్థం గృహే మమ || ౪౧ ||
కన్యయాఽసౌ వృతో భూపః కిం కరోమి హితాహితమ్ |
భవద్భిస్తు శుభః కారోః మహాన్తో హి దయాలవః || ౪౨ ||

తన్నిశమ్య వచస్తస్య నృపాః క్రోధపరిప్లుతాః |
ప్రత్యూచుర్భుక్తమస్మాభిః స్వగృహం నృపతే వ్రజ || ౪౩ ||

కురు కార్యాణ్యశేషాణి యథేష్టం సుకృతం కృతమ్ |
నృపాః సర్వే ప్రయాన్త్యద్య స్వాని స్వాని గృహాణి వై || ౪౪ ||

సుబాహురపి తచ్చుత్వా జగామ శక్కితో గృహమ్ |
కిం కరిష్యన్తి సంవిగ్నాః క్రోధయుక్తా నృపోత్తమాః || ౪౫ ||

గతే తస్మిన్మహీపాలాశ్చక్రుశ్చ సమయం పునః |
రుద్ధ్వా మార్గం గ్రహిష్యామః కన్యాం హత్వా సుదర్శనమ్ || ౪౬ ||

కేచనోచుః కిమస్మాకం హస్త తేన నృపేణ వై ।

దృష్ట్వా తు కౌతుకం సర్వం గమిష్యామో యథాగతమ్ ॥ ౪౭॥

ఇత్యుక్త్వా తే నృపాః సర్వే మార్గమాక్రమ్య సంస్థితాః ।

చకారోత్తరకార్యాణి సుబాహుః స్వగృహం గతః ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
సుదర్శనశశికలయోర్వివాహవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౨॥

3.౨3 త్రయోవింశోఽధ్యాయః । సుబాహుకృతదేవీస్తుతివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్మై గౌరవభోజ్యాని విధాయ విధివత్తదా ।

వాసరాణి చ షడ్రాజా భోజయామాస భక్తితః ॥ ౧॥

ఏవం వివాహకార్యాణి కృత్వా సర్వాణి పార్థివః ।

పారిబర్హం ప్రదత్వాఽథ మన్తయన్సచివైః సహ ॥ ౨॥

దూతైస్తు కథితం శ్రుత్వా మార్గసంరోధనం కృతమ్ ।

బభూవ విమనా రాజా సుబాహురమితద్యుతిః ॥ 3॥

సుదర్శనస్తదోవాచ శ్వశురం సంశితవ్రతః ।

అస్మాన్విసర్జయాశు త్వం గమిష్యామో హ్యశశ్కీతాః ॥ ౪॥

భారద్వాజాశ్రమం పుణ్యం గత్వా తత్ర సమాహితాః ।

నివాసాయ విచారో వై కర్తవ్యః సర్వథా నృప ॥ ౫॥

నృపేభ్యశ్చ న కర్తవ్యం భయం కింఞ్చిత్త్వయాఽనఘ ।

జగన్మాతా భవానీ మే సాహాయ్యం వై కరిష్యతి ॥ ౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్యేతి మతమాజ్ఞాయ జామాతుర్నుపసత్తమః ।

విససర్జ ధనం దత్వా ప్రతస్థే సోఽపి సత్వరః ॥ ౭॥

బలేన మహతాఽఽవిష్టో యయావను నృపోత్తమః ।

సుదర్శనో వృతస్తత్ర చచాల పథి నిర్భయః ॥ ౮॥

రథైః పరివృతః శూరః సదారో రథసంస్థితః ।

గచ్ఛన్దదర్శ వైన్యాని నృపాణాం రఘునన్దనః ॥ ౯॥

సుబాహురపి తాన్వీక్ష్య చింతావిష్టో బభూవ హ |
 విధివత్స శివాం చిత్తే జగామ శరణం ముదా || ౧౦ ||
 జజుపైకాక్షరం మన్త్రం కామరాజమనుత్తమమ్ |
 నిర్భయో వీతశోకశ్చ పత్స్వా సహ నవోధయా || ౧౧ ||
 తతః సర్వే మహీపాలాః కృత్వా కోలాహలం తదా |
 ఉత్థితాః సైన్యసంయుక్తా హస్తుకామాస్తు కన్యకామ్ || ౧౨ ||
 కాశిరాజస్తు తాన్తృష్ట్యా హస్తుకామో బభూవ హ |
 నివారితస్తదాఽత్యర్థం రాఘవేణ జిగీషతా || ౧౩ ||
 తత్రాపి నేదుః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చాచనకదున్దుభిః |
 సుబాహోశ్చ నృపాణాంఞ్చ పరస్పరజిఘాంసతామ్ || ౧౪ ||
 శత్రుజిత్తు సుసంవృత్తః స్థితస్తత్ర జిఘాంసయా |
 యుధాజిత్తత్సహాయార్థం సన్నద్ధః ప్రబభూవ హ || ౧౫ ||
 కేచిచ్ఛ ప్రేక్షకాస్తస్య సహాన్వితైః స్థితాస్తదా |
 యుధాజిదగ్రతో గత్వా సుదర్శనముపస్థితః || ౧౬ ||
 శత్రుజితేన సహితో హస్తుం భ్రాతరమానుజః |
 పరస్పరం తే బాణౌఘైస్తతక్షుః క్రోధమూర్ఛితాః || ౧౭ ||
 సమ్మర్దః సుమహాన్స్తత్ర సమ్ప్రొవృత్తః సుమార్గణైః |
 కాశీపతిస్తదా తూర్ణం సైన్యేన బహునా వృతః || ౧౮ ||
 సాహాయ్యార్థం జగామాశు జామాతరమనిన్దితమ్ |
 ఏవం ప్రవృత్తే సఙ్గ్రామే దారుణే లోమహర్షణే || ౧౯ ||
 ప్రాదుర్భూభూవ సహసా దేవీ సింహోపరి స్థితా |
 నానాయుధధరా రమ్యా వరాభూషణభూషితా || ౨౦ ||
 దివ్యామ్బరపరీధానా మన్దారస్రక్సుసంయుతా |
 తాం దృష్ట్వా తేఽథ భూపాలా విస్మయం పరమం గతాః || ౨౧ ||
 కేయం సింహసమారూఢా కుతో వేతి సముత్థితా |
 సుదర్శనస్తు తాం వీక్ష్య సుబాహుమితి చాబ్రవీత్ || ౨౨ ||
 పశ్య రాజన్మహాదేవీమాగతాం దివ్యదర్శనామ్ |
 అనుగ్రహాయ మే నూనం ప్రాదుర్భూతా దయాన్వితా || ౨౩ ||

నిర్భయోఽహం మహారాజ జాతోఽస్మి నిర్భయాదపి ।
 సుదర్శనః సుబాహుశ్చ తామాలోక్య వరాననామ్ ॥ ౨౪ ॥
 ప్రణామం చక్రతుస్తస్యా ముదితౌ దర్శనేన చ ।
 ననాద చ తదా సింహో గజాస్త్రాస్తాశ్చకమ్పిరే ॥ ౨౫ ॥
 వపుర్వాతా మహాఘోరా దిశశ్చాసన్నుదారుణాః ।
 సుదర్శనస్తదా ప్రాహ నిజం నేనాపతిం ప్రతి ॥ ౨౬ ॥
 మార్గే వ్రజ త్వం తరసా భూపాలా యత్ర సంస్థితాః ।
 కిం కరిష్యన్తి రాజానః కుపితా దుష్టచేతసః ॥ ౨౭ ॥
 శరణార్థశ్చ సమ్ప్రాప్తా దేవీ భగవతీ హి నః ।
 నిరాతక్షైశ్చ గన్తవ్యం మార్గేఽస్మిన్భూపసజ్కులే ॥ ౨౮ ॥
 స్మృతా మయా మహాదేవీ రక్షణార్థముపాగతా ।
 తచ్చుత్వా వచనం నేనాపతిస్తేన పథాఽవ్రజత్ ॥ ౨౯ ॥
 యుధాజిత్తు సుసజ్కృద్ధస్తానువాచ మహీపతీన్ ।
 కిం స్థితా భయసన్త్రస్తా నిఘ్నన్తు కన్యకాన్వితమ్ ॥ ౩౦ ॥
 ఆవమన్య చ నః సర్వాన్బలహీనో బలాధికాన్ ।
 కన్యాం గృహీత్వా సంయాతి నిర్భయస్తరసా శిశుః ॥ ౩౧ ॥
 కిం భీతాః కామినీం వీక్ష్య సింహోపరి సుసంస్థితామ్ ।
 నోపేక్ష్యో హి మహాభాగా హస్తవ్యోఽత్ర సమాహితైః ॥ ౩౨ ॥
 హత్వైనం సజ్గ్రహీష్యామః కన్యాం చారువిభూషణామ్ ।
 నాయం కేసరిణాదత్తాం ఛేత్తుమర్హతి జమ్బుకః ॥ ౩౩ ॥
 ఇత్యుక్త్వా సైన్యసంయుక్తః శత్రుజిత్సహితస్తదా ।
 యోద్ధకామః సుసమ్ప్రాప్తో యుధాజితోద్గ్రధసంవృతః ॥ ౩౪ ॥
 ముమోచ విశిఖాన్స్తూర్ణం సమపుణ్ణాఞ్చోలాశితాన్ ।
 ధనురాకృష్య కర్ణాన్తం కర్మారపరిమార్జితాన్ ॥ ౩౫ ॥
 హన్తుకామః సుదుర్మేధాః సుదర్శనమథోపరి ।
 సుదర్శనస్తు తాన్బాణైశ్చిచ్ఛదాపతతః క్షణాత్ ॥ ౩౬ ॥

ఏవం యుద్ధే ప్రవృత్తేఽథ చుకోప చణ్డికా భృశమ్ |
 దుర్గాదేవీ ముమోచాథ బాణాన్ యుధాజితం ప్రతి || 3౭||
 నానారూపా తదా జాతా నానాశస్త్రధరా శివా |
 సమ్ప్రూప్తా తుములం తత్ర చకార జగదమ్బికా || 3౮||
 శత్రుజిన్నిహతస్తత్ర యుధాజిదపి పార్థివః |
 పతితౌ తౌ రథాభ్యాం తు జయశబ్దస్తదాఽభవత్ || 3౯||
 విస్మయం పరమం ప్రాప్తా భూపాః సర్వే విలోక్య తామ్ |
 నిధనం మాతులస్యాపి భాగినేయస్య సంయుగే || ౪౦||
 సుబాహురపి తద్ధృష్ట్వా నిధనం సంయుగే తయోః |
 తుష్టావ పరమప్రీతో దుర్గాం దుర్గార్తినాశినీమ్ || ౪౧||
 సుబాహురువాచ |
 నమా దేవ్యై జగద్ధాత్ర్యై శివాయై సతతం నమః |
 దుర్గాయై భగవత్యై తే కామదాయై నమో నమః || ౪౨||
 నమః శివాయై శాన్త్యై తే విద్యాయై మోక్షదే నమః |
 విశ్వవ్యాప్త్యై జగన్మాతర్జగద్ధాత్ర్యై నమః శివే || ౪౩||
 నాహం గతిం తవ ధీయా పరిచిన్తయన్ వై
 జానామి దేవి సగుణః కిల నిర్గుణాయాః |
 కిం స్తౌమి విశ్వజనసీం ప్రకటప్రభావాం
 భక్తార్తినాశనపరాం పరమాఞ్చ శక్తిమ్ || ౪౪||
 వాగ్దేవతా త్వమసి సర్వగతైవ బుద్ధి-
 ర్విద్యా మతిశ్చ గతిరప్యసి సర్వజన్తోః |
 త్వాం స్తౌమి కిం త్వమసి సర్వమనోనియస్త్రీ
 కిం స్తూయతే హి సతతం ఖలు చాత్మరూపమ్ || ౪౫||
 బ్రహ్మీ హరశ్చ హరిరప్యనిశం స్తువన్తో
 నాన్తం గతాః సురవరాః కిల తే గుణానామ్ |
 క్వాహం విభేదమతిరమ్బు గుణైర్వృతో వై
 వక్తుం క్షమస్తవ చరిత్రమహోఽప్రసిద్ధః || ౪౬||
 సత్సృజతిః కథమహో న కరోతి కామం

ప్రాసక్లకాపి విహితా ఖలు చిత్తశుద్ధిః ।
 జామాతురస్య విహితేన సమాగమేన
 ప్రాప్తం మయాఽద్భుతమిదం తవ దర్శనం వై ॥ ౪౭॥

బ్రహ్మాఽపి వాఞ్చుతి సదైవ హరో హరిశ్చ
 నేన్ద్రాః సురాశ్చ మునయో విదితార్థతత్త్వాః ।
 యద్దర్శనం జనని తేఽద్య మయా దురాపం
 ప్రాప్తం వినా దమశమాదిసమాధిభిశ్చ ॥ ౪౮॥

క్వాహం సుమన్దమతిరాశు తవావలోకం
 క్వేదం భవాని భవభేషజమద్వితీయమ్ ।
 జ్ఞాతాఽసి దేవి సతతం కిల భావయుక్తా
 భక్తానుకమ్పనపరామరవర్షపూజ్యా ॥ ౪౯॥

కిం వర్ణయామి తవ దేవి చరిత్రమేతద్
 యద్రక్షితోఽస్తి విషమేఽత్ర సుదర్శనోఽయమ్ ।
 శత్రూ హతౌ సుబలినౌ తరసా త్వయాద్య
 భక్తానుకమ్పి చరితం పరమం పవిత్రమ్ ॥ ౫౦॥

నాశ్చర్యమేతదితి దేవి విచారితేఽర్థే
 త్వం పాసి సర్వమఖిలం స్థిరజిజ్ఞమం వై ।
 త్రాతస్త్వయా చ వినిహత్య రిపుర్దయాతః
 సంరక్షితోఽయమధునా ద్రువసస్థినూనుః ॥ ౫౧॥

భక్తస్య సేవనపరస్య స్వయశోఽతిదీప్తం
 కర్తుం భవాని రచితం చరితం త్వయైతత్ ।
 నోచేత్కథం సుపరిగృహ్య సుతాం మదీయాం
 యుద్ధే భవేత్కుశలవాననవద్యశీలః ॥ ౫౨॥

శక్తాఽసి జన్మమరణాదిభయాన్విహస్తం
 కిం చిత్తమత్ర కిల భక్తజనస్య కామమ్ ।
 త్వం గీయసే జనని భక్తజనైరపారా
 త్వం పాపపుణ్యరహితా సగుణాఽగుణా చ ॥ ౫౩॥

త్వద్దర్శనాదహమహో సుకృతీ కృతార్థో
 జాతోఽస్మి దేవి భువనేశ్వరి ధన్యజన్మా ।

బీజం న తే న భజనం కిల వేద్మి మాత-
రాతస్తవాద్య మహిమా ప్రకటప్రభావః ॥ ౫౪ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా తదా దేవీ ప్రసన్నవదనా శివా ।
ఉవాచ చ నృపం దేవీ వరం వరయ సువ్రత ॥ ౫౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే
సుబాహుకృతదేవీస్తుతివర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨3 ॥

3.౨౪ చతుర్వింశోఽధ్యాయః । దేవీమహిమవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా భవాన్యాః స నృపోత్తమః ।
ప్రోవాచ వచనం తత్ర సుబాహుర్భక్తిసంయుతః ॥ ౧ ॥

సుబాహురువాచ ।

ఏకతో దేవలోకస్య రాజ్యం భూమణ్ణలస్య చ ।
ఏకతో దర్శనం తే వై న చ తుల్యం కదాచన ॥ ౨ ॥

దర్శనాత్సదృశం కిञ్చిత్త్రిషు లోకేషు నాస్తి మే ।
కం వరం దేవి యాచేఽహం కృతార్థోఽస్మి ధరాతలే ॥ 3 ॥

ఏతదిచ్ఛామ్యహం మాతర్యాచితుం వాఞ్ఞాతం వరమ్ ।
తవ భక్తిః సదా మేఽస్తు నిశ్చలా హ్యానపాయినీ ॥ ౪ ॥

నగరేఽత్ర త్వయా మాతః స్థాతవ్యం మమ సర్వదా ।
దుర్గాదేవీతి నామ్నా వై త్వం శక్తిరీహ సంస్థితా ॥ ౫ ॥

రణై త్వయా చ కర్తవ్యా సర్వదా నగరస్య హ ।
యథా సుదర్శనస్త్రాతో రిపుసంఖ్లాదనామయః ॥ ౬ ॥

తథాఽత్ర రణై కర్తవ్యా వారాణస్యాస్తవ్యామృతే ।
యావత్పురీ భవేద్భూభూ సుప్రతిష్ఠా సుసంస్థితా ॥ ౭ ॥

తావత్త్వయాఽత్ర స్థాతవ్యం దుర్గే దేవి కృపానిధే ।
వరోఽయం మమ తే దేయః కిమన్యత్ప్రార్థయామ్యహమ్ ॥ ౮ ॥

వివిధాన్సకలాన్కామాన్దేహి మే విద్విషో జహి ।

అభద్రాణాం వినాశం కురు లోకస్య సర్వదా ॥ ౯ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సమ్పూర్ణితా దేవీ దుర్గా దుర్గార్తినాశినీ ।
తమువాచ నృపం తత్ర స్తుత్వా వై సంస్థితం పురః ॥ ౧౦ ॥

దుర్గోవాచ ।

రాజన్సదా నివాసో మే ముక్తిపుర్యాం భవిష్యతి ।
రక్షార్థం సర్వలోకానాం యావత్తిష్ఠతి మేదినీ ॥ ౧౧ ॥

అథో సుదర్శనస్తత్ర సమాగత్య ముదాన్వితః ।
ప్రణమ్య పరయా భక్త్యా తుష్టాప జగదమృకామ్ ॥ ౧౨ ॥

అహో కృపా యే కథయామ్యహం కిం
త్రాతస్త్వయా యత్కిల భక్తిహీనః ।
భక్తానుకమ్పి సకతో జనోఽస్తి
విముక్తభక్తైరవనం వ్రతం తే ॥ ౧౩ ॥

త్వం దేవి సర్వం సృజసి ప్రపంచం
శ్రుతం మయా పాలయసి స్వస్వప్రభమ్ ।
త్వమత్ని సంహారపరే చ కాలే
న తేఽత్ర చిత్రం మమ రక్షణం వై ॥ ౧౪ ॥

కరోమి కిం తే వద దేవి కార్యం
క్వ వా వ్రజామీత్యనుమోదయాశు ।
కార్యే విమూఢోఽస్మి తవాజ్ఞయాఽహం
గచ్ఛామి తిష్ఠే విహరామి మాతః ॥ ౧౫ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తం తథా భాషమాణం తు దేవీ ప్రాహ దయాన్వితా ।
గచ్ఛాయోధ్యాం మహాభాగ కురు రాజ్యం కులోచితమ్ ॥ ౧౬ ॥

స్మరణీయా సదాఽహం తే పూజనీయా ప్రయత్నతః ।
శం విధాస్యామ్యహం నిత్యం రాజ్యం తే నృపసత్తమ ॥ ౧౭ ॥

అష్టమ్యాశ్చ చతుర్థశ్శాం నవమ్యాశ్చ విశేషతః ।
మమ పూజా ప్రకర్తవ్యా బలిదానవిధానతః ॥ ౧౮ ॥

అర్చా మదీయా నగరే స్థాపనీయా త్వయాఽనఘ ।

పూజనీయా ప్రయత్నేన త్రికాలం భక్తిపూర్వకమ్ || ౧౯ ||

శరత్కాలే మహాపూజా కర్తవ్యా మమ సర్వదా |

నవరాత్రవిధానేన భక్తిభావయుతేన చ || ౨౦ ||

చైత్రే శ్వినే తథాఽఽషాఢే మాఘే కార్కాశ్చ మహోత్సవః |

నవరాత్రే మహారాజ పూజా కార్యా విశేషతః || ౨౧ ||

కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మమ భక్తిసమన్వితైః |

కర్తవ్యా నృపశార్దూల తథాఽష్టమ్యాం సదా బుధైః || ౨౨ ||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యుక్తాన్తర్హితా దేవీ దుర్గా దుర్గార్తినాశినీ |

నతా సుదర్శనేనాథ స్తుతా చ బహువిస్తరమ్ || ౨౩ ||

అన్తర్హితాం తు తాం దృష్ట్వా రాజానః సర్వ ఏవ తే |

ప్రణేమస్తం సమాగమ్య యథా శక్రం సురాస్తథా || ౨౪ ||

సుబాహురపి తం నత్వా స్థితశ్చాగ్రే ముదాన్వితః |

ఊచుః సర్వే మహీపాలా ఆయోధ్యాధిపతిం తదా || ౨౫ ||

త్వమస్మాకం ప్రభుః శాస్తా సేవకాస్తే వయం సదా |

కురు రాజ్యమయోధ్యాయాం పాలయాస్మాన్నృపోత్తమ || ౨౬ ||

త్వత్ప్రసాదాన్మహారాజ దృష్ట్వా విశ్వేశ్వరీ శివా |

ఆదిశక్తిర్భవానీ సా చతుర్వర్గఫలప్రదా || ౨౭ ||

ధన్యస్త్యం కృతకృత్యోఽసి బహుపుణ్యో ధరాతలే |

యస్మాచ్చ త్వత్కృతే దేవీ ప్రాదుర్భూతా సనాతనీ || ౨౮ ||

న జానీమో వయం సర్వే ప్రభావం నృపసత్తమ |

చణ్డికాయాన్తమోయుక్తా మాయయా మోహితాః సదా || ౨౯ ||

ధనదారసుతానాం చ చిన్తనేఽభిరతాః సదా |

మగ్నా మహార్వణే ఘోరే కామక్రోధఝషాకులే || ౩౦ ||

పృచ్ఛామస్త్యాం మహాభాగ సర్వజ్ఞోఽసి మహామతే |

కేయం శక్తిః కుతో జాతా కిం ప్రభావా వదస్య తత్ || ౩౧ ||

భవ త్వం నౌశ్చ సంసారే సాధవోఽతి దయాపరాః |

తస్మాన్నో వద కాకుత్స్థ దేవీమాహాత్యముత్తమమ్ ॥ 3౨॥

యత్యుభావా చ సా దేవీ యత్స్వరుపా యదుద్భవా ।
సత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామస్తస్వం బ్రూహి నృవరోత్తమ ॥ 33॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్తదా తైస్తు ధ్రువసన్నిసతో నృపః ।
విచిన్త్య మనసా దేవీం తానువాచ ముదాన్వితః ॥ 3౪॥

సుదర్శన ఉవాచ ।

కిం బ్రవీమి మహీపాలాస్తస్యాశ్చరీతముత్తమమ్ ।
బ్రహ్మాదయో న జానన్తి నేశాః సురగణాస్తథా ॥ 3౫॥

సర్వస్యాద్యా మహాలక్ష్మీర్వరేణ్యా శక్తిరుత్తమా ।
సాత్త్వికీయం మహీపాలా జగత్పాలనతత్పరా ॥ 3౬॥

సృజతే యా రజోరూపా సత్త్వరూపా చ పాలనే ।
సంహారే చ తమోరూపా త్రిగుణా సా సదా మతా ॥ 3౭॥

నిర్గుణా పరమా శక్తిః సర్వకామఫలప్రదా ।
సర్వేషాం కారణం సా హి బ్రహ్మాదీనాం నృపోత్తమాః ॥ 3౮॥

నిర్గుణా సర్వథా జ్ఞాతుమశక్యా యోగిభిర్నూపాః ।
సగుణా సుఖనేవ్యా సా చిన్తనీయా సదా బుధైః ॥ 3౯॥

రాజాన ఉచుః ।

బాల ఏవ వనం ప్రాప్తస్తస్వం తు నూనం భయాతురః ।
కథం జ్ఞాతా త్వయా దేవీ పరమా శక్తిరుత్తమా ॥ ౪౦॥

ఉపాసితా కథం చైవ పూజితా చ కథం నృప ।
యా ప్రసన్నా తు సాహాయ్యం చకార త్వరయాన్వితా ॥ ౪౧॥

సుదర్శన ఉవాచ ।

బాలభావాన్మయా ప్రాప్తం బీజం తస్యాః సుసమ్మతమ్ ।
స్మరామి ప్రజపన్నిత్యం కామబీజాభిధం నృపాః ॥ ౪౨॥

ఋషిభిః కథ్యమానా సా మయా జ్ఞాతామ్భికా శివా ।
స్మరామి తాం దివారాత్రం భక్త్యా పరమయా పరామ్ ॥ ౪3॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తన్నిశమ్య వచస్తస్య రాజానో భక్తితత్పరాః ।

తాం మత్వా పరమాం శక్తిం నిర్యయుః స్వగృహాన్పుతి ॥ ౪౪॥

సుబాహురగమత్కాశ్యాం తమాపృచ్ఛ్య సుదర్శనమ్ ।

సుదర్శనోఽపి ధర్మాత్మా నిర్జగామ సుకోసలాన్ ॥ ౪౫॥

మన్త్రిణస్తు నృపం శ్రుత్వా హతం శత్రుజితం మృధే ।

జితం సుదర్శనశ్చైవ బభూవుః ప్రేమసంయుతాః ॥ ౪౬॥

ఆగచ్ఛంతం నృపం శ్రుత్వా తం సాకేతనివాసినః ।

ఉపాయనాన్యూపాదాయ ప్రయయుః సమ్ముఖే జనాః ॥ ౪౭॥

తథా ప్రకృతయః సర్వే నానోపాయనపాణయః ।

ధ్రువసన్నిసతం దత్త్వా ముదితాః ప్రయయుః ప్రజాః ॥ ౪౮॥

స్త్రీయోపసంయుతః సోఽథ ప్రాప్యాయోధ్యాం సుదర్శనః ।

సమ్మాన్య సర్వలోకాంశ్చ యయా రాజా నివేశనమ్ ॥ ౪౯॥

వన్త్రిభిః స్తూయమానస్తు వన్యమానశ్చ మన్త్రిభిః ।

కన్యాభిః కీర్యమాణశ్చ లాజైః సుమనసైస్తథా ॥ ౫౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం సుదర్శనేన

దేవీమహిమవర్ణనం నామ తృతీయస్కంధే చతుర్విశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౪॥

3.౨౫ పంచువింశోఽధ్యాయః । దేవీస్థాపనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

గత్వాఽయోధ్యాం నృపశ్రేష్ఠో గృహం రాజ్ఞః సుహృద్వృతః ।

శత్రుజిన్మాతరం ప్రాహ ప్రణమ్య శోకసంజ్కులామ్ ॥ ౧॥

మాతర్న తే మయా పుత్రః సక్లృమే నిహతః కిల ।

న పితా తే యుధాజిచ్చ శపే తే చరణౌ తథా ॥ ౨॥

దుర్గయా తౌ హతౌ సక్ల్యే నాపరాధో మమాత్ర వై ।

అవశ్యమ్భావిభావేషు ప్రతికారో న విద్యతే ॥ 3॥

న శోకోఽత్ర త్వయా కార్యో మృతపుత్రస్య మానిని ।

స్వకర్మవశగో జీవో భుక్త్యై భోగాన్సుఖాన్సుఖాన్ ॥ ౪॥

దాసోఽస్మి తవ భో మాతర్యథా మమ మనోరమా ।

తథా త్వమపి ధర్మజ్ఞే న భేదోఽస్తి మనాగపి || ౫ ||

అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ |
తస్మాన్న శోచితవ్యం తే సుఖే దుఃఖే కదాచన || ౬ ||

దుఃఖే దుఃఖాధికాన్పశ్యేత్సుఖే పశ్యేత్సుఖాధికమ్ |
ఆత్మానం శోకహర్షాభ్యాం శత్రుభ్యామివ నార్పయేత్ || ౭ ||

దైవాధీనమిదం సర్వం నాత్మాధీనం కదాచన |
న శోకేన తదాఽఽత్మానం శోషయేన్మతిమాన్నరః || ౮ ||

యథా దారుమయీ యోషా నటాదీనాం ప్రచేష్ఠతే |
తథా స్వకర్మవశగో దేహీ సర్వత్ర వర్తతే || ౯ ||

అహం వనగతో మాతర్నాభవం దుఃఖమానసః |
విన్యయన్స్వకృతం కర్మ భోక్తవ్యమితి వేద్మి చ || ౧౦ ||

మృతో మాతామహోఽత్రైవ విధురా జననీ మమ |
భయాతురా గృహీత్వా మాం నిర్యయౌ గహనం వనమ్ || ౧౧ ||

లుణ్ణితా తస్కైర్మార్గే వస్త్రహీనా తథా కృతా |
పాథేయఞ్చ హృతం సర్వం బాలపుత్రా నిరాశ్రయా || ౧౨ ||

మాతా గృహీత్వా మాం ప్రాప్తా భారద్వాజాశ్రమం ప్రతి |
విదల్లోఽయం సమాయాతస్తథా ధాత్రేయికాఽబలా || ౧౩ ||

మునిభిర్మునిపత్నీభిర్దయాయుక్తైః సమన్తతః |
పోషితాః ఫలనీవారైర్వయం తత్ర స్థితాస్తయః || ౧౪ ||

దుఃఖం నమే తదా హ్యసీత్సుఖం నాద్య ధనాగమే |
న వైరం న చ మాత్సర్యం మమ చిత్తే తు కర్హిత || ౧౫ ||

నీవారభక్షణం శ్రేష్ఠం రాజభోగాత్పరస్తపే |
తదాశీ నరకం యాతి న నీవారాశనః క్వచిత్ || ౧౬ ||

ధర్మస్యాచరణం కార్యం పురుషేణ విజానతా |
సజ్ఞోఽన్యైర్నియవర్గం వై యథా న నరకం వ్రజేత్ || ౧౭ ||

మానుష్యం దుర్లభం మాతః ఖణ్డేఽస్మిన్నాభరతే శుభే |
ఆహారాది సుఖం నూనం భవేత్సర్వాసు యోనిషు || ౧౮ ||

ప్రాప్య తం మానుషం దేహం కర్తవ్యం ధర్మసాధనమ్ |
స్వర్గమోక్షప్రదం నృణాం దుర్లభం చాన్యయోనిషు || ౧౯ ||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యుక్తా సా తదా తేన లీలావత్యతిలజ్జితా |
పుత్రశోకం పరిత్యజ్య తమాహాశ్రువిలోచనా || ౨౦ ||

సాపరాధాఽస్మి పుత్రాహం కృతా పిత్రా యుధాజితా |
హత్యా మాతామహం తేఽత్ర హృతం రాజ్యం తు యేన వై || ౨౧ ||

న తం వారయితుం శక్తా తదాఽహం న సుతం మమ |
యత్యుతం కర్మ తేనైవ నాపరాధోఽస్తి మే సుత || ౨౨ ||

తౌ మృతౌ స్వకృతేనైవ కారణం త్వం తయోర్న చ |
నాహం శోచామి తం పుత్రం సదా శోచామి తత్యుతమ్ || ౨౩ ||

పుత్ర త్వమసి కల్యాణ భగిసీ మే మనోరమా |
న క్రోధో న చ శోకో మే త్వయి పుత్ర మనాగపి || ౨౪ ||

కురు రాజ్యం మహాభాగ ప్రజాః పాలయ సువ్రత |
భగవత్యాః ప్రసాదేన ప్రాప్తమేతదకణ్ణకమ్ || ౨౫ ||

తదాకర్ణ్య వచో మాతుర్నత్వా తాం నృపనన్దనః |
జగామ భవనం రమ్యం యత్ర పూర్వం మనోరమా || ౨౬ ||

న్యవనత్తత్ర గత్వా తు సర్వానాహూయ మన్త్రిణః |
దైవజ్ఞానథ పప్రచ్ఛ ముహూర్తం దివసం శుభమ్ || ౨౭ ||

సింహాసనం తథా హైమం కారయిత్వా మనోహరమ్ |
సింహాసనే స్థితాం దేవీం పూజయిష్యే సదాఽప్యహమ్ || ౨౮ ||

స్థాపయిత్వాఽఽసనే దేవీం ధర్మార్థకామమోక్షదామ్ |
రాజ్యం పశ్చాత్కరిష్యామి యథా రామాదిభిః కృతమ్ || ౨౯ ||

పూజనీయా సదా దేవీ సర్వైర్నాగరికైర్జనైః |
మాననీయా శివా శక్తిః సర్వకామార్థసిద్ధిదా || ౩౦ ||

ఇత్యుక్తా మన్త్రిణస్తే తు చక్రుర్వై రాజశాసనమ్ |
ప్రాసాదం కారయామాసుః శిల్పిభిః సుమనోరమమ్ || ౩౧ ||

ప్రతిమాం కారయిత్వాఽథ ముహూర్తేఽథ శుభే దినే |

ద్విజానాహూయ వేదజ్ఞాన్స్థాపయామాస భూపతిః ॥ ౩౨॥

హవనం విధివత్కృత్వా పూజయిత్వాఽథ దేవతామ్ ।
ప్రాసాదే మతిమాన్ దేవ్యాః స్థాపయామాస భూమిపః ॥ ౩౩॥

ఉత్సవస్తత్ర సంవృత్తో వాదిత్రాణాంఞ్చ నిఃస్వనైః ।
బ్రాహ్మణానాం వేదఘోషైర్గానైస్తు విధిధైర్పువ ॥ ౩౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ప్రతిష్ఠాప్య శివాం దేవీం విధివద్వేదవాదిభిః ।
పూజాం నానావిధాం రాజా చకారాతివిధానతః ॥ ౩౫॥

కృత్వా పూజావిధిం రాజా రాజ్యం ప్రాప్య స్వప్రైత్యకమ్ ।
విఖ్యాతశ్చామ్బికా దేవీ కోసలేషు బభూవ హ ॥ ౩౬॥

రాజ్యం ప్రాప్య నృపః సర్వం సామస్తకనృపానథ ।
వశే చక్రేఽతిధర్మిష్ఠాన్సద్ధర్మవిజయీ నృపః ॥ ౩౭॥

యథా రామః స్వరాజ్యేఽభూద్దిలీపస్య రఘుర్యథా ।
ప్రజానాం వై సుఖం తద్వన్మర్యాదాఽపి తథాఽభవత్ ॥ ౩౮॥

ధర్మో వర్ణాశ్రమాణాం చ చతుష్పాదభవత్తథా ।
నాధర్మే రమతే చిత్తం కేశామపి మహితలే ॥ ౩౯॥

గ్రామే గ్రామే చ ప్రాసాదాంశ్చక్రుః సర్వే జనాధిపాః ।
దేవ్యాః పూజా తదా ప్రీత్యా కోసలేషు ప్రవర్తితా ॥ ౪౦॥

సుబాహురవి కాశ్యాం తు దుర్గాయాః ప్రతిమాం శుభామ్ ।
కారయిత్వా చ ప్రాసాదం స్థాపయామాస భక్తితః ॥ ౪౧॥

తత్ర తస్యా జనాః సర్వే ప్రేమభక్తిపరాయణాః ।
పూజాం చక్రుర్విధానేన యథా విశ్వేశ్వరస్య హ ॥ ౪౨॥

విఖ్యాతా సా బభూవాథ దుర్గాదేవీ ధరాతలే ।
దేశే దేశే మహారాజ తస్యా భక్తిర్వ్యవర్ధత ॥ ౪౩॥

సర్వత్ర భారతే లోకే సర్వవర్ణేషు సర్వథా ।
భజనియా భవానీ తు సర్వేశామభవత్తదా ॥ ౪౪॥

శక్తిభక్తిరతాః సర్వే మానినశ్చాభవన్పువ ।
ఆగమోక్తైరథ స్తోత్రైర్జుపధ్యానపరాయణాః ॥ ౪౫॥

నవరాత్రేషు సర్వేషు చక్రుః సర్వే విధానతః ।

అర్చనం హవనం యాగం దేవ్యా భక్తిపరా జనాః ॥ ౪౬ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే దేవీస్థాపనవర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౫ ॥

3.౨౬ షడ్వింశోఽధ్యాయః । కుమారీపూజావర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

నవరాత్రే తు సమ్ప్రాప్తే కిం కర్తవ్యం ద్విజోత్తమ ।

విధానం విధివదూర్బాహి శరత్కాలే విశేషతః ॥ ౧ ॥

కిం ఫలం ఖలు కస్తత్ర విధిః కార్యో మహామతే ।

ఏతద్విస్తరతో బ్రూహి కృపయా ద్విజసత్తమ ॥ ౨ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్పువణ్శ్యామి నవరాత్రవ్రతం శుభమ్ ।

శరత్కాలే విశేషేణ కర్తవ్యం విధిపూర్వకమ్ ॥ 3 ॥

వసన్తే చ ప్రకర్తవ్యం తథైవ ప్రేమపూర్వకమ్ ।

ద్వావృతూ యమదంష్ట్రాఖ్యౌ నూనం సర్వజనేషు వై ॥ ౪ ॥

శరద్వస్తనామానౌ దుర్గమా ప్రాణినామిహ ।

తస్మాద్యత్నాద్దిదం కార్యం సర్వత్ర శుభమిచ్ఛతా ॥ ౫ ॥

ద్వావేవ సుమహాఘోరావృతూ రోగకరో నృణామ్ ।

వసన్తశరదావేవ సర్వనాశకరావుభౌ ॥ ౬ ॥

తస్మాత్తత్ర ప్రకర్తవ్యం చణ్డికాపూజనం బుధైః ।

చైత్రాశ్వినే శుభే మాసే భక్తిపూర్వం నరాధిప ॥ ౭ ॥

అమావాస్యాం చ సమ్ప్రాప్త్య సమ్భారం కల్పయేచ్ఛుభమ్ ।

హవిష్యం చాశనం కార్యమేకభుక్తం తు తద్దినే ॥ ౮ ॥

మణ్ణపస్తు ప్రకర్తవ్యః సమే దేశే శుభే స్థలే ।

హస్తషోడశమానేన స్తమృధ్వజసమన్వితః ॥ ౯ ॥

గౌరమృద్ధోమయాభ్యాం చ తేపనం కారయేత్తతః ।

తస్మధ్యే వేదికా శుభ్రా కర్తవ్యా చ సమా స్థిరా ॥ ౧౦॥
 చతుర్వస్తా చ హస్తోచ్చాఘ్నీ పీఠార్థం స్థానముత్తమమ్ ।
 తోరణాని విచిత్రాణి వితానఞ్చ ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౧॥
 రాత్రౌ ద్విజానథామన్త్య దేవీతత్త్వవిశారదాన్ ।
 ఆచారనిరతాన్ధాన్తాన్వేదవేదాఙ్గపారగాన్ ॥ ౧౨॥
 ప్రతిపద్దినే కార్యం ప్రాతఃస్నానం విధానతః ।
 నద్యాం నదే తడాగే వా వాప్యాం కూపే గృహేఽథవా ॥ ౧౩॥
 ప్రాతర్నిత్యం పురః కృత్వా ద్విజానాం వరణం తతః ।
 అర్ఘ్యపాద్యాదికం సర్వం కర్తవ్యం మధుపూర్వకమ్ ॥ ౧౪॥
 వస్త్రాలఙ్కరణాదీని దేయాని చ స్వశక్తితః ।
 విత్తశాత్యం న కర్తవ్యం విభవే సతి కర్షిణిత్ ॥ ౧౫॥
 విప్రైః సన్తోషితైః కార్యం సమ్పూర్ణం సర్వథా భవేత్ ।
 నవ పఞ్చ త్రయశ్చైకో దేవ్యాః పాలే ద్విజాః స్మృతాః ॥ ౧౬॥
 వరయేద్బ్రాహ్మణం శాన్తం పారాయణకృతే తదా ।
 స్వస్తివాచనకం కార్యం వేదమన్త్రవిధానతః ॥ ౧౭॥
 వేద్యాం సింహాసనం స్థాప్య క్షౌమవస్త్రసమన్వితమ్ ।
 తత్ర స్థాప్యాఽమ్బికా దేవీ చతుర్వస్తాయుధాన్వితా ॥ ౧౮॥
 రత్నభూషణసంయుక్తా ముక్తాహారవిరాజితా ।
 దివ్యామృతధరా సౌమ్యా సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౧౯॥
 శఙ్ఖచక్రగదాపద్మధరా సింహే స్థితా శివా ।
 అష్టాదశభుజా వాఽపి ప్రతిష్ఠాప్యా సనాతనీ ॥ ౨౦॥
 ఆర్చాభావే తథా యన్త్రం నవార్ణమన్త్రసంయుతమ్ ।
 స్థాపయేత్పిఠపూజార్థం కలశం తత్ర పార్శ్వతః ॥ ౨౧॥
 పఞ్చపల్లవసంయుక్తం వేదమన్త్రైః సుసంస్కృతమ్ ।
 సుతీర్థజలసమ్పూర్ణం హేమరత్నైః సమన్వితమ్ ॥ ౨౨॥
 పార్శ్వే పూజార్థసమ్భరాన్పరికల్ప్య సమన్తతః ।
 గీతవాదిత్రనిర్ఘోషాన్కారయేన్మృగ్గలాయ వై ॥ ౨౩॥

తిథౌ హస్తాన్వితాయాం చ నన్దాయాం పూజనం వరమ్ |
 ప్రథమే దివసే రాజన్ విధివత్కామదం నృణామ్ || ౨౪ ||
 నియమం ప్రథమం కృత్వా పశ్చాత్పూజాం సమాచరేత్ |
 ఉపవాసేన నక్షేన చైకభుక్తేన వా పునః || ౨౫ ||
 కరిష్యామి వ్రతం మాతర్నవరాత్రమనుత్తమమ్ |
 సాహాయ్యం కురు మే దేవి జగదమ్బ మమాఖిలమ్ || ౨౬ ||
 యథాశక్తి ప్రకర్తవ్యో నియమో వ్రతహేతవే |
 పశ్చాత్పూజా ప్రకర్తవ్యా విధివన్మస్త్రపూర్వకమ్ || ౨౭ ||
 చన్దనాగురుకర్పూరైః కుసుమైశ్చ సుగన్ధిభిః |
 మన్దారకరజాశోకచమ్బుకైః కరవీరకైః || ౨౮ ||
 మాలతీబ్రహ్మకాపుష్పైస్తథా బిల్వదళైః శుభైః |
 పూజయేజ్జగతాం ధాత్రీం ధూపైర్దీపైర్విధానతః || ౨౯ ||
 ఫలైర్నానావిధైర్వర్ష్యం ప్రదాతవ్యం చ తత్ర వై |
 నారీకేలైర్మాతులుక్పిండాడిమీకదలీఫలైః || ౩౦ ||
 నారజైః పనస్టైశ్చైవ తథా పూర్ణఫలైః శుభైః |
 ఆన్నదానం ప్రకర్తవ్యం భక్తిపూర్వం నరాధిప || ౩౧ ||
 మాంసాశనం యే కుర్వన్తి తైః కార్యం పశుహింసనమ్ |
 మహిషాజవరాహాణాం బలిదానం విశిష్యతే || ౩౨ ||
 దేవ్యగ్రే నిహతా యాన్తి పశవః స్వర్గమవ్యయమ్ |
 న హింసా పశుజా తత్ర నిఘ్నతాం తత్కృతేనఘ || ౩౩ ||
 ఆహింసా యాజ్ఞకీ ప్రోక్తా సర్వశాస్త్రవినిర్ణయే |
 దేవతార్థే విసృష్టానాం పశూనాం స్వర్గతిర్ధ్రువా || ౩౪ ||
 హోమార్థం చైవ కర్తవ్యం కుణ్డం చైవ త్రికోణకమ్ |
 స్థణ్డిలం వా ప్రకర్తవ్యం త్రికోణం మానతః శుభమ్ || ౩౫ ||
 త్రికాలం పూజనం నిత్యం నానాద్రవ్యైర్మనోహరైః |
 గీతవాదిత్రనృత్యైశ్చ కర్తవ్యైశ్చ మహోత్సవః || ౩౬ ||
 నిత్యం భూమౌ చ శయనం కుమారీణాం చ పూజనమ్ |

వస్త్రాలఙ్కరణైర్వివైరోభజనైశ్చ సుధామయైః ॥ 3౭॥
 ఏకైకాం పూజయేన్నిత్యమేకవృద్ధ్యా తథా పునః ।
 ద్విగుణం త్రిగుణం వాఽపి ప్రత్యేకం నవకం చ వా ॥ ౩౮॥
 విభవస్యానుసారేణ కర్తవ్యం పూజనం కిల ।
 విత్తశాత్యం న కర్తవ్యం రాజఙ్కృత్తిమఖే సదా ॥ ౩౯॥
 ఏకవర్షా న కర్తవ్యా కన్యా పూజావిధౌ నృప ।
 పరమజ్ఞా తు భోగానాం గంధాదీనాం చ బాలికా ॥ ౪౦॥
 కుమారికా తు సా ప్రోక్తా ద్వివర్షా యా భవేదిహ ।
 త్రిమూర్తిశ్చ త్రివర్షా చ కల్యాణీ చతురబ్దికా ॥ ౪౧॥
 రోహిణీ పంచవర్షా చ షడ్వర్షా కాలికా స్మృతా ।
 చణ్డికా సప్తవర్షా స్యాదష్టవర్షా చ శామ్భవీ ॥ ౪౨॥
 నవవర్షా భవేద్దుర్గా సుభద్రా దశవర్షికీ ।
 అత ఉర్ధ్వం న కర్తవ్యా సర్వకార్యవిగర్హితా ॥ ౪౩॥
 ఏభిశ్చ నామభిః పూజా కర్తవ్యా విధిసంయుతా ।
 తాసాం ఫలాని వఙ్మ్యామి నవానాం పూజనే సదా ॥ ౪౪॥
 కుమారీ పూజితా కుర్యాద్దుఃఖదారిద్రయనాశనమ్ ।
 శత్రుక్షయం ధనాయుష్యం బలవృద్ధిం కరోతి వై ॥ ౪౫॥
 త్రిమూర్తిపూజనాదాయుస్త్రివర్గస్య ఫలం భవేత్ ।
 ధనధాన్యాగమశ్చైవ పుత్రపౌత్రాదివృద్ధయః ॥ ౪౬॥
 విద్యార్థీ విజయార్థీ చ రాజ్యార్థీ యశ్చ పార్థివః ।
 సుఖార్థీ పూజయేన్నిత్యం కల్యాణీం సర్వకామదామ్ ॥ ౪౭॥
 కాలికాం శత్రునాశార్థం పూజయేద్భక్తిపూర్వకమ్ ।
 ఐశ్వర్యధనకామశ్చ చణ్డికాం పరిపూజయేత్ ॥ ౪౮॥
 పూజయేచ్ఛామ్భవీం నిత్యం నృపసమ్మోహనాయ చ ।
 దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ సజ్ఞామే విజయాయ చ ॥ ౪౯॥
 క్రూరశత్రువినాశార్థం తథోగ్రకర్మసాధనే ।
 దుర్గాఙ్చ పూజయేద్భక్త్యా పరలోకసుఖాయ చ ॥ ౫౦॥

వాఞ్చితార్థస్య సిద్ధ్యర్థం సుభద్రాం పూజయేత్సదా ।

రోహిణీం రోగనాశాయ పూజయేద్విధివన్నరః ॥ ౫౧॥

శ్రీరస్త్వితి చ మన్తేణ పూజయేద్భక్తితత్పరః ।

శ్రీయుక్తమన్తైరథవా బీజమన్తైరథాపి వా ॥ ౫౨॥

కుమారస్య చ తత్త్వాని యా సృజత్యపి లీలయా ।

కాదీనపి చ దేవాంస్తాం కుమారీం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౩॥

సత్త్వాదిభిస్త్రిమూర్తిర్యా తైర్హి నానాస్వరూపిణీ ।

త్రికాలవ్యాపినీ శక్తిస్త్రిమూర్తిం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౪॥

కల్యాణకారిణీ నిత్యం భక్తానాం పూజితాఽనిశమ్ ।

పూజయామి చ తాం భక్త్యా కల్యాణీం సర్వకామదామ్ ॥ ౫౫॥

రోహయస్తీ చ బీజాని ప్రాగ్జన్మసంజ్ఞితాని వై ।

యా దేవీ సర్వభూతానాం రోహిణీం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౬॥

కాలీ కాలయతే సర్వం బ్రహ్మాణ్డం సచరాచరమ్ ।

కల్పాన్నసమయే యా తాం కాలికాం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౭॥

తాం చణ్డపాపహరణీం చణ్డికాం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౮॥

అకారణాత్సముత్పత్తిర్యన్మయైః పరికీర్తితా ।

యస్యాస్తాం సుఖదాం దేవీం శామ్భవీం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౫౯॥

దుర్గాత్ప్రాయతి భక్తం యా సదా దుర్గాతినాశినీ ।

దుర్జ్ఞేయా సర్వదేవానాం తాం దుర్గాం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౬౦॥

సుభద్రాణీ చ భక్తానాం కురుతే పూజితా సదా ।

అభద్రనాశినీం దేవీం సుభద్రాం పూజయామ్యహమ్ ॥ ౬౧॥

ఏభిర్మన్తైః పూజనీయాః కన్యకాః సర్వదా బుధైః ।

వస్త్రాలంకారణైర్మాల్యైర్గర్జనైరుచ్ఛావచైరపి ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే కుమారీపూజావర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౬॥

3.౨౭ సప్తవింశోఽధ్యాయః । దేవీపూజామహత్త్వవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

హీనాక్షీం వర్జయేత్కన్యాం కుష్టయుక్తాం వ్రణాఙ్గీతామ్ ।
గన్ధస్ఫురితహీనాక్షీం విశాలకులసమ్భవామ్ ॥ ౧॥

జాత్యన్ధాం కేకరాం కాణాం కురూపాం బహురోమశామ్ ।
సస్త్వజేద్రోగిణీం కన్యాం రక్తపుష్పాదినాఙ్గీతామ్ ॥ ౨॥

షామాం గర్భసముద్భూతాం గోలకాం కన్యకోద్భవామ్ ।
వర్జనీయాః సదా వైతాః సర్వపూజాదికర్మసు ॥ ౩॥

అరోగిణీం సురూపాక్షీం సున్దరీం వ్రణవర్జితామ్ ।
ఏకవంశసముద్భూతాం కన్యాం సమ్యక్ప్రపూజయేత్ ॥ ౪॥

బ్రాహ్మణీ సర్వకార్యేషు జయార్థే నృపవంశజా ।
లాభార్థే వైశ్యవంశోత్థా మతా వా శూద్రవంశజా ॥ ౫॥

బ్రాహ్మణైర్బ్రాహ్మణాః పూజ్యా రాజవైశ్యైర్బ్రాహ్మణవంశజాః ।
వైశ్యైస్త్రీవర్గజాః పూజ్యాశ్చతస్రః పాదసమ్భవైః ॥ ౬॥

కారుభిశ్చైవ వంశోత్థా యథాయోగ్యం ప్రపూజయేత్ ।
నవరాత్రవిధానేన భక్తిపూర్వం సదైవ హి ॥ ౭॥

అశక్తో నియతం పూజాం కర్తుశ్చోన్నవరాత్రకే ।
అష్టమ్యాం చ విశేషేణ కర్తవ్యం పూజనం సదా ॥ ౮॥

పురాఽష్టమ్యాం భద్రకాలీ దక్షయజ్ఞవినాశినీ ।
ప్రాదుర్భూతా మహాఘోరా యోగినీ కోటిభిః సహ ॥ ౯॥

అతోఽష్టమ్యాం విశేషేణ కర్తవ్యం పూజనం సదా ।
నానావిధోపహారైశ్చ గన్ధమాల్యానులేపనైః ॥ ౧౦॥

పాయసైరామిషైర్లోమైర్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనైః ।
ఫలపుష్పోపహారైశ్చ తోషయేజ్జగదమ్బికామ్ ॥ ౧౧॥

ఉపవాసే హ్యశక్తానాం నవరాత్రవ్రతే పునః ।
ఉపోషణత్రయం ప్రోక్తం యథోక్తఫలదం నృప ॥ ౧౨॥

సప్తమ్యాం చ తథాఽష్టమ్యాం నవమ్యాం భక్తిభావతః ।

త్రిరాత్రకరణాత్సర్వం ఫలం భవతి పూజనాత్ || ౧౩||

పూజాభిశ్చైవ హోమైశ్చ కుమారిపూజనైస్తథా |
సమ్పూర్ణం తద్వృతం ప్రోక్తం విప్రాణాం చైవ భోజనైః || ౧౪||

వ్రతాని యాని చాన్యాని దానాని వివిధాని చ |
నవరాత్రవ్రతస్యాస్య నైవ తుల్యాని భూతలే || ౧౫||

ధనధాన్యప్రదం నిత్యం సుఖసంతానవృద్ధిదమ్ |
ఆయురారోగ్యదం చైవ స్వర్గదం మోక్షదం తథా || ౧౬||

విద్యార్థీ వా ధనార్థీ వా పుత్రార్థీ వా భవేన్నరః |
తేనేదం విధివత్కార్యం వ్రతం సౌభాగ్యదం శివమ్ || ౧౭||

విద్యార్థీ సర్వవిద్యాం వై ప్రాప్నోతి వ్రతసాధనాత్ |
రాజభ్రష్టో నృపో రాజ్యం సమవాప్నోతి సర్వదా || ౧౮||

పూర్వజన్మని యైర్నూనం న కృతం వ్రతముత్తమమ్ |
తే వ్యాధినో దరిద్రాశ్చ భవన్తి పుత్రవర్జితాః || ౧౯||

వన్ధ్యా చ యా భవేన్నారీ విధవా ధనవర్జితా |
అనుమా తత్ర కర్తవ్యా నేయం కృతవతీ వ్రతమ్ || ౨౦||

నవరాత్రవ్రతం ప్రోక్తం న కృతం యేన భూతలే |
స కథం విభవం ప్రాప్య మోదతే చ తథా దివి || ౨౧||

రక్తచన్దనసమ్మిశ్రైః కోమలైర్బిల్వపత్తకైః |
భవానీ పూజితా యేన స భవేన్నృపతిః ఊతౌ || ౨౨||

నారాధితా యేన శివా సనాతనీ
దుఃఖార్తిహా సిద్ధికరీ జగద్వరా |
దుఃఖావృతః శత్రుయుతశ్చ భూతలే
నూనం దరిద్రో భవతీహ మానవః || ౨౩||

యాం విష్ణురిన్ద్రో హరపద్మజౌ తథా
వహ్నిః కుబేరో వరుణో దివాకరః |
ధ్యాయన్తి సర్వార్థసమాప్తినన్దితా-
స్తాం కిం మనుష్యా న భజన్తి చణ్డికామ్ || ౨౪||

స్వాహా స్వధా నామ మనుప్రభావై-

స్పృహ్యన్తి దేవాః పితరస్తథైవ ।

యజ్ఞేషు సర్వేషు ముదా హరన్తి

యన్నామ యుగ్మశ్రుతిభిర్మునీన్ద్రాః ॥ ౨౫॥

యన్యేచ్ఛయా సృజతి విశ్వమిదం ప్రజేశో

నానావతారకలనం కురుతే హరిశ్చ ।

నూనం కరోతి జగతః కిల భస్మ శమ్భు-

స్తాం శర్మదాం న భజతే ను కథం మనుష్యః ॥ ౨౬॥

నైకోఽస్తి సర్వభువనేషు తయా విహీనో

దేవో నరోఽథ విహగః కిల పన్నగో వా ।

గన్ధర్వరాక్షసపిశాచనగేషు నూనం

యః స్పందితుం భవతి శక్తియతో యథేచ్ఛమ్ ॥ ౨౭॥

తాం న సేవేత కశ్చణ్డీం సర్వకామార్థదాం శివామ్ ।

వ్రతం తస్యా న కః కుర్యాద్వాఙ్మన్థచతుష్టయమ్ ॥ ౨౮॥

మహాపాతకసంయుక్తో నవరాత్రవ్రతం చరేత్ ।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౯॥

పురా కశ్చిద్వణిగ్దీనో ధనహీనః సుదుఃఖితః ।

కుటుమ్బి చాభవత్కశ్చిత్ కోసలే నృపసత్తమ ॥ ౩౦॥

అపత్యాని బహూన్యస్యాభవన్ష్టప్తిడితాని చ ।

భక్ష్యం కిఞ్చిత్తు సాయాహ్నే ప్రాపుస్తస్య చ బాలకాః ॥ ౩౧॥

భుక్త్యై స్మ కార్యకర్తాఽసౌ పరస్యాథ బుభుక్షితః ।

కుటుమ్బభరణం తత్ర చకారాతినిరాకులః ॥ ౩౨॥

సదా ధర్మరతః శాస్త్రః సదాచారశ్చ సత్యవాక్ ।

ఆక్రోధనశ్చ ధృతిమాన్నిర్మదశ్చానసూయకః ॥ ౩౩॥

సమ్పూజ్య దేవతా నిత్యం పితౄనప్యతిథీంస్తథా ।

భుజ్జానే పోష్యవర్గేఽథ కృతవానోభజనం వణిక్ ॥ ౩౪॥

ఏవం గచ్ఛతి కాలే వై సుశిలో నామతో గుణైః ।

దారిద్ర్యార్తో ద్విజం శాస్త్రం పప్రచ్ఛాతిబుభుక్షితః ॥ ౩౫॥

సుశీల ఉవాచ ।

భో భూదేవ కృపాం కృత్వా వదస్వాద్య మహామతే ।
 కథం దారిద్ర్యనాశః స్యాదితి మే నిశ్చయేన వై ॥ 3౬॥
 ధనైషణా మే నైవాస్తి ధనీ స్యామితి మానద ।
 కుటుంబపుభరణార్థం వై పృచ్ఛామి త్వాం ద్విజోత్తమ ॥ 3౭॥
 పుత్రీ సుతస్తు మే బాలో భిక్షార్థీ రోదతే భృశమ్ ।
 తావన్మాత్రం గృహే నాన్నం ముష్టిమేకాం దదామ్యహమ్ ॥ 3౮॥
 విసర్జితో యతో గేహాద్గతో బాలో రుదన్మయా ।
 అతో మే దహ్యతేఽత్యర్థం కిం కరోమి ధనం వినా ॥ 3౯॥
 వివాహోఽస్తి సుతాయా మే నాస్తి విత్తం కరోమి కిమ్ ।
 దశవర్షాధికాయాస్తు దానకాలోఽపి యాత్యలమ్ ॥ ౪౦॥
 తేన శోచామి విప్రేన్ద్ర సర్వజ్ఞోఽసి దయానిధే ।
 తపో దానం వ్రతం కిఞ్చిద్బ్రూహి మన్తజపం తథా ॥ ౪౧॥
 యేనాహం పోష్యవర్గస్య కరోమి ద్విజ పోషణమ్ ।
 తావన్మే స్యాద్ధనప్రాప్తిర్నాధికం ప్రార్థయే కిల ॥ ౪౨॥
 త్వత్ప్రసాదాత్కుటుంబం మే సుఖితం ప్రభవేదిహ ।
 తత్కురుష్వ మహాభాగ జ్ఞానేన పరిచిన్త్య చ ॥ ౪౩॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి పృష్టస్తథా తేన బ్రాహ్మణః సంశితవ్రతః ।
 ఉవాచ పరమస్రీతస్తం వైశ్యం నృపసత్తమ ॥ ౪౪॥
 వైశ్యవర్య కురుష్వాద్య నవరాత్రవ్రతం శుభమ్ ।
 పూజనం భగవత్యాశ్చ హవనం భోజనం తథా ॥ ౪౫॥
 వేదపారాయణం శక్తిజపహోమాదికం తథా ।
 కురుష్వాద్య యథాశక్తి తవ కార్యం భవిష్యతి ॥ ౪౬॥
 ఏతస్మాద్దపరం కిఞ్చిద్వ్యతం నాస్తి ధరాతలే ।
 నవరాత్రాభిధం వైశ్య పావనం సుఖదం తథా ॥ ౪౭॥
 జ్ఞానదం మోక్షదం చైవ సుఖసన్తానవర్ధనమ్ ।
 శత్రునాశకరం కామం నవరాత్రవ్రతం సదా ॥ ౪౮॥
 రాజ్యభ్రష్టేన రామేణ సీతావిరహితేన చ ।

కిష్కిన్ధాయాం వ్రతం చైతక్కుతం దుఃఖాతురేణ వై || ౪౯ ||

ప్రతప్తేనాపి రామేణ సీతావిరహవహ్నినా |
విధివత్పూజితా దేవీ నవరాత్రవ్రతేన వై || ౫౦ ||

తేన ప్రాప్తాఽథ వైదేహీ కృత్వా నేతుం మహార్ణవే |
హత్వా వస్తోదరీనాథం కుమ్భకర్ణం మహాబలమ్ || ౫౧ ||

మేఘనాదం సుతం హత్వా కృత్వా భూపం బిభీషణమ్ |
పశ్చాదయోధ్యామాగత్య ప్రాప్తం రాజ్యమకణ్ణకమ్ || ౫౨ ||

నవరాత్రవ్రతస్యాస్య ప్రభావేణ విశాంవర |
సుఖం భూమితలే ప్రాప్తం రామేణామితతేజసా || ౫౩ ||

వ్యాస ఉవాచ |
ఇతి విప్రవచః శ్రుత్వా స వైశ్యస్తం ద్విజం గురుమ్ |
కృత్వా జగ్రాహ సన్మన్త్రం మాయాబీజాభిధం నృప || ౫౪ ||

జజూప పరయా భక్త్యా నవరాత్రమతన్త్రితః |
నానావిధోపహారైశ్చ పూజయామాస సాదరమ్ || ౫౫ ||

నవసంవత్సరం చైవ మాయాబీజపరాయణః |
నవమే వత్సరాస్తే తు మహాష్టమ్యాం మహేశ్వరీ || ౫౬ ||

అర్ధరాత్రే తు సజ్జాతే ప్రత్యక్షం దర్శనం దదౌ |
నానావరప్రదానైశ్చ కృతకృత్యఞ్చకార తమ్ || ౫౭ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే దేవీపూజామహత్త్వవర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః || 3.౨౭ ||

3.౨౮ అష్టావింశోఽధ్యాయః | రామచరిత్రవర్ణనమ్ |

జనమేజయ ఉవాచ |
కథం రామేణ తచ్చిర్ణం వ్రతం దేవ్యాః సుఖప్రదమ్ |
రాజ్యభ్రష్టః కథం సోఽథ కథం సీతా హృతా పునః || ౧ ||

వ్యాస ఉవాచ |
రాజా దశరథః శ్రీమానయోధ్యాధిపతిః పురా |
సూర్యవంశధరశ్చాసీద్దేవబ్రాహ్మణపూజకః || ౨ ||

చత్వారో జజ్ఞరే తస్య పుత్రా లోకేషు విశ్రుతాః ।
 రామలక్ష్మణశత్రుహ్నూ భరతశ్చేతి నామతః ॥ 3 ॥
 రాజ్ఞః ప్రియకరాః సర్వే సదృశా గుణరూపతః ।
 కౌసల్యాయాః సుతో రామః కైకేయ్యా భరతః స్మృతః ॥ 4 ॥
 సుమిత్రాతనయా జాతౌ యమతా ద్వౌ మనోహరా ।
 తే జాతా వై కిశోరాశ్చ ధనుర్బాణధరాః కిల ॥ 5 ॥
 సూనవః కృతసంస్కారా భూవతేః సుఖవర్ధకాః ।
 కౌశికేన తదాఽఽగత్య ప్రార్థితో రఘునన్దనః ॥ 6 ॥
 రాఘవం మఖరక్షార్థం సూనుం షోడశవార్షికమ్ ।
 తస్మై సోఽయం దదౌ రామం కౌశికాయ సలక్ష్మణమ్ ॥ 7 ॥
 తౌ సమేత్య మునిం మార్గే జగ్ముతుశ్చార్చుదర్శనౌ ।
 తాటకా నిహతా మార్గే రాక్షసీ ఘోరదర్శనా ॥ 8 ॥
 రామేణైకేన బాణేన ముసీనాం దుఃఖదా సదా ।
 యజ్ఞరక్షా కృతా తత్ర సుబాహుర్నిహతః శరః ॥ 9 ॥
 మారీచోఽథ మృతప్రాయో నిక్షిప్తో బాణవేగతః ।
 ఏవం కృత్వా మహాత్కర్మ యజ్ఞస్య పరిరక్షణమ్ ॥ 10 ॥
 గతాస్తే మిథిలాం సర్వే రామలక్ష్మణకౌశికాః ।
 అహల్యా మోచితా శాపాన్నిష్పాపా సౌ కృతాఽబలా ॥ 11 ॥
 విదేహానగరే తౌ తు జగ్ముతుర్మునినా సహ ।
 బభ్రజ్జుః శివచాపఞ్చ జనకేన పణీకృతమ్ ॥ 12 ॥
 ఉపయేమే తతః సీతాం జానకీఞ్చ రమాంశజామ్ ।
 లక్ష్మణాయ దదౌ రాజా పుత్రీమేకాం తథోర్మిలామ్ ॥ 13 ॥
 కుశధ్వజసుతే కన్యే ప్రాపతుర్భ్రాతరాపుభౌ ।
 తథా భరతశత్రుహ్నూ సుశితౌ శుభలక్షణౌ ॥ 14 ॥
 ఏవం దారక్రియాస్తేషాం భ్రాతృణాం చాభవన్నృప ।
 చతుర్ణాం మిథిలాయాం తు యథావిధి విధానతః ॥ 15 ॥
 రాజ్యయోగ్యం సుతం దృష్ట్వా రాజా దశరథస్తదా ।
 రాఘవాయ ధురం దాతుం మనశ్చక్రే నిజాయ వై ॥ 16 ॥

సమాభరం విహితం దృష్ట్వా కైకేయీ పూర్వకల్పితౌ |
 వరౌ సమ్పూర్ణయామాస భర్తారం వశవర్తినమ్ || ౧౭ ||
 రాజ్యం సుతాయ చైకేన భరతాయ మహాత్మనే |
 రామాయ వనవాసంశ్చ చతుర్దశసమాస్తథా || ౧౮ ||
 రామస్తు వచనాత్తస్యాః సీతాలక్ష్మణసంయుతః |
 జగమ దణ్డకారణ్యం రాక్షసైరుపసేవితమ్ || ౧౯ ||
 రాజా దశరథః పుత్రవిరహేణ ప్రపీడితః |
 జహౌ ప్రాణానమేయాత్మా పూర్వశాపమనుస్మరన్ || ౨౦ ||
 భరతః పితరం దృష్ట్వా మృతం మాతృకృతేన వై |
 రాజ్యమృద్ధం న జగ్రాహ భ్రాతుః ప్రియచికిర్షయా || ౨౧ ||
 పశ్చావట్యాం వసన్ రామో రావణావరజాం వనే |
 శూర్పణఖాం విరూపాం వై చకారాతిస్మరాతురామ్ || ౨౨ ||
 ఖరాదయస్తు తాం దృష్ట్వా ఛిన్ననాసాం నిశాచరాః |
 చక్రుః సఙ్గ్రామమతులం రామేణామితతేజసా || ౨౩ ||
 స జఘాన ఖరాదీంశ్చ దైత్యానతిబలాన్వితాన్ |
 ముసీనాం హితమన్విచ్ఛన్ రామః సత్యపరాక్రమః || ౨౪ ||
 గత్వా శూర్పణఖా లఙ్కాం ఖరదూషణఘాతనమ్ |
 దూషితా కథయామాస రావణాయ చ రాఘవాత్ || ౨౫ ||
 సోఽపి శ్రుత్వా వినాశం తం జాతః క్రోధవశః ఖలః |
 జగమ రథమారుహ్య మారీచస్యాశ్రమం తదా || ౨౬ ||
 కృత్వా హేమమృగం నేతుం ప్రేషయామాస రావణః |
 సీతాప్రతోభనార్థాయ మాయావినమసమ్భవమ్ || ౨౭ ||
 సోఽథ హేమమృగో భూత్వా సీతాదృష్టిపథం గతః |
 మాయావీ చాతిచిత్రాఙ్గశ్చరన్ప్రబలమన్తికే || ౨౮ ||
 తం దృష్ట్వా జానకీ ప్రాహ రాఘవం దైవనోదితా |
 చర్మానయస్య కాస్తేతి స్వాధీనపతికా యథా || ౨౯ ||
 అచివార్యాథ రామోఽపి తత్ర సంస్థాప్య లక్ష్మణమ్ |

సశరం ధనురాదాయ యయౌ మృగపదానుగః || 30 ||

సారణ్ణోఽపి హరిం దృష్ట్వా మాయాకోటివిశారదః |
దృశ్యాదృశ్యో బభూవాథ జగామ చ వనాన్తరమ్ || 30 ||

మత్వా హస్తగతం రామః క్రోధాకృష్టధనుః పునః |
జహూన చాతిత్క్షేన శరేణ కృత్రిమం మృగమ్ || 31 ||

స హతోఽతిబలాత్తేన చక్రోశ భృశదుఃఖితః |
హో లక్ష్మణ హతోఽస్మీతి మాయావీ నశ్వరః ఖలః || 31 ||

స శబ్దస్తుములస్తావజ్ఞానక్యా సంశ్రుతస్తదా |
రాఘవస్యేతి సా మత్వా దీనా దేవరమబ్రవీత్ || 32 ||

గచ్ఛ లక్ష్మణ తూర్ణం త్వం హతోఽసౌ రఘునన్దనః |
త్వాహంస్వాయతి సౌమిత్రే సాహాయ్యం కురు సత్వరమ్ || 32 ||

తత్రాహ లక్ష్మణః సీతామమ్బ రామవధాదపి |
నాహం గచ్ఛేఽద్య ముక్త్యా త్వామసహాయామిహాశ్రమే || 33 ||

ఆజ్ఞా మే రాఘవస్యాత్ర తిష్ఠేతి జనకాత్మజే |
తదతిక్రమభీతోఽహం న త్యజామి తవాన్తికమ్ || 33 ||

దూరం వై రాఘవం దృష్ట్వా వనే మాయావినా కిల |
త్యక్త్యా త్వాం నాధిగచ్ఛామి పదమేకం శుచిస్మితే || 34 ||

కృరు ధైర్యం న మన్యేఽద్య రామం హస్తుం క్షమం క్షిప్తా |
నాహం త్యక్త్యా గమిష్యామి విలక్ష్య రామభాషితమ్ || 34 ||

వ్యాస ఉవాచ |
రుదతీ సుదతీ ప్రాహ తే తదా విధినోదితా |
అక్రూరా వచనం క్రూరం లక్ష్మణం శుభలక్షణమ్ || 35 ||

అహం జానామి సౌమిత్రే సానురాగం చ మాం ప్రతి |
ప్రేరితం భరతేనైవ మదర్థమిహ సజ్గతమ్ || 35 ||

నాహం తథావిధా నారీ స్వైరిణీ కుహకాధమ |
మృతే రామే పతిం త్వాం న కర్తుమిచ్ఛామి కామతః || 36 ||

నాగమిష్యతి చేద్రామో జీవితం సన్త్యజామ్యహమ్ |
వినా తేన న జీవామి విధురా దుఃఖితా భృశమ్ || 36 ||

గచ్ఛ వా తిష్ఠ సౌమిత్రే న జానేఽహం తవేప్పితమ్ ।
 క్వ గతం తేఽద్య సౌహార్దం జ్యేష్ఠే ధర్మరతే కిల ॥ ౪౪॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్యా లక్ష్మణో దీనమానసః ।
 ప్రోవాచ రుద్ధకణ్ఠస్తు తాం తదా జనకాత్మజామ్ ॥ ౪౫॥
 కిమాత్థ క్షితిజే వాక్యం మయి క్రూరతరం కిల ।
 కిం వదస్యత్యనిష్ఠం తే భావి జానే ధియా హ్యహమ్ ॥ ౪౬॥
 ఇత్యుక్త్వా నిర్యయౌ వీరస్తౌ త్యుక్త్వా ప్రరుదన్భుశమ్ ।
 అగ్రజస్య యయౌ పశ్యజ్ఞోఽకార్యః పృథివీపతే ॥ ౪౭॥
 గతేఽథ లక్ష్మణే తత్ర రావణః కపటాకృతిః ।
 భిక్షువేషం తతః కృత్వా ప్రవివేశ తదాశ్రమే ॥ ౪౮॥
 జానకీ తం యతిం మత్వా దత్త్వార్ఘ్యం వన్యమాదరాత్ ।
 బైక్ష్యం సమర్పయామాస రావణాయ దురాత్మనే ॥ ౪౯॥
 తాం పప్రచ్ఛ స దుష్టాత్మా నన్రుపూర్వం మృదుస్వరమ్ ।
 కాఽసి పద్మపలాశాక్షీ వనే చైకాకినీ ప్రియే ॥ ౫౦॥
 పితా కస్తేఽథ వామోరు భ్రాతా కః కః పతిస్తవ ।
 మూఢేవైకాకినీ చాత్ర స్థితాఽసి వరవర్ణిని ॥ ౫౧॥
 నిర్జనే విపినే కిం త్వం సౌధార్థా త్వమసి ప్రియే ।
 ఉటజే మునిపత్నీవద్దేవకన్యాసమప్రభా ॥ ౫౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ విదేహజా ।
 దివ్యం దిష్ట్యా యతిం జ్ఞాత్వా మన్తోదర్యాః పతిం తదా ॥ ౫౩॥
 రాజా దశరథః శ్రీమాంశ్చత్వారస్తస్య వై సుతాః ।
 తేషాం జ్యేష్ఠః పతిర్మేఽస్తి రామనామేతి విశ్రుతః ॥ ౫౪॥
 వివాసితోఽథ కైకేయ్యా కృతే భూపతినా వరే ।
 చతుర్దశ సమా రామో వసతేఽత్ర సలక్ష్మణః ॥ ౫౫॥
 జనకస్య సుతా చాహం సీతానామ్నీతి విశ్రుతా ।
 భక్త్వైవైవైవం ధనుః కామం రామేణాహం వివాహితా ॥ ౫౬॥

రామబాహుబలేనాత్ర వసామో నిర్భయా వనే ।
 కాఞ్చనం మృగమాలోక్య హస్తుం మే నిర్గతః పతిః ॥ ౫౭ ॥
 లక్ష్మణోఽపి పునః శ్రుత్వా రవం భ్రాతుర్గతోఽధునా ।
 తయోర్బాహుబలాదత్ర నిర్భయాఽహం వసామి వై ॥ ౫౮ ॥
 మయేదం కథితం సర్వం వృత్తాంతం వనవాసకే ।
 తేఽత్రాగత్యార్హణాం తే వై కరిష్యన్తి యథావిధి ॥ ౫౯ ॥
 యతిర్విష్ణుస్త్వరూపోఽసి తస్మాత్త్వం పూజితో మయా ।
 ఆశ్రమా విపినే ఘోరే కృతోఽస్తి రక్షసాం కులే ॥ ౬౦ ॥
 తస్మాత్త్వం పరిపృచ్ఛామి సత్యం బ్రూహి మమాగ్రతః ।
 కోఽసి త్రిదణ్డిరూపేణ విపినే త్వం సమాగతః ॥ ౬౧ ॥
 రావణ ఉవాచ ।
 లక్ష్మణోఽహం మరాలాక్షి శ్రీమాన్మన్దోదరీపతిః ।
 త్వత్కృతే తు కృతం రూపం మయేత్థం శోభనాకృతే ॥ ౬౨ ॥
 ఆగతోఽహం వరారోహే భగిన్యా ప్రేరితోఽత్ర వై ।
 జనస్థానే హతౌ శ్రుత్వా భ్రాతరో ఖరదూషణౌ ॥ ౬౩ ॥
 అణ్ణీకురు నృపం మాం త్వం త్వక్త్వా తం మానుషం పతిమ్ ।
 హృతరాజ్యం గతశ్రీకం నిర్భలం వనవాసినమ్ ॥ ౬౪ ॥
 పట్టరాజ్ఞీ భవ త్వం మే మన్దోదర్యుపరి స్ఫుటమ్ ।
 దాసోఽస్మి తవ తన్వజ్ఞీ స్వామిసి భవ భామిని ॥ ౬౫ ॥
 జేతాఽహం లోకపాలానాం పతామి తవ పాదయోః ।
 కరం గృహాణ మేఽద్య త్వం సనాథం కురు జానకి ॥ ౬౬ ॥
 పితా తే యాచితః పూర్వం మయా వై త్వత్కృతేఽబలే ।
 జనకో మామువాచేత్థం పణబన్ధో మయా కృతః ॥ ౬౭ ॥
 రుద్రచాపభయాన్నాహం సమ్ప్రాప్తస్తు స్వయంవరే ।
 మనో మే సంస్థితం తావన్నిమగ్నం విరహాతురమ్ ॥ ౬౮ ॥
 వనేత్ర సంస్థితాం శ్రుత్వా పూర్వానురాగమోహితః ।
 ఆగతోఽస్మ్యసితాపాజ్ఞీ సఫలం కురు మే శ్రమమ్ ॥ ౬౯ ॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే రామచరిత్రవర్ణనం నామ అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౮॥

3.౨౯ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః । లక్ష్మణకృతరామశోకసాన్త్వనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్య వచో దుష్టం జానకీ భయవిహ్వలా ।

వేపమానా స్థిరం కృత్వా మనో వాచమువాచ హ ॥ ౧॥

పౌలస్త్య కిమసద్వాక్యం త్వమాత్థ స్మరమోహితః ।

నాహం వై సైస్వరిణీ కిన్తు జనకస్య కులోద్భవా ॥ ౨॥

గచ్ఛ లక్ష్మణం దశాస్య త్వం రామ త్వాం వై హనిష్యతి ।

మత్కృతే మరణం తత్ర భవిష్యతి న సంశయః ॥ 3॥

ఇత్యుక్త్వా పర్ణశాలాయాం గతా సా వహ్నిసన్నిధౌ ।

గచ్ఛ గచ్ఛేతి వదతీ రావణం లోకరావణమ్ ॥ ౪॥

సోఽథ కృత్వా నిజం రూపం జగామోటజమన్త్రికమ్ ।

బలాజ్జగ్రాహ తాం బాలాం రుదతీ భయవిహ్వలామ్ ॥ ౫॥

రామరామేతి క్రన్దన్తీ లక్ష్మణేతి ముహుర్ముహుః ।

గృహీత్వా నిర్గతః పాపో రథమారోప్య సత్వరః ॥ ౬॥

గచ్ఛన్నరుణపుత్రేణ మార్గే రుద్ధో జటాయుషా ।

సక్లమోఽభూన్మహారోద్రస్తయోస్తత్ర వనాన్తరే ॥ ౭॥

హత్వా తం తాం గృహీత్వా చ గతోఽసౌ రాక్షసాధిపః ।

లక్ష్మణాయాం క్రన్దతీ తాత కురరీవ దురాత్మనః ॥ ౮॥

అశోకవనికాయాం సా స్థాపితా రాక్షసీయుతా ।

స్వవృత్తాన్వైవ చలితా సామదానాదిభిః కిల ॥ ౯॥

రామోఽపి తం మృగం హత్వా జగామాదాయ నిర్వృతః ।

ఆయాన్తం లక్ష్మణం వీక్ష్య కిం కృతం తేఽనుజాసమమ్ ॥ ౧౦॥

ఏకాకినీం ప్రియాం హిత్వా కిమర్థం త్వమిహాగతః ।

శ్రుత్వా స్వనం తు పాపస్య రాఘవస్త్యబ్రవీదిదమ్ ॥ ౧౧॥

సామిత్రిస్త్యబ్రవీద్వాక్యం సీతావాగ్భాణపీడితః ।

ప్రభోఽత్రాహం సమాయాతః కాలయోగాన్న సంశయః ॥ ౧౨॥

తదా తౌ పర్ణశాలాయాం గత్వా వీక్ష్యోతిదుఃఖితౌ |
 జానక్యన్వేషణే యత్పముఖౌ కర్తుం సముద్యతౌ || ౧౩||
 మార్గమాణౌ తు సమ్ప్రాప్తౌ యత్రాసౌ పతితః ఖగః |
 జటాయుః ప్రాణశేషస్తు పతితః పృథివీతలే || ౧౪||
 తేనోక్తం రావణేనాద్య హృతాఽసౌ జనకాత్మజా |
 మయా నిరుద్ధః పాపాత్మా పాతితోఽహం మృధే పునః || ౧౫||
 ఇత్యుక్త్వాఽసౌ గతప్రాణః సంస్కృతో రాఘవేణ వై |
 కృత్స్వర్షదైహికం రామలక్ష్మణౌ నిర్గతౌ తతః || ౧౬||
 కబంధం ఘాతయిత్వాసౌ శాపాచ్ఛామోచయత్ప్రభుః |
 వచనాత్తస్య హరిణా సఖ్యం చక్రేఽథ రాఘవః || ౧౭||
 హత్వా చ వాలినం వీరం కిష్కిన్ధారాజ్యముత్తమమ్ |
 సుగ్రీవాయ దదౌ రామః కృతసఖ్యాయ కార్యతః || ౧౮||
 తత్రైవ వార్షికాన్మాసాంస్తస్థౌ లక్ష్మణసంయుతః |
 చిన్తయజ్ఞానకీం చిత్రే దశాననహృతాం ప్రియామ్ || ౧౯||
 లక్ష్మణం ప్రాహ రామస్తు సీతావిరహపీడితః |
 సౌమిత్రే కైకయసుతా జాతా పూర్ణమనోరథా || ౨౦||
 న ప్రాప్తా జానకీ నూనం నాహం జీవామి తాం వినా |
 నాగమిష్యామ్యయోధ్యాయామృతే జనకనన్దినీమ్ || ౨౧||
 గతం రాజ్యం వనే వాసో మృతస్తాతో హృతా ప్రియా |
 పీడయన్మాం స దుష్టాత్మా దైవోఽగ్రే కిం కరిష్యతి || ౨౨||
 దుర్జయం భవితవ్యం హి ప్రాణీనాం భరతానుజ |
 ఆవయోః కా గతిస్తాత భవిష్యతి సుదుఃఖదా || ౨౩||
 ప్రాప్య జన్మ మనోర్వంశే రాజపుత్రావుభౌ కిల |
 వనేఽతిదుఃఖభోక్తారౌ జాతౌ పూర్వకృతేన చ || ౨౪||
 త్యక్త్వా త్వమపి భోగాంస్తు మయా సహ వినిర్గతః |
 దైవయోగాచ్చ సౌమిత్రే భుజ్స్వ దుఃఖం దురత్యయమ్ || ౨౫||

న కోఽప్యస్మత్కులే పూర్వం మత్సమో దుఃఖభాజ్నురః ।
 ఆకిఞ్చనోఽక్షమః క్లిష్టో న భూతో న భవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥
 కిం కరోమ్యద్య సౌమిత్రే మగ్నోఽస్మి దుఃఖసాగరే ।
 న చాస్తి తరణోపాయో హ్యసహాయస్య మే కిల ॥ ౨౭ ॥
 న విత్తం న బలం వీర త్వమేకః సహచారకః ।
 కోపం కస్మిన్కరోమ్యద్య భోగేస్మిన్స్వకృతేఽనుజ ॥ ౨౮ ॥
 గతం హస్తగతం రాజ్యం క్షణాద్ద్దాననోపమమ్ ।
 వనే వాసస్తు సమ్ప్రాప్తః కో వేద విధినిర్మితమ్ ॥ ౨౯ ॥
 బాలభావాచ్చ వైదేహీ చలితా చావయోః సహ ।
 సీతా దైవేన దుష్టేన శ్యామా దుఃఖతరాం దశామ్ ॥ ౩౦ ॥
 లక్ష్మేశస్య గృహే శ్యామా కథం దుఃఖం భవిష్యతి ।
 పతివ్రతా సుశీలా చ మయి ప్రీతియుతా భృశమ్ ॥ ౩౧ ॥
 న చ లక్ష్మణ వైదేహీ సా తస్య వశగా భవేత్ ।
 స్వైరిణీవ వరారోహా కథం స్యాజ్జనకాత్మజా ॥ ౩౨ ॥
 త్యజేత్ప్రాణాన్నియన్తృప్త్యే మైథీతీ భరతానుజ ।
 న రావణస్య వశగా భవేదితి సునిశ్చితమ్ ॥ ౩౩ ॥
 మృతా చేజ్ఞానకీ వీర ప్రాణాన్స్యజ్ఞ్యామ్యసంశయమ్ ।
 మృతా చేదసితాపాణీం కిం మే దేహేన లక్ష్మణ ॥ ౩౪ ॥
 ఏవం విలపమానం తం రామం కమలలోచనమ్ ।
 లక్ష్మణః ప్రాహ ధర్మాత్మా సాన్వయన్ప్రతయా గిరా ॥ ౩౫ ॥
 ధైర్యం కురు మహాబాహో త్యక్త్వా కాతరతామిహ ।
 ఆనయిష్యామి వైదేహీం హత్వా తం రాక్షసాధమమ్ ॥ ౩౬ ॥
 ఆపది సమ్పది తుల్యా ధైర్యాద్భవన్తి తే ధీరాః ।
 అల్పధీయస్తు నిమగ్నాః కష్టే భవన్తి విభవేఽపి ॥ ౩౭ ॥
 సంయోగో విప్రయోగశ్చ దైవాధీనావుభావపి ।
 శోకస్తు కీదృశస్తత్ర దేహేనాత్మని చ క్వచిత్ ॥ ౩౮ ॥
 రాజ్యాద్యథా వనే వాసో వైదేహ్యో హరణం యథా ।
 తథా కాలే సమీచినే సంయోగోఽపి భవిష్యతి ॥ ౩౯ ॥

ప్రాప్తవ్యం సుఖదుఃఖానాం భోగాన్నిర్వర్తనం క్వచిత్ |
నాన్యథా జానకీజానే తస్మాచ్ఛౌచకం త్యజాధునా || ౪౦||

వానరాః సన్ని భూయాంసో గమిష్యన్తి చతుర్దిశమ్ |
శుద్ధిం జనకసన్నిన్యా ఆనయిష్యన్తి తే కిల || ౪౧||

జ్ఞాత్వా మార్గస్థితిం తత్ర గత్వా కృత్వా పరాక్రమమ్ |
హత్వా తం పాపకర్మాణమానయిష్యామి మైథిలీమ్ || ౪౨||

ససైన్యం భరతం వాఽపి సమాహూయ సహానుజమ్ |
హనిష్యామో వయం శత్రుం కిం శోచసి వృథాగ్రజ || ౪౩||

రఘుణైకరథేనైవ జితాః సర్వా దిశః పురా |
తద్వంశజః కథం శోకం కర్తుమర్హసి రాఘవ || ౪౪||

ఏకోఽహం సకలాజ్ఞోతుం సమర్థోఽస్మి సురాసురాన్ |
కిం పునః ససహాయో వై రావణం కులపాంసనమ్ || ౪౫||

జనకం వా సమానీయ సాహాయ్యే రఘునన్దన |
హనిష్యామి దురాచారం రావణం సురకణ్ణకమ్ || ౪౬||

సుఖస్యానన్దరం దుఃఖం దుఃఖస్యానన్దరం సుఖమ్ |
చక్రనేమిరివైకం యన్న భవేద్రఘునన్దన || ౪౭||

మనోఽతికాతరం యస్య సుఖదుఃఖసముద్భవే |
స శోకసాగరే మగ్నో న సుఖీ స్యాత్కదాచన || ౪౮||

ఇన్ద్రేణ వ్యసనం ప్రాప్తం పురా వై రఘునన్దన |
నహుషః స్థాపితో దేవైః సర్వైర్మఘవతః పదే || ౪౯||

స్థితః పజ్కజమధ్యే చ బహువర్షగణానపి |
అజ్ఞాతవాసం మఘవా భీతస్త్యక్త్వా నిజం పదమ్ || ౫౦||

పునః ప్రాప్తం నిజస్థానం కాలే విపరివర్తితే |
నహుషః పతితో భూమౌ శాపాదజగరాకృతిః || ౫౧||

ఇన్ద్రాణీం కామయానస్తు బ్రాహ్మణానవమన్య చ |
అగస్త్యికోపాత్సజ్ఞాతః సర్పదేహో మహిపతిః || ౫౨||

తస్మాచ్ఛౌచకో న కర్తవ్యో వ్యసనే సతి రాఘవ |

ఉద్యమే చిత్తమాస్థాయ స్థాతవ్యం వై విపశ్చితా ॥ ౫౩॥

సర్వజ్ఞోఽసి మహాభాగ సమర్థోఽసి జగత్పతే ।

కిం ప్రాకృత ఇవాత్యర్థం కురుషే శోకమాత్మని ॥ ౫౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి లక్ష్మణవాక్యేన బోధితో రఘునందనః ।

త్యక్త్వా శోకం తథాత్యర్థం బభూవ విగతజ్వరః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే

లక్ష్మణకృతరామశోకసాన్తవనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ 3.౨౯॥

3.30 త్రింశోఽధ్యాయః । రామాయ దేవీవరదానమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం తౌ సంవిదం కృత్వా యావత్తూష్ణీం బభూవతుః ।

ఆజగామ తదాఽఽకాశాన్నారదో భగవాన్పషిః ॥ ౧॥

రణయన్మహతీం వీణాం స్వరగ్రామవిభూషితామ్ ।

గాయన్పుహద్రథం సామ తదా తముపతస్థివాన్ ॥ ౨॥

దృష్ట్వా తం రామ ఉత్థాయ దదావథ వృషం శుభమ్ ।

ఆసనం చార్ష్యపాద్యజ్ఞా కృతవానమితద్యుతిః ॥ 3॥

పూజాం పరమికాం కృత్వా కృతాజ్ఞాలిరుపస్థితః ।

ఉపవిష్టః సమీపే తు కృతాజ్ఞో మునినా హరిః ॥ ౪॥

ఉపవిష్టం తదా రామం సానుజం దుఃఖమానసమ్ ।

పప్రచ్ఛ నారదః ప్రీత్యా కుశలం మునిసత్తమః ॥ ౫॥

కథం రాఘవ శోకార్తో యథా వై ప్రాకృతో నరః ।

హృతాం సీతాం చ జానామి రావణేన దురాత్మనా ॥ ౬॥

సురసద్మగతశ్చహం శ్రుతవాఞ్జానకాత్మజామ్ ।

పౌలస్త్యేన హృతాం మోహాన్మరణం స్వమజానతా ॥ ౭॥

తవ జన్మ చ కాకుత్స్థ పౌలస్త్యనిధనాయ వై ।

మైథిలీహరణం జాతమేతదర్థం నరాధిప ॥ ౮॥

పూర్వజన్మని వైదేహీ మునిపుత్రీ తపస్విని ।

రావణేన వనే దృష్టా తపస్యస్త్రీ శుచిస్మితా ॥ ౯ ॥
 ప్రార్థితా రావణేనాసౌ భవ భార్యేతి రాఘవ ।
 తిరస్కృతస్తయాఽసౌ వై జగ్రాహ కబరం బలాత్ ॥ ౧౦ ॥
 శశాప తక్షణం రామ రావణం తాపసీ భృశమ్ ।
 కుపితా త్యక్తుమిచ్ఛస్త్రీ దేహం సంస్పర్శదూషితమ్ ॥ ౧౧ ॥
 దురాత్మంస్తవ నాశార్థం భవిష్యామి ధరాతలే ।
 అయోనిజా వరా నారీ త్యక్త్వా దేహం జహావపి ॥ ౧౨ ॥
 సేయం రమాంశసమ్భూతా గృహీతా తేన రక్షసా ।
 వినాశార్థం కులస్యైవ వ్యాలీ స్రగివ సమ్భ్రమాత్ ॥ ౧౩ ॥
 తవ జన్మ చ కాకుత్స్థ తస్య నాశాయ చామరైః ।
 ప్రార్థితస్య హరేరంశాదజవంశేఽప్యజన్మనః ॥ ౧౪ ॥
 కురు ధైర్యం మహాబాహో తత్ర సా వర్తతేఽవశా ।
 సతీ ధర్మరతా సీతా త్వాం ధ్యాయస్త్రీ దివానిశమ్ ॥ ౧౫ ॥
 కామధేనుపయః పాత్రే కృత్వా మఘవతా స్వయమ్ ।
 పానార్థం ప్రేషితం తస్యాః పీతం చైవామృతం యథా ॥ ౧౬ ॥
 సురభీదుగ్ధపానాత్సా ఙ్గుత్తుడ్డుఃఖవివర్జితా ।
 జాతా కమలపత్రాక్షీ వర్తతే వీక్షితా మయా ॥ ౧౭ ॥
 ఉపాయం కథయామ్యద్య తస్య నాశాయ రాఘవ ।
 వ్రతం కురుష్య శ్రద్ధావానాశ్వినే మాసి సామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౮ ॥
 నవరాత్రోపవాసం భగవత్యాః ప్రపూజనమ్ ।
 సర్వసిద్ధికరం రామ జపహోమవిధానతః ॥ ౧౯ ॥
 మేఘైశ్చ పశుభిర్దేవ్యా బలిం దత్త్వా విశంసితైః ।
 దశాంశం హవనం కృత్వా సశక్తస్త్వం భవిష్యసి ॥ ౨౦ ॥
 విష్ణునా చరితం పూర్వం మహాదేవేన బ్రహ్మణా ।
 తథా మఘవతా చీర్ణం స్వర్గమధ్యస్థితేన వై ॥ ౨౧ ॥
 సుఖినా రామ కర్తవ్యం నవరాత్రవ్రతం శుభమ్ ।
 విశేషేణ చ కర్తవ్యం పుంసా కష్టగతేన వై ॥ ౨౨ ॥

విశ్వామిత్రేణ కాకుత్స్థ కృతమేతన్న సంశయః ।
 భృగుణాఽథ వసిష్ఠేన కశ్యపేన తథైవ చ ॥ ౨౩॥
 గురుణా హృతదారేణ కృతమేతన్మహావ్రతమ్ ।
 తస్మాత్త్వం కురు రాజేన్ద్ర రావణస్య వధాయ చ ॥ ౨౪॥
 ఇన్ద్రేణ వృత్రనాశాయ కృతం వ్రతమనుత్తమమ్ ।
 త్రిపురస్య వినాశాయ శివేనాపి పురా కృతమ్ ॥ ౨౫॥
 హరిణా మధునాశాయ కృతం మేరౌ మహామతే ।
 విధివత్కురు కాకుత్స్థ వ్రతమేతదతన్ద్రితః ॥ ౨౬॥
 శ్రీరామ ఉవాచ ।
 కా దేవీ కిం ప్రభావా సా కుతో జాతా కిమాహ్వయా ।
 వ్రతం కిం విధివద్భూహి సర్వజ్ఞోఽసి దయానిధే ॥ ౨౭॥
 నారద ఉవాచ ।
 శృణు రామ సదా నిత్యా శక్తిరాద్యా సనాతనీ ।
 సర్వకామప్రదా దేవీ పూజితా దుఃఖనాశినీ ॥ ౨౮॥
 కారణం సర్వజన్తానాం బ్రహ్మాదీనాం రఘూద్వహా ।
 తస్యాః శక్తిం వినా కోఽపి స్పన్ధితుం న క్షమో భవేత్ ॥ ౨౯॥
 విష్ణోః పాలనశక్తిః సా కర్తృశక్తిః పితృర్మమ ।
 రుద్రస్య నాశశక్తిః సా త్వన్యాశక్తిః పరా శివా ॥ ౩౦॥
 యచ్చ కింశ్చిత్కృత్విద్వస్తు సదసద్భువనత్రయే ।
 తస్య సర్వస్య యా శక్తిస్తదుత్పత్తిః కుతో భవేత్ ॥ ౩౧॥
 న బ్రహ్మ న యదా విష్ణుర్న రుద్రో న దివాకరః ।
 న చేన్ద్రాద్యాః సురాః సర్వే న ధరా న ధరాధరాః ॥ ౩౨॥
 తదా సా ప్రకృతిః పూర్ణా పురుషేణ పరేణ వై ।
 సంయుతా విహరత్యేవ యుగాదౌ నిర్గుణా శివా ॥ ౩౩॥
 సా భూత్వా సగుణా పశ్చాత్కరోతి భువనత్రయమ్ ।
 పూర్వం సంసృజ్య బ్రహ్మాదీన్దత్వా శక్తిశ్చ సర్వశః ॥ ౩౪॥
 తాం జ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తుర్జన్మసంసారబద్ధనాత్ ।
 సా విద్యా పరమా జ్ఞేయా వేదాద్యా వేదకారిణీ ॥ ౩౫॥

అసంఖ్యేతాని నామాని తస్యా బ్రహ్మాదిభిః కిల ।

గుణకర్మవిధానైస్తు కల్పితాని చ కిం బ్రవే ॥ 3౬ ॥

అకారాదిక్షకారానైః స్వరైర్వర్ణైస్తు యోజితైః ।

అసంఖ్యేయాని నామాని భవన్తి రఘునన్దన ॥ 3౭ ॥

రామ ఉవాచ ।

విధిం మే బ్రూహి విప్రరే వ్రతస్యాస్య సమాసతః ।

కరోమ్యద్యైవ శ్రద్ధావాఞ్ఞీచ్ఛిదేవ్యాః పూజనం తథా ॥ ౩౮ ॥

నారద ఉవాచ ।

పీఠం కృత్వా సమే స్థానే సంస్థాప్య జగదమ్బికామ్ ।

ఉపవాసాన్నవైవ త్వం కురు రామ విధానతః ॥ ౩౯ ॥

ఆచార్యోఽహం భవిష్యామి కర్మణ్యస్మిన్మహీపతే ।

దేవకార్యవిధానార్థముత్సాహం ప్రకరోమ్యహమ్ ॥ ౪౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం సత్యం మత్వా రామః ప్రతాపవాన్ ।

కారయిత్వా శుభం పీఠం స్థాపయిత్వామ్బికాం శివామ్ ॥ ౪౧ ॥

విధివత్పూజనం తస్యాశ్చకార వ్రతవాన్ హరిః ।

సమ్ప్రాప్తే చాశ్వినే మాసి తస్మిన్నిరివరే తదా ॥ ౪౨ ॥

ఉపవాసపరో రామః కృతవాన్వ్రతముత్తమమ్ ।

హోమఞ్చ విధివత్తత్ర బలిదానఞ్చ పూజనమ్ ॥ ౪౩ ॥

భ్రాతరో చక్రతుః ప్రేక్షూ వ్రతం నారదసమ్మతమ్ ।

అష్టమ్యాం మధ్యరాత్రే తు దేవీ భగవతీ హి సా ॥ ౪౪ ॥

సింహారూఢా దదౌ తత్ర దర్శనం ప్రతిపూజితా ।

గిరిశ్శ్లోక్ష్ణే స్థితోవాచ రాఘవం సానుజం గిరా ॥ ౪౫ ॥

మేఘగమ్భిరయా చేదం భక్తిభావేన తోషితా ।

దేవ్యువాచ ।

రామ రామ మహాబాహో తుష్టాఽస్మ్యద్మ వ్రతేన తే ॥ ౪౬ ॥

ప్రార్థయస్య వరం కామం యత్తే మనసి వర్తతే ।

నారాయణాంశసమ్భూతస్త్యం వంశే మానవేఽనఘే ॥ ౪౭ ॥

రావణస్య వధాయైవ ప్రార్థితస్త్యమరైరసి ।
 పురా మత్స్యతనుం కృత్వా హత్వా ఘోరఞ్చ రాక్షసమ్ ॥ ౪౮॥
 త్వయా వై రక్షితా వేదాః సురాణాం హితమిచ్ఛతా ।
 భూత్వా కచ్ఛపరూపస్తు ధృతవాన్మందరం గిరిమ్ ॥ ౪౯॥
 అకూపారం ప్రమన్థానం కృత్వా దేవానపోషయః ।
 కోలరూపం పరం కృత్వా దశనాగ్రేణ మేదిసిమ్ ॥ ౫౦॥
 ధృతవానసి యద్రామ హిరణ్యాక్షం జఘాన చ ।
 నారసింహీం తనుం కృత్వా హిరణ్యకశిపుం పురా ॥ ౫౧॥
 ప్రహ్లాదం రామ రక్షిత్యా హతవానసి రాఘవ ।
 వామనం వపురాస్థాయ పురా ఛలితవాన్బలిమ్ ॥ ౫౨॥
 భూత్వేన్ద్రస్యానుజః కామం దేవకార్యప్రసాధకః ।
 జమదగ్నిసుతస్త్యం మే విష్ణోరంశేన సఙ్గతః ॥ ౫౩॥
 కృత్వాస్తం క్షత్రియాణాం తు దానం భూమేరదాద్ద్విజే ।
 తథేదాసీం తు కాకుత్స్థ జాతో దశరథాత్మజ ॥ ౫౪॥
 ప్రార్థితస్తు సురైః సర్వై రావణేనాతిపీడితైః ।
 కపయన్తే సహాయా వై దేవాంశా బలవత్తరాః ॥ ౫౫॥
 భవిష్యన్తి నరవ్యాఘ్ర మచ్ఛక్తిసంయుతా హ్యమీ ।
 శేషాంశోఽప్యనుజన్తేఽయం రావణాత్మజనాశకః ॥ ౫౬॥
 భవిష్యతి న సన్దేహః కర్తవ్యోఽత్ర త్వయాఽనఘ ।
 వసన్తే సేవనం కార్యం త్వయా తత్రాతిశ్రద్ధయా ॥ ౫౭॥
 హత్వాఽథ రావణం పాపం కురు రాజ్యం యథాసుఖమ్ ।
 ఏకాదశ సహస్రాణి వర్షాణి పృథివీతలే ॥ ౫౮॥
 కృత్వా రాజ్యం రఘుశ్రేష్ఠ గన్తాఽసి త్రిదివం పునః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తాన్తర్దధే దేవీ రామస్తు ప్రీతమానసః ॥ ౫౯॥
 సమాప్య తద్వ్యతం చక్రే ప్రయాణం దశమీదినే ।
 విజయాపూజనం కృత్వా దత్త్వా దానాన్యనేకశః ॥ ౬౦॥
 కపిపతిబలయుక్తః సానుజః శ్రీపతిశ్చ

ప్రకటపరమశక్త్యా ప్రేరితః పూర్ణకామః ।

ఉదధితటగతోఽసౌ సేతుబంధం విధాయా-

ప్యహనదమరశత్రుం రావణం గీతకీర్తిః ॥ ౬౧॥

యః శృణోతి నరో భక్త్యా దేవ్యాశ్చరితముత్తమమ్ ।

స భుక్త్వా విపులానోభగాన్ప్రాప్నోతి పరమం పదమ్ ॥ ౬౨॥

సన్త్యన్యాని పురాణాని విస్తరాణి బహూని చ ।

శ్రీమద్భాగవతస్యాస్య న తుల్యానీతి మే మతిః ॥ ౬౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే రామాయ దేవీవరదానం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ 3.3౦॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే తృతీయస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

——
3 Shrimaddevibhagavatamahapurane Tritiyah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

